

בית
לס

ליקבה

בעזה
לקי

מענין הבקשה

אֶל־לֵהָא דְמַאִיר עֲנִי

והקשר של רבי מאיר לחודש טבת

בעזה"י ליקבה"ו בינ"ו

לְאֹר מֵאִיר

כּוֹלֵל מַעֲנֵן הַבְּקָשָׁה

”אֶל־לֵהָא דִּמְאִיר עֲנֵנִי”

עפ"י מַעֲלַת תּוֹרַת

רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֶּסֶךְ

זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ אָמֵן

וְהַקָּשָׁר לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ טִבַּת

וּפְעֻלֹת הַנַּעֲשׂוֹת לְכַבּוֹדוֹ בְּיוֹם זֶה

מהדורה ראשונה – שְׁנַת לְכָבוֹד אֱלֹהֵי יִרְמְיָהּ מֵאִיר פֶּעַל הַנֶּסֶם זִיע"א ה'תשפ"ד לפ"ק
יצא לאור לעילוי נשמת
מרת אִמִּי שׁוֹשַׁנָּה בַּת מִרְכָּה עֲלִיָּה הַשְּׁלוֹם
יְהִיה הַלְמוּד לְעֹלָי נִשְׁמָתָה הַטְּהוֹרָה תְּהֵא נַפְשָׁה צְרוּרָה בְּצִרוּר הַחַיִּים

ניתן לחשיג בהנויות הספרים בירושלים
"גירפא" ליד זכרון משה
בית מסחר ספרים עין יעקב שוק מא"ש
(חכמות מצומצמות)

כל הזכויות שמורות

מותר להדפיס ממהדורת פדיאף זו עותקים בודדים
לשם לימוד ותפילה ולא למטרות מסחר ומתוך שמירה על קדושת הקובץ
(נשמח לסיועים מספר חשבון בנק הדואר 31813672)

בְּכָל עֵינֵן הִלְכָתִי
אֵין לְסִמְנָה עַל הַמּוֹבָא בָּאן
לִלֵּא עֵיוֹן בְּמִקְרוֹת וּשְׂאֵלַת הָכֶם
מהדורת ביקורת (נשמח לקבל הערות ותיקונים)

בענני הקונטרס

050.4125671

058.3254129

mas819514@gmail.com

מפתח

מילין זעירין 2

א-להא דמאיר ענני ט

מקור הבקשה "א-להא דמאיר ענני" ♦ באמירת "א-להא דמאיר ענני" יכון לכונה שכון רבי מאיר בעל הנס בזה בעת שאמר לשר בית הסהר שיאמר כן וינצל ♦ בקשה מהשם יתברך שיענה לנו בזכות רבי מאיר בעל הנס ♦ על דרך שיטת רבי מאיר שבכל מצב ישראל נקראים בנים ♦ על דרך שיטת רבי מאיר שתפלה ותשובה מועילה להפך גזר דין מרעה לטובה, גם ליחיד וגם לאחר שנגזר הדין ♦ על דרך אורו ועומק מחשבתו של רבי מאיר ♦ על דרך דברי רבי מאיר שהשכינה מצטערת בצערנו ♦ לענין שאמירת "אלקא דמאיר ענני" בלשון ארמי

אור צדיקים ישמח מג

לענין הדלקת נר לכבוד רבי מאיר בעל הנס זיע"א ♦ על שם נירון קיסר - סבו של רבי מאיר, שהתגיר.

צדקת הצדיק נג

לענין נתינת צדקה לכבוד נשמת רבי מאיר בעל הנס זיע"א ♦ על דרך שיטת רבי מאיר שישראל נקראים בנים למקום גם כשאינם עושים רצונו של מקום ואפילו שהם בדרגה הפחותה ביותר ♦ על דרך שהגאלה תהיה בזכות שיטת רבי מאיר ♦ ושיחנה ל"אחרים" ♦ על דרך עצת רבי מאיר לאריכות ימים והצלה ממות לחיים בזכות הצדקה

לְזַכֵּר רַבִּי מֵאִיר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ טֵבֶת סו

הַדִּלְקַת נֵר לְכַבּוֹד נִשְׁמָתוֹ ♦ לְתֵת צִדְקָה לְכַבּוֹד נִשְׁמָתוֹ ♦ סְעוּדָה לְכַבּוֹד נִשְׁמָתוֹ ♦ רַבִּי מֵאִיר מְכַנִּיעַ כַּחוֹ שֶׁל עֶשׂוֹ ♦ רַבִּי מֵאִיר – מֵהַצְדִּיקִים שִׁינְאוֹ מֵעֶשׂוֹ, מְכַנִּיעַ כַּחוֹ ♦ לְהַזְכִּיר זְכוּת רַבִּי מֵאִיר וּשְׂכָר סָבוֹ שֶׁעָמַד בְּנִסְיוֹן ♦ אִוְרוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר נֶגֶד חֲשֻׁכַת יוֹן ♦ רַבִּי מֵאִיר הוּא הַפֶּךָ שֶׁל "לְשִׁכְחָם תּוֹרַתָּךְ וּלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי רְצוֹנָךְ" ♦ בְּחִנְכָה מֵאִירִים גַּם אֶת הַנִּשְׁמוֹת הַנְּפֹלִים. וּלְדַעַת רַבִּי מֵאִיר גַּם הֵם קְרוֹיִים בָּנִים ♦ לְהוֹרוֹת שְׁהִלְכָה בְּרַבִּי מֵאִיר, שְׂיָפָה צַעֲקָה גַּם לְאַחַר גְּזֵר דִּין ♦ חֹדֶשׁ טֵבֶת, כְּנֶגֶד אֲשֶׁר שֶׁעֲנִינוּ לַמּוֹד מִשְׁנָה, וְהַקֶּשֶׁר לְרַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֵּס ♦ "סֵתֶם מִשְׁנָה רַבִּי מֵאִיר" ♦ "מֵאִיר" בְּבִרְכַת אֲשֶׁר

תַּפְּלוֹת וּבִקְשׁוֹת פז

"לְרַפּוּאָה וּלְכָל דָּבָר" ♦ בָּעֵת הַדִּלְקַת הַנֵּר לְהַצִּלָּה מִסַּכָּנָה ♦ בָּעֵת נְתִינַת צִדְקָה ♦ "לְעוֹרֵר רַחֲמִים אִם יִזְכָּה לְהוֹלִיד בֶּן זָכָר" ♦ סְגוּלָה לְזוּוּג הַגּוֹן ♦ סְגוּלָה לְמִצִּיאת אֲבִדָּה ♦ "תַּפְּלָה בְּמָקוֹם סַכָּנָה וְלִסְטִים" ♦ לְהַצִּלָּה וּשְׁמִירָה לְיוֹצֵא לַדֶּרֶךְ

פְּיוּטִים לְכַבּוֹד רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֵּס זִיע"א צד

מִסְפֵּר "שִׁירֵי נָעִים" מִהֶרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן בַּעַל "יִשָּׂא בְרָכָה" זִצ"ל ♦ מִסְפֵּר "תּוֹלְדוֹת אֶהְרֶן וּמֹשֶׁה" ♦ מִסְפֵּר "הַשְּׁבֵת וְזִמְרוֹתֶיהָ" ♦ מֵאֵת הַמַּחֲבֵר הַמְּלַקֵּט יצ"ו

מילין ועירין

יְהִל אֹר הַתּוֹרָה דְּמֵאִיר וְאֹר גִּרֵּי הַקְּדוֹשׁ יְגִיָּה
מִקְדָּשֶׁת שְׁמוֹ הַטּוֹב אֶלְקָא לָנוּ יֵאִיר הַיּוֹם וַיִּשְׁפִּיעַ

יְדוּעָה הַתְּפִלָּה וּמִפְרָסְמַת הַבְּקָשָׁה, אֲשֶׁר יִסַּד הַתַּנָּא הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מֵאִיר
בַּעַל הַנֶּסֶם עָלָיו הַשְּׁלֹמֹם וְזִכּוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ אָמֵן, וְהַזְכִּירוּהוּ גְדוּלֵי הַדּוֹרוֹת
בַּתְּפִלוֹתֵיהֶם, כְּסִגְלָה לְעַם סִגְלָה, לְהַצִּיל הַלְחוּצִים מִהַמִּיצָר אֶל הַמֶּרְחָב
וּלְהַחֲיֵשׁ יְשׁוּעָה לְעַם נוֹשָׁע בָּהּ.

וּבַעֲצַת חֲבֵרִים וּלְבִקְשַׁת רַבִּים עָרְכָנוּ קִבֵּץ קָטָן זֶה הַכּוֹלֵל מְעַט מֵעֲנִין
בְּקָשָׁה זוֹ, עִם רַעֲיוֹנוֹת מְלַקְטִים וּמַחְדָּשִׁים בָּזֶה.

קוֹנְטֵרס זֶה יוֹצֵא בְּמַהְדּוּרַת בִּקְרָת לְרַגֵּל רֹאשׁ חֹדֶשׁ טִבֵּת, יוֹם הַמִּסְגָּל
לְיִשׁוּעָה בְּזִכּוּת רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֶּסֶם זִכּוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ אָמֵן [כְּפִי שְׂבִיבֹא בְּהַרְחֵבָה
בְּמִקּוּמוֹ] לְזִכּוּת מֶרֶת שׁוֹשָׁנָה בֵּת טוֹבָה עָלֶיהָ הַשְּׁלֹמֹם (ב' אָדָר ה'תשפ"ג) יְהִי
הַדְּבָרִים לְעֹלָמֵי נִשְׁמָתָה הַטְּהוֹרָה, תְּהֵא נִפְשָׁה צְרוּרָה בְּצִוּר חַיִּים אָמֵן
כֵּן יְהִי רָצוֹן

קִרְאוּנוּ הַקּוֹנְטֵרס "לְאֹר מֵאִיר" עַל שֵׁם תּוֹרַת רַבִּי מֵאִיר וְעֲנִינֵי הַהִדְלָקָה
לְזִכּוּתוֹ וְכֵן עַל דֶּרֶךְ שְׂכָתְבוּ הַקְּדָמוֹנִים לְרִמּוֹ שֵׁם הַמַּחְבֵּר בְּחִבּוּר [מֹשֶׁה

אֱלִיהוּ בְּצִרוּף שֵׁם הַר"ה אֲדֹנִי". עֵין הַעֲנִין בָּזֶה בְּסִפֵּר "מִמּוֹר לְאַסְפִּי" דף יז ע"ב]

אָר לַמַּאִיר

אַלְהָא דְמַאִיר עֲנִי

הַשְׁתַּדְּלָנוּ לְצִיץ מְקוּרוֹת מְדִיקִים לְצוּטִים הַמּוֹבָאִים בְּקִנְטֶרס, מְטַעֲמִים רַבִּים מוֹבְנִים, וְכֵן כִּיּוֹן שֶׁהִנְקוּד נַעֲשֶׂה כָּפִי מְעוּט יִדְעַתְנוּ [וּמִשְׁבַּע הַדְּבָרִים פְּעָמִים שׁוֹבְנִקוּד בָּא הַנִּכְתָּב בְּכַתִּיב חֶסֶד], וְגַם כִּיּוֹן שֶׁפֶתְחָנוּ רֵאשֵׁי תַבּוֹת כָּפִי קֵט הַבְּנִתְנוּ, הִנֵּה כָּל הַמִּסְתַּפֵּק בְּמִשְׁמַעוֹת הַדְּבָרִים, יוֹכַל לְצִיץ בְּמְקוּרוֹת.

מִמָּדָה הַשֵּׁם ית' תִּקְוֹתִי, אֲמִצָּא חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדוֹנִי.
שְׁלֹמֹה יִשׁוּעַתִּי צוּרִי וְגוֹאֲלִי, שִׁים עָלַי וְעַל עַמִּי
הָאָדָר אוֹרְחֵי אוֹרִי וְיִשְׁעִי, וְשִׁמּוֹר מִסִּלְתִּי וּנְתִיבִתִּי
אֵלַיִךְ אֲשֶׁא נִפְשִׁי וְרוּחִי, וְאֶשְׁפָּךְ לִפְנֶיךָ שִׁיחִי
לְתֵת שִׁאלָתִי וְלַעֲשֹׂת בְּקִשְׁתִּי, כִּי מִמָּדָה תַּהֲלֵתִי
יִוָּדַע תַּעֲלוּמוֹת לִבִּי, אֶתְּהָ יִדְעֶתָ שְׁבִתִּי וְקוּמִי
הָבֹו לִבִּי וְיִשָּׁר דְּרָכִי, לְהִיּוֹת רְצוֹנָךְ רְצוֹנִי
יִוָּדַע הַיּוֹם חֲסִדֶּיךָ עַמְּדִי, וְטוֹבָה נְסִי וּמְנוּסִי
מִשֶּׁשׁ אֵלֶיךָ בֶּן רַבִּי אַבְרָהָם צָבִי

אֲמִצָּנִי מִשְׁגָּבִי וְחִזְקָנִי, אֵלְהָא דְמַאִיר עֲנִי.

כֹּא כְסָלִיו – יוֹם זָכָאִי שׁוֹבוּ עֲשֶׂה הַשֵּׁם יתְבָרַךְ אֶת הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה לְיִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי
שְׁמֵעוֹן הַצַּדִּיק, בְּהַצֵּלָת הַמִּקְדָּשׁ מִפְּנֵי אֶלְפִסְנֶדֶר מוֹקְדוֹן (כְּמוֹבָא בְּמַגִּלַּת תַּעֲנִית וּבִיּוֹמָא סַט
ע"א וְעִין שָׁם בְּהַגָּה הַיַּעֲבֹ"ץ). וְזִכּוֹת שְׁמֵעוֹן הַצַּדִּיק שֶׁהוּא רֹאשׁ חֲכָמֵי הַמִּשְׁנָה וְתוֹרָה
שׁוֹבַעַל פֶּה וּמִמֶּנּוּ כָּל הַמִּסְטֹרָה (בְּדַבְרֵי הַרַמְבַּ"ם בְּהַקְדָּמָה לְפִרוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת) וְזִכּוֹת רַבִּי מַאִיר
בַּעַל הַנֶּסֶם – סֵתָם מִשְׁנֵה רַבִּי מַאִיר, וְזִכּוֹת כָּל קְדוּשִׁים עַמָּם, יִקְבֹּץ הַשֵּׁם יתְבָרַךְ
גְּלִילֵיתֵינוּ (עֵין פְּסִיקְתָא דְרַב כְּהֵנָא פְסָקָה וְאוֹת ג', שְׁבִזְכוֹת הַמִּשְׁנָה יתְקַבְּצוּ הַגְּלִילִית) וְיִחַיֵּשׁ גְּאֻלְתָּנוּ
וּפְדוּת נַפְשֵׁנוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

א-לֵהָא דִּמְאִיר עֲנִנִי

מקור הבקשה "א-לֵהָא דִּמְאִיר עֲנִנִי"

מקור הבקשה "א-לֵהָא דִּמְאִיר עֲנִנִי" הוא מהמעשה בגמרא ע"ז (דף יח), שם מובא שברוריה, אשתו של רבי מאיר, הייתה בתו של רבי חנינא בן תרדיון, אמרה לרבי מאיר, אין זה ראוי שאחותי יושבת במקום טמא [עין שם בגמרא, שכשהוציאו את רבי חנינא להריגה, נטלו את בתו וכלאו אותה במקום טמא] ויש לטכס עצו, להוציאה משם.

לקח רבי מאיר שלושה קבים של דינרים ואמר, שרק אם לא נעשה בה אסור, יהיה נס ויוכל להצילה. התקין את עצמו בלבוש שיהיה נראה כפרש ובא למקום ונסה לראות אם תתרצה לדבר עברה. אף היא דחתה אותו שוב ושוב.

כאשר ידע רבי מאיר שלא עשתה אסור, והייתה דוחה את כל מי שפנה אליה, פנה רבי מאיר לשומר ובקש ממנו שיתן לו

אָר לַמַּאִיר אַלְקָא דְמַאִיר עֲנִי

,

לְקַחַת אֶת הָאִשָּׁה הַזֹּאת. אֲךָ הַשּׁוֹמֵר סָרַב מִחֲשֵׁשׁ שְׂעֵנִישׁוּהוּ
הַמְּלָכוֹת.

הִצִּיעַ לוֹ רַבִּי מַאִיר שְׂיָקַח אֶת הַדִּינָרִים שֶׁהֵבִיא עִמּוֹ, בְּחֻצִּי מֵהֶם
יִשְׁחַד אֶת הַשְּׁלֹטוֹנוֹת וְעוֹד יִשָּׂאֵר לוֹ חֻצִּי מֵהֶם לְעֻצְמוֹ. אֲךָ
הַשּׁוֹמֵר סָרַב, בְּטַעֲנָה שְׂאִיד יִשְׁחַד אֶת הַשְּׁלֹטוֹנוֹת כְּשִׁיגְמְרוּ
הַדִּינָרִים?

אָמַר לוֹ רַבִּי מַאִיר, אִם יִגִּיעַ לְמַצֵּב כָּזֶה, יֹאמֶר "אַלְקָא דְמַאִיר
עֲנִי" וַיִּנָּצֵל.

הִקְשָׁה הַשּׁוֹמֵר, וּמִי יֹאמֶר שֶׁתְּפִלָּה זֹאת תִּצִּיל אוֹתִי? אָמַר לוֹ רַבִּי
מַאִיר, כָּעֵת אוֹכִיחַ לָךְ. וְשֵׁם הָיוּ כְּלָבִים מְסַכְּנִים אוֹכְלֵי אָדָם.
נָטַל רַבִּי מַאִיר רֶגֶב אֲדָמָה וְהִשְׁלִיכָהּ עַל הַכְּלָבִים. הַכְּלָבִים רָגְזוּ
וְקִפְצוּ לְעֵבְרוֹ. מִיָּד אָמַר רַבִּי מַאִיר "אַלְקָא דְמַאִיר עֲנִי"
וְהַכְּלָבִים עָזְבוּ אוֹתוֹ. כְּשֶׁרָאָה זֹאת הַשּׁוֹמֵר, הִסְכִּים לְהִצָּעָהּ. לְקַח
אֶת הַכֶּסֶף וְשִׁחְרַר אֶת אַחֻתָּהּ שֶׁל בְּרוּרָיָה.

הַדָּבָר נִשְׁמַע לְשִׁלְטוֹן וְהַשּׁוֹמֵר נִתְפָּס וְנִגְזֹר עָלָיו מִיתָה.

וְהִנֵּה כְּשֶׁבָּאוּ לְתִלּוּתוֹ אָמַר "אַלְקָא דְמַאִיר עֲנִי" וְהַתְּלִינִים לֹא
הִצְלִיחוּ לְתִלּוּתוֹ. פָּנּוּ לְשּׁוֹמֵר וְשָׂאֲלוּ אוֹתוֹ מַה לַּחֵשׁ, שֶׁבְּגִלָּל זֶה
אֵינָם מַצְלִיחִים לְתִלּוּתוֹ? סִפֵּר לָהֶם הַשּׁוֹמֵר אֶת הַשְּׁתַּלְשּׁלוֹת

הָעֲנִיִּים. כְּשֶׁשָּׁמְעוּ זֹאת הָרוֹמִיִּים צָוּוּ לְתוֹפְסוֹ. חָקְקוּ אֶת דְּמוּתוֹ
בְּפִתְחָהּ שֶׁל רוֹמִי וְגִזְרוּ שֶׁכָּל הָרוֹאֶה אִישׁ זֶה, שִׁיבִיאוּהוּ לְשִׁלְטוֹן.
בְּמַהֲלֹךְ הָרְדִיפָה אַחֲרָיו, הִצְלִיחַ רַבִּי מֵאִיר לְהִטְעוֹת אֶת הָרוֹמִים
בְּדַרְכִּים שׁוֹנוֹת, כְּמוֹבָא בְּגִמְרָא. [אֲגַב נִזְכִּיר מִדְּבָרֵי הַמְּפָרָשִׁים (עִי
בְּמַהֲרָשׁ"א וּבְעִיּוֹן יַעֲקֹב), שֶׁפְּעֻלֹת אֱלֹהִים – נִתְּיֵנָה הַדִּינָרִים וְאִפֵּן הַבְּרִיחָה
מִהָרוֹמִאִים, עָשָׂה רַבִּי מֵאִיר בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע, כִּי לֹא חָפֵץ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמַעֲשֵׂה
נְסִים. וְכִשְׁרָאָה שִׁיזְטָרְךָ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּדֶרֶךְ גַּם, בָּרַח מֵאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל
לְבָבֶל.]*

* נַעֲתִיק לִשׁוֹן הַגְּמָרָא, "בְּרוּרִיא, דְּבִיתָהּ דְּרַבִּי מֵאִיר, בְּרִיתָהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיִין
הוּא. אִמְרָה לוֹ, זִילָא בִּי מִלְתָּא דִּיתְבָּא אַחְתָּאִי בְּקוּבָה שֶׁל זִוְנוֹת. שְׁקֵל תְּרַקְבָּא
דְּדִינָרִי, וְאִזֵּל. אִמְרָא, אִי לֹא אִיתְעַבִּיד בְּהָא אִיסוּרָא מִיתְעַבִּיד נִיסָא, אִי עַבְדָּה אִיסוּרָא
לֹא אִיתְעַבִּיד לֵה נִיסָא. אִזֵּל, נִקֵּט נַפְשִׁיהָ כַּחַד פְּרָשָׁא. אִמְרָא לֵה, הַשְׁמִיעֵנִי לִי.
אִמְרָה לִיָּה, דְּשִׁתְנָא אֲנָא. אִמְרָא לֵה, מִתְרַחֲנָא מִרְתָּח. אִמְרָה לוֹ, נַפְשִׁינָא טוֹבָא
(וְאִיכָא טוֹבָא הַכָּא) דְּשַׁפִּירָן מִינָאִי. אִמְרָא, שְׁמַע מִינָהּ לֹא עַבְדָּה אִיסוּרָא. כָּל דָּאֲתִי
אִמְרָה לִיָּה הַכִּי. אִזֵּל לִגְבִּי שׁוֹמֵר דִּידָהּ, אִמְרָא לִיָּה, הִבֵּה נִיהִלָּה. אִמְרָא לִיָּה,
מִיסְתַּפִּינָא מִמְּלָכוּתָא. אִמְרָא לִיָּה, שְׁקוּל תְּרַקְבָּא דְּדִינָרָא, פִּלְגָא פִּלְחָא וּפִלְגָא לְהוּי
לָךְ. אִמְרָא לִיָּה, וְכִי שְׁלָמִי מֵאִי אִיעַבִּיד. אִמְרָא לִיָּה, אִימָא אֵלֶּהָ דְּמֵאִיר עֲנִי וּמִתְצַלָּת.
אִמְרָא לִיָּה, וְמִי יִימַר דֵּהֲכִי אִיכָא. [אִמְרָא לִיָּה, הַשְׁתָּא חֲזִית]. הוּוּ הִנְהוּ כְּלָבִי דִּהוּוּ
קָא אַכְלִי אִינְשִׁי, שְׁקֵל קֵלָא, שְׂדָא בָּהּ. הוּוּ קָאֲתוּ לְמִיכְלִיָּה, אִמְרָא, אֵלֶּהָ דְּמֵאִיר
עֲנִי. שְׁבִקוּהָ. וְיִהְיֶה לִיָּה. לְסוּף, אִשְׁתַּמַּע מִלְתָּא בִּי מַלְכָּא. אֲתִיוָּהּ, אִסְקוּהָ
לְזִקִּיפָה. אִמְרָא, אֵלֶּהָ דְּמֵאִיר עֲנִי. אַחְתוּהָ. אִמְרוּ לִיָּה, מֵאִי הָאִי. אִמְרָא לֵה, הַכִּי
הוּוּ מַעֲשָׂה. אֲתוּ חָקְקוּ לְדְמוּתִיהָ דְּרַבִּי מֵאִיר אֲפִיתְחָא דְּרוֹמִי, אִמְרָא, כָּל דְּחִזִּי
לְפָרְצוּפָא הַדִּין, לִיִּיתִיהָ. יוֹמָא חָדָא חֲזִיוִּיהָ, רַהֲטָא אַבְתְּרִיָּה, רַהֲטָא מִקְמִיָּהּ, עַל לְבִי
זִוְנוֹת. אִיכָא דְּאִמְרִי, בְּשׁוּלֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים חֲזָא, שְׁמַשׁ בָּהָא וּמִתְקָ בָּהָא. אִיכָא

אָר לַמַּאִיר אֶלְהָא דְמַאִיר עֲנִי

וְכַתֵּב הַגָּאוֹן חֵיד"א ב'פֶּתַח עֵינַיִם" (בְּגִמְרָא שָׁם) שְׁמַדְבְּרֵי רַבִּי
מַאִיר לְאוֹתוֹ שׁוֹמֵר, אָמֹר "אֶלְהָא דְמַאִיר עֲנִי" וְתִנָּצַל – "מִזֶּה
נִשְׁתַּרְבֵּב הַמִּנְהָג בְּכָל גְּלִילוֹתָנוּ דְּעַל כָּל צָרָה שְׁמַתְפַּלֵּל הָאָדָם
אוֹמֵר אֶלְהָא דְרַבִּי מַאִיר עֲנִי וְנוֹדְרִים שְׁמֵן אוֹ צִדְקָה לְנִשְׁמָתוֹ
שֶׁל רַבִּי מַאִיר".

בְּאִמְרַת "אֶלְהָא דְמַאִיר עֲנִי" יִכּוֹן לִכְוֹנָה שְׁכּוֹן
רַבִּי מַאִיר בַּעַל הַנֵּס בְּזֶה בַּעַת שְׁאָמַר לְשׁוֹר בֵּית
הַסֵּהר שְׁיֵאמַר כֵּן וְיִנָּצַל.

בְּאִמְרַת "אֶלְהָא דְמַאִיר עֲנִי" נֶאֱמָרוּ כְּוֹנֹת עַל פִּי סוּד. וְנִצְיָן
קִטְעַ קָצֵר מִדְּבַרֵי רַבִּי שְׁמִשׁוֹן מַאֲסֵטְרָפוֹלִי מִבְּאוֹר "דֵּן יִדִּין"
[בְּאוֹר עַל סֵפֶר "קֶרְנַיִם" לְמַקְבֵּל הַקְדוּשָׁה רַבִּי אֶהְרֹן אַבְרָהָם ב"ר בְּרוּךְ
מִקְרָדִינָא שְׁבִסְפָּרַד] זִיע"א:

"...תִּדְעַ דְּאִיתָא בְּגִמְרָא בַע"א (ע"ז דָּף יח ע"א) שְׁנַתֵּן רַבִּי מַאִיר
סִימֵן כְּשֶׁתֵּאמַר אֶלְהָא דְמַאִיר עֲנִי אֶלְהָא דְמַאִיר עֲנִי יִנָּצַל
מִכָּלָּב, וְיֵישׁ נִסְחָאוֹת בְּתַלְמוּדָא דִּידָן שְׁגֵרְסִינָן "אֶלְהָא דְמַאִיר

דאמרי, אתא אליהו, אדמי להו כזונה, כרכתיה. אמרי, חס ושלום, אי רבי מאיר
הוה לא הוה עביד הכי. קם, ערק אתא לבבל. איכא דאמרי מהאי מעשה, ואיכא
דאמרי, ממעשה דברוריא".

עֲנִי עֲנִי, אֱלֹהָא דְמַאִיר עֲנִי עֲנִי, וְסוּדוֹ הַנִּפְלָא וְהַפְּנֹה כִּי ב' פְּעָמִים אֱלֹהָא דְמַאִיר עֲנִי אֱלֹהָא דְמַאִיר עֲנִי גִימְטְרִיא שְׁלוֹ עוֹלָה מִמֶּשׁ תַּתְקַמַּד כְּמַנִּין כְּלָבִים הַנִּדְבָקִים תַּחַת קִלְפַת טִבַּת, וְהוּא בְּגִימְטְרִיא רֶשֶׁת דָּם, וְאִם הַגִּירְסָא כָּפַל ב' פְּעָמִים "אֱלֹהָא דְמַאִיר עֲנִי עֲנִי, אֱלֹהָא דְמַאִיר עֲנִי עֲנִי" אַזִּי מְסַפְרוּ מִמֶּשׁ תַּתְתַּקַּד כְּמִסְפֵּר הַכְּלָבִים שֶׁתַּחַת בַּעַל צִפּוֹן וְהוּא מְסַפֵּר מִכּוֹן מִמֶּשׁ אוֹת בְּאוֹת וְדוּק" (דְּבָרֵי הוֹבָאוֹ לְקַמֵּן בַּהֲעֵרָה שְׁבַעֲמוֹד סח).

וּמִדְּבָרֵי הַבִּיאוֹ רַבּוֹתֵינוּ הַמְּקַבְּלִים זְכוּרָנָם לְבִרְכָּה בְּחַבּוּרֵיהֶם. וְהִרְחִיבוּ בָּזֶה בְּסוּדוֹת טְמִירִים רָזִי דְרָזִין וְסִתְרֵי סִתְרִין עֲלָאִין וְטְמִירִין.

וְהַגָּאוֹן הַחִיד"א ב'פֶּתַח עֵינַיִם" (שם) וְכֵן ה'בֵּן אִישׁ חַי" (פֶּרֶשׁת רֹאה שְׁנֵה ב' הִלְכָה ג', לְעֲנִין הַנּוֹדֵר לְצִדְקָה) הַבִּיאוֹ מִשֵּׁם הָרַמ"ע מִפֶּאנּוֹ זְכוּרָנוֹ לְבִרְכָּה (בְּמֵאמֶר חֲקוֹר דִּין), שְׁכָאֲשֶׁר אוֹמֵר "אֱלֹהָא דְמַאִיר עֲנִי", יְכוֹן לְפִנּוֹה שְׁכּוֹן רַבִּי מַאִיר בַּעַל הַגֵּס בָּזֶה בָּעֵת שְׁאֵמֵר לְשׂוֹר בֵּית הַסֵּהר שְׁיֵאמֵר כֵּן וַיִּנְצַל. עֵין שֵׁם בְּרַמ"ע וּבְמִפְרָשׁ שֵׁם.

וְכַתֵּב הַחִיד"א ב'פֶּתַח עֵינַיִם", "וּבָזֶה פֶּרֶשׁ הָרַמ"ע שֵׁם אֲשֶׁרִי יוֹשְׁבֵי בֵיתָךְ (תְּהִלִּים פד, ה) הֵם עֲצָמָם בֵּיתָךְ מְרַכְּבָה, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב זֶה אֵלִי וְאַנְהוּ (שְׁמוֹת טו, ב) אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לוֹ (תְּהִלִּים פד, ו) שְׁמִבְטָחוֹ בְּמִסְלוֹת אֲשֶׁר בְּלִבָּבָם שֶׁל יוֹשְׁבֵי בֵיתָךְ זֶה הוּא תִכֵּן דְּבָרֵיו.

וְהִשְׁתָּא הַנּוֹהֵג כֶּךָ בְּאוֹמְרוֹ אֶלְהָא דְרַבִּי* מַאִיר עֲנַנִי טוֹב דִּיכּוֹן
בְּדַעְתּוֹ שִׁיעָנָה בְּאוֹתָהּ כּוֹנֵה שְׁכּוֹן רַבִּי מַאִיר כְּמוֹ שְׁכַתְּבַת הָרַמְ"ע.
וּמִכָּאן אַתָּה לָמַד שְׁמָה שְׁנֵהֲגוּ לֹמַר שְׁמִכּוֹנִים בְּתַפְלָה לְדַעַת
רַשְׁבִּי וְכִיּוֹצֵא וְכֵן בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת מְנַהֵג טוֹב וְנֹאמַר בּוֹ אֲשֶׁרִי".

וְאוּלֵי אֲפֹשֶׁר לְהוֹסִיף, כִּי אֲמַנָם סוּדוֹת גְּבוּהִים וְעֲמוּקִים נֶאֱמָרוּ
בְּמַאֲמַר "אַלְקָא דְמַאִיר עֲנַנִי", אֲדָּ נִרְאָה פְּשׁוּט שְׁרַבִי מַאִיר לֹא
מָסַר לְאוֹתוֹ גּוֹי, אֶת הַכּוֹנֵנוֹת הַנִּסְתָּרוֹת וְהַעֲמֻקּוֹת שֶׁבְּאַמִּירָה זֶה.
וְאִף עַל פִּי כֵן, נִצּוֹל מִמָּוֶת וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ רָעָה.

וּמִשְׁמַע מִזֶּה שֶׁעֲצָם הָאֲמִירָה מוֹעִילָה. וְדִי בָּזָה שִׁיכּוֹן לְכוֹנֵה
שְׁכּוֹן רַבִּי מַאִיר בַּעַל הַנֶּסֶם, כִּהְוָרָאֵת רַבּוּתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָּהּ,
כַּנִּזְכָּר לְעִיל. [וְכַמוֹכֵן שֶׁהָבֵא בְּסוּד ה' לְדַעַת כּוֹנֵנוֹת אֲמִירָה זֶה, הִנֵּה מָה
טוֹב שִׁיכּוֹן אֶת הַסּוּדוֹת שֶׁהוּבְאוּ בְּרַבּוּתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָּהּ, וְהָאֲמוֹר לְעִיל
הוּא עֲבוּרָנוּ וְלִכְעָרְכָנוּ וְדִבְרֵינוּ]**.

* יֵשׁ לְגֵרוֹס "אַלְהָא דְמַאִיר עֲנַנִי" – (רָאָה הָעֵרָה בְּעִמּוּד יג).

** וְנִרְאָה לְהוֹסִיף בּוֹזָה בְּדֶרֶךְ חִידוּד, דְּבַכְמָה דּוֹכְתִין בְּתַלְמוּדָא, אִיתָא שִׁיטַת רַבִּי
מַאִיר שְׁאִין אָדָם מוֹצִיא דְּבִרְיוֹ לְבַטְלָה. וְגַם כֹּאן דְּאִזִּיל רַבִּי מַאִיר לְשִׁיטְתִּיהּ,
וּמַעֲצָם הָאֲמִירָה, הָגַם דְּלֹא יָדַע מֵאִי קָאמַר, יָכוֹל לְפַעוֹל יִשׁוּעוֹת בְּאֲמִירָה זֶה,
דְּמַכּל מְקוֹם כִּלְלָא דְר"מ, שְׁאִין אָדָם מוֹצִיא דְּבִרְיוֹ לְבַטְלָה, וְעֲצָם הַדִּיבּוּר יַפְעֵל
לוֹ יִשׁוּעָה. וְאוּלֵי עַל דֶּרֶךְ זֶה נִרְאָה בְּס"ד רִמְזָא נָא, דְּרַאשֵׁי תִיבּוֹת א' לְקָא ד' מַאִיר
ע' עֲנַנִי [ע"ה] עִם הַכּוֹלָל, עוֹלָה בְּגִימָטְרִיא ר"ת א' ין א' דָם מ' וצִיא ד' בְּרִיו ל' בְּטָלָה
[ע"ו].

וְכַתֵּב הַגֵּר"ח פֿלאג'י בִּסְפָרוֹ "מוֹעֵד לְכָל חַי" (סימָן יט אוֹת לא),
לְעֲנִין אֲמִירַת סְלִיחוֹת "כְּשִׁיאֲמַר אֱלֹהֵי הַמֶּרְכָּבָה וְכוּ', יֹאמַר
אַחֲרָיו אֱלֹהָא דְּמַאִיר עֲנִנּוּ, וַיְכּוֹן לְמָה שֶׁכְּתַבְתִּי בְּקִנְטֶרֶס עֲתֶרֶת
הַחַיִּים סִמָּן נב אוֹתִיּוֹת ח' וַי"ו וְכוּ'.

וְשֵׁם בְּאוֹת ח' בִּ"עֲטֶרֶת הַחַיִּים", מִתְבָּאָר שֶׁיֵּשׁ לְכוֹן עַל דֶּרֶךְ
שֶׁכְּתַב רַבִּי שְׁמִשׁוֹן מְאוֹסְטְרוֹפּוֹלִי. וּבְאוֹת י' כְּתַב, "גַּם נִרְאֶה
לִי שְׁטוֹב לְכוֹן בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, לְאַשֵּׁר וּלְקַיֵּם, מַה שֶׁהִיָּה מְרַגְלָא
בְּפוֹמִיָּה דְּרַבִּי מַאִיר, שְׁאַמְרוּ בְּבִרְכוֹת (יז ע"א) "מְרַגְלָא בְּפוֹמִיָּה
דְּרַבִּי מַאִיר, גָּמַר בְּכָל לְבַבָּהּ וּבְכָל נַפְשָׁהּ לְדַעַת אֶת דֶּרֶכִּי,
וּלְשַׁקֵּד עַל דִּלְתִּי תוֹרָתִי, נִצַּר תוֹרָתִי בְּלִבָּהּ, וְנִגָּד עֵינֶיהָ תִּהְיֶה
יִרְאַתִּי. שְׁמֹר פִּיךָ מִכָּל חֲטָא, וְטַהַר וְקַדֵּשׁ עַצְמָךְ מִכָּל אֲשָׁמָה
וְעוֹן, וְאַנִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ בְּכָל מְקוֹם". עַד כָּאן. וְכַתֵּב הָרַב דְּבָרֵי
יְהוּדָה זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּהּ בְּפֶרוֹשׁ אֲבוֹת (דפ"ו) כִּי בְּיָדָיו מִי שֶׁהוּא
קַיֵּם דְּבָרָיו שְׁאַמְרַם בְּפ"ב דְּבִרְכוֹת הַנ"ל וּמְסִים שֵׁם וְאַנִּי אֶהְיֶה
עִמָּךְ בְּכָל שִׁירְצָה וְהוּא גּוֹזֵר וְכַב־יְכוֹל מְקַיֵּמוֹ וּמְטִיבִין דְּמָרָן
רַבִּי מַאִיר הָיָה מַאִיר עֵינָיו בְּזֶה, בְּהִתְקַיֵּם כָּל הָאֲמוּרָה, אֲזַ תִּהְיֶה
מְקַיֵּם וְאַנִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ כַּנ"ל עַל דֶּרֶךְ פְּנוֹת רַבִּי מַאִיר. עַד כָּאן
לְשׁוֹנוֹ.

אָר לַמַּאִיר

אַלְקָא דְמַאִיר עֲנִי

וְאִם שְׂאִין אָדָם יָכוֹל לוֹמַר עַל עֲצָמוֹ שְׂקִיָּים כָּל הָאָמּוֹר בְּעֲנִין
וּמִכִּיר מַעֲוֵט עָרְכוּ וְקִצּוּרוֹ בַּעֲבוּדַת ה', עַל כָּל פָּנִים יָכוֹן בּוֹ
בַּפֶּרֶק לְקִיָּים מֵאָמֵר הַתֵּנָא רַבִּי מַאִיר וְה' יִגְמֹר מַחְשַׁבְתּוֹ לְטוֹבָה,
וּמַחְשַׁבָּה טוֹבָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַרְפָּה לְמַעֲשֵׂה, וּבִלְאוֹ הַכִּי
כָתְבוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָּה שְׂיִכּוֹן בְּאָמְרוֹ אֱלֹהָא דְמַאִיר עֲנִי עַל
הַכּוֹנֵנָה שֶׁהִיָּה רַבִּי מַאִיר אוֹמְרוֹ וַיִּכְמוּ שֶׁכָּתַב הַגָּאֹן הָרַמְ"ע
בְּמַאֲמָר (חֲקוּר דִּין שָׁם) הַכּוֹנֵנָה כִּמּוֹ שְׂכּוֹן רַבִּי מַאִיר עֲנִי בְּאוֹתָהּ
כּוֹנֵנָה, יַעֲזִין שָׁם."

וּלְקַמֵּן דְּבָרִים לְפִי פֶשׁוּטָן שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּזֶה מִסְפָּרִים וְסוּפָרִים,
וּמַעֲנִיָּנָם, לְעוֹרֵר אֶת זְכוּת רַבִּי מַאִיר בַּעַל הַנֶּס וְאֶת תּוֹרָתוֹ,
בְּדֶרֶךְ דָּרֵשׁ וְרִמּוֹ בְּמִשְׁנַתוֹ הַקְדוּשָׁה. וַיְכַדְלִקְמוֹ.

בְּקֶשֶׁה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שִׁיעָגָה לָנוּ בְּזְכוּת
רַבִּי מַאִיר בַּעַל הַנֶּס.

הִנֵּה בְּפֶשְׁטוֹת הַלְשׁוֹן נִרְאָה שֶׁהַבְּקֶשָׁה אֱלֹקָא דְמַאִיר – הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ שֶׁרַבִּי מַאִיר עוֹבֵד אוֹתוֹ, יַעֲנִי [כְּדֶרֶךְ "אֱלֹקֵי אַבְרָהָם" וְכו'].

אֲלֹא שֶׁאָמְרוּ חַז"ל בְּמִדְרַשׁ תְּנַחוּמָא (תולדות פרק ז) "אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי, אֵין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵיחַד שְׁמוֹ עַל הַצְדִּיקִים
בְּחַיֵּיהֶן אֲלֹא לְאַחַר מִיתָתָן, שֶׁנֶּאֱמָר: לְקוֹדְשִׁים אֲשֶׁר בְּאַרְצֵי הַמָּה

וּגו' (תהלים טז, ג). אִימָתִי הֵן קְדוּשִׁים? כְּשֶׁהֵן קְבוּרִים בְּאֶרֶץ. שְׁכַל זְמַן שֶׁהֵן חַיִּין, אֵין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִיַּחַד שְׁמוֹ עָלֵיהֶן, כָּל כֹּךְ לָמָּה שָׁאִין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵאַמִּין בָּהֶן, שְׁלֹא יִטְעָה אוֹתָן הַיֵּצֵר הָרַע. וְכִיוֵּן שְׁמַתִּים, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִיַּחַד שְׁמוֹ עָלֵיהֶן".
וְאִם כֵּן, אֵיךְ רַבִּי מַאִיר אָמַר עַל עֲצָמוֹ "אַלְקָא דְּמַאִיר"?

וְלִכְּנֹן כָּתַב הַמַּהְרֵשׁ"א (ע"ז יח ע"ב) שֶׁהֲלָשׁוֹן "מַאִיר" מְתִיחַס גַּם הוּא לַהֲשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, "דִּלָּא אָמַר אֱלֹהָא דְּמַאִיר כּו' רַק לְסִימָן בְּעִלְמָא עַל שְׁמוֹ, וְלֹא נִתְכַּוֵּן כָּל עֶקֶר עַל שְׁמוֹ, רַק נִתְכַּוֵּן אֶל לֵהָא דְּמַאִיר לְאֶרֶץ וְלְדָרִים עָלֶיהָ הוּא יַעֲנֶנּוּ. אוֹ שְׁאֵמַר אֱלֹהָא דְּמַאִיר לָנוּ בְּמַלְכוּת יוֹן הַקּוֹדֶמֶת בְּנֵס הַנְּרוֹת שֶׁל חֲנֻכָּה, כְּמוֹ שְׂיִסַּד הַפִּיט וּמִי יֵאִיר לָהּ מַאִיר כּו' הוּא יַעֲנֶנּוּ לְהַצִּיל אוֹתָנוּ בְּנֵס מִיָּדֵיהֶם. וְקַל לְהַבִּין"

עוֹד עֵין בִּפְרוּשׁ הַ"מְזוּרְחִי" (בְּרֵאשִׁית יב, ב) שֶׁשְׂמִשְׁמַע לְחֵלֶק בֵּין אִם הֲשֵׁם יִתְבָּרֵךְ מִיַּחַד שְׁמוֹ, שְׂזָה לֹא בְּחַיִּיו, לְבִין אִם אוֹמֵר הָאָדָם עַל עֲצָמוֹ, עֵין שְׁמִי*.

* וְנִרְאֶה לֹא בְּדֶרֶךְ אֲפֹשֶׁר בְּאֹפֶן נֹסֵף, כִּי הִנֵּה אֵיתָא בְּעִירוּבִין (יג ע"ב) "תְּנֵא, לֹא רַבִּי מַאִיר שְׁמוֹ אֵלֹא רַבִּי נְהוֹרָאִי שְׁמוֹ. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ רַבִּי מַאִיר, שֶׁהוּא מַאִיר עֵינֵי חֲכָמִים בַּהֲלָכָה". וְכֵן כָּתַב הַרַמְבַּ"ם לְהַדִּיא בַּפִּיָּה "מִדְּרַבִּי מַאִיר שְׁמוֹ נְהוֹרָאִי. [אִמְנֵם עַל תּוֹרַת חַיִּים בְּד"ה לֹא רַבִּי מַאִיר שְׁמוֹ, שֶׁהִבִּיא סִפְרִים דְּגֵרְסִי "אֵלֹא רַבִּי מִיִּישָׁא שְׁמוֹ" ע"ש. וְכֵן עַל בְּעִין יַעֲקֹב. וְע"ע בַּפֶּתַח עֵינַיִם מִשְׁם רַבִּינוּ חֲנַנְאֵל שְׁדִּבְרֵיו הוֹבָא

ביוחסין. וראה בליקוט הנפלא דף על דף בעירובין, שמביא ממכתבו של הנודע ביהודה (שו"ת מהדו"ת יו"ד קנא) לבעל המסורת הש"ס בענין זה. ועי' דובר צדק (אות ז) לרצ"ה מלובלין, שמקיים הגירסא כאן, ומיישב לחלק בין מאיר הרומוז לרבי מאיר בנגלה, שהיה מנהיר פני חכמים וכו' לבין נהוראי שהוא בחינת נעלם שלא ירדו לסוף דעתו, ע"ש בהרחבה.]

ומעתה דנהוראי הכוונה לרבי מאיר, אולי אפשר ליישב, דכיון לשם מאיר ממש, כי חזינן שלא היה זה שמו הפרטי ונקרא כן רק על שם תורתו, ונמצא שאין בזה מיחד שמו של הקב"ה בחייו.

ועתה העירונו שדומה לזה משמע מכתבי הגרמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים - דף רו) "...ובזה תבין שאמר אלקא דמאיר ענני (ע"ז יח ע"א), והלא אין הקב"ה מיחד שמו על החיים (עי' מהרש"א ח"א שם), אבל באמת לא ר' מאיר שמו אלא שמאיר עיני כו' (עירובין יג ע"ב), ואנו קוראין אותו אח"כ מפני שמאיר עיני כו' והוא גדול אצלינו, אבל הוא בעצמו לא תלה זה בעצמו, אלא שמחמת שבעו"ה הי' העולם שמים (יבמות סב ע"ב), וחביב הי' עליו דברי תורה ביותר, סמך על אביו שבשמים שיעמוד לו בשביל עמו ישראל ויראה בעניו להצילו, הגם שאין רשאי לעשות כן עת לעשות כו' (תהלים קיט, קכו), וזה גדולה עבירה לשמה (נזיר כג ע"ב), והקב"ה ראה בעניו, והאיר עיניו איך להוציא האור מן החשך בדרך אחר, וקרא להקב"ה אלקא דמאיר, והקב"ה נתן זה לפי החכמים ברוח קדשם, לקרוא אותו בזה השם עליו, לראי"ה ולאות ועדות לכל באי עולם גודל יראתו וחכמתו, ואעפ"כ אין אנו יכולים לסמוך אלא במה שכבר הלכה מבוררת, אעפ"כ שבכל דורו לא הי' כמותו (עירובין יג ע"ב)".

ואולי על דרך זה יתפרש גם מאמר הגמ' בברכות (יז ע"א) "מרגלא בפומיה דרבי מאיר, גמור בכל לבבך ובכל נפשך לדעת את דרכי ולשקוד על דלתי תורת, נצור תורתי בלבך ונגד עיניך תהיה יראתי, שמור פיך מכל חטא וטהר וקדש עצמך מכל אשמה ועון, ואני אהיה עמך בכל מקום". ועוד שם "מרגלא בפומיהו דרבנן דיבנה, אני בריה וחברי בריה. אני מלאכתי בעיר והוא מלאכתי בשדה. אני משכים למלאכתי והוא משכים למלאכתי. כשם שהוא אינו מתגדר

וְנִרְאָה לֹמֵר שְׁדַבְרֵי הַמֶּהֱרָשׁ"א הֵם רַק עַל אֲמִירַת "אֱלֹקָא
דִּמְאִיר עֲנִי" לְעֲנִין אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, שֶׁהָיָה בְּחַיֵּי חַיּוּתוֹ שֶׁל רַבִּי
מֵאִיר, אֲבָל לְאַחַר שֶׁנִּחָה נַפְשׁוֹ בְּעֶדֶן גֵּן אֱלֹקִים, אָכֵן מִיַּחַד הַשֵּׁם

במלאכתי כך אני איני מתגדר במלאכתו. ושמא תאמר אני מרבה והוא ממעיט,
שנינו, אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים".

וההבדל בין הלשונות ברור, דלשון המרגלא בפומיה דרבי מאיר, הם בעצם
דברי השם יתברך שמצווה גמור בכל לבבך וכו'. ונראה משמע מכאן דדבריו
של רבי מאיר הם בבחינת שכינה מדברת מתוך גרונו.

וכעין הבחינה המובא בנפש החיים (עיין שער ג פרק יד), לענין משה רבינו עליו
השלום, שככל שהתעלה דיבר בלשון הקב"ה, עיין שם.

ועל דרך זה אולי אפשר לומר שלבחינה זו כיוון "אֵהָא דִּמְאִיר" – השכינה
דמדברת מתוך גרונו – "ענני". וה' ית' יכפר בעדנו אם טעינו.

[ומה שכתב בנפש החיים דלזו המדרגה לא הגיע עדיין ולא יגיע אף אדם מזמן חטא
אדה"ר ועד ביאת הגואל, נראה דכוונתו כי לשלימות הדרגה בזה, שהיתה רק למשה
רבינו. ומשמע בספרים שכל צדיק יכול לזכות לזה לפום דרגיה, עיין עבודת ישראל
(קו'ניץ, בליקוטים שבסוף הספר) על הפסוק (ישעיה נא, טז) "ואשים דברי בפיו ובצל ידי
כסיתיך לנטוע שמים וגו'. הנה הקב"ה נותן דבריו הקדושים בפה הצדיק שיוכל לפעול
רחמים וחסדים לעולם וכל הצטרכותם, והגם שהצדיק מדבר בפיו ובלשונו, מכל
מקום כח הדיבור והדיבור בעצמו הם כח השי"ת בעצמו ואינם נפרדים חלילה מאתו
כלל, וכמ"ש במשה רבינו רבן של כל הנביאים שהיתה שכינה מדברת מתוך גרונו. וכל
צדיק לפי מדרגתו ודביקותו" עיין שם בהרחבה. ועוד עיין ליקוטי מוהר"ן (קמא סוף
סימן עז). ואמנם לשון שכינה מדברת מתוך גרונו, מצינו בכמה ספרים שהשתמשו על
צדיקים. לדוגמה, עיין ספר מאור ושמש (פרשת ויגש) "היתה שכינה מדברת מתוך גרונו
של יוסף הצדיק". ובאגרא דכלה (בראשית כז, א) גבי יעקב אבינו ע"ה, "אך להיות
השכינה מדברת מתוך גרונו של הצדיק" וכו' ועוד.]

אֶזֶר לַמַּאִיר אֶלְקָא דְּמַאִיר עֲנָנִי

יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ עָלָיו וְאֵין מְנִיעָה לְבִקֵּשׁ בְּזָכוֹת רַבִּי מַאִיר מִמֶּשׁ, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, אוֹתוֹ רַבִּי מַאִיר עָבַד בְּכָל לֵב, יַעֲנֵנוּ.

וְאַמֶּנֶם כִּךְ מִשְׁמַע בְּכִמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁנִּתְּנוּ טַעְמִים שׁוֹנִים (מָהֵם יוֹבֵאוּ לְמָוֶז) לְכִךְ שֶׁמִּזְכִּירִים אֶת רַבִּי מַאִיר יוֹתֵר מִשָּׂאָר צְדִיקִים, וּמִשְׁמַע שְׁמַת־יַחֲסִים לְזָכוֹת רַבִּי מַאִיר, שֶׁבְּזָכוֹתוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ יַעֲנֵה לָנוּ*.

* ולהעיר, שהגם שלשון "דמאיר" כפי שאנחנו מבקשים לאחר פטירתו, מכוון לרבי מאיר, מכל מקום ראוי לומר "דמאיר" ולא דרבי מאיר, שהוא לשון רבי מאיר בגמרא, ומה גם שלשון זה כולל סודות גדולים יל"ח, וכפי שכתב הגר"ח פלאגי (שו"ת "לב חיים" ח"ב – או"ח ריש סי' קס) "חדשים מקרוב באו שמוסיפים באמירת עננו בסליחות "עננו אלקא דר' מאיר עננו", וכד הוינן בה, נראה שצריך לדקדק ולומר אלקא דמאיר עננו, כמ"ש לשומר בית הסוהר אימא אלקא דמאיר ענני ומתצלת, ומ"ש מרן החיד"א בס' עבודת הקודש (כף אחת סימן ג), שיאמר אלקא דר' מאיר ענני, יש להגיה בדבריו, וצ"ל אלקא דמאיר ענני בדוקא. וכן כתבו המקובלים. ובספרי עתרת החיים (סימן נב אות ח) כתבתי, שכן נהגו שהשרוי בצרה יפריש מעות לצדקה או שמן למאור או נר לעילוי נשמת ר' מאיר, וכן נהגו באיזמיר ובכל תפוצות ישראל, שכל הנמצאים בעת צרה ומצוקה וכן הולכי דרכים ובנהרות נודדים לע"נ רבי מאיר בעל הנס, וצריך לקיים נדרו לשולחו לעה"ק טבריה וכו', וזהו מנהג פשוט וברור בכל העולם. ומניה לא תזוע, ואין ליתנו למוסד אחר, שאז אינו יוצא י"ח בזה. ושם כתבתי שצ"ל כלשון הזה בדוקא: אלקא דמאיר ענני" וכן ראוי לנהוג" ודבריו הובאו ב"ילקוט יוסף" (נוסח התפילות הברכות אות קס ובהערה).

על דרך שיטת רבי מאיר שבכל מצב ישראל
נקראים בנים

במסכת קידושין (לו ע"א) מובא דעת רבי מאיר, שישראל נקראים
בנים, גם כאשר אינם נוהגים מנהג בנים, ואפילו הם בנים
סכלים ולא אמן בם, והם זרע מרעים בנים משחיתים וכו' –
בכל מצבם נקראים בנים לאבינו שבשמים*.

וכתב והרשב"א (עין שו"ת הרשב"א חלק א' סימן קצד וסימן רמב) שהלכה
כרבי מאיר, שבין כך ובין כך קרוין בנים, משום שהפסוקים
מדיקים כמותו. [עין שם לענין שגם מומר מטמא באהל כיהודי. והביאו
הרמ"א להלכה (יורה דעה סימן שעב סעיף ב) עין שם ובבאור הגר"א].

* דברי הבריתא במסכת קידושין "תניא, (דברים יד, א) בנים אתם לה' אלהיכם -
בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים אתם קרוים בנים, אין אתם נוהגים מנהג בנים
אין אתם קרוים בנים, דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, בין כך ובין כך אתם
קרוים בנים, שנאמר (ירמיהו ד, כב) בנים סכלים הם. ואומר (דברים לב, כ) בנים לא
אמן בם. ואומר (ישעיהו א, ד) זרע מרעים בנים משחיתים. ואומר (הושע ב, א) והיה
במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי. מאי ואומר? וכי
תימא סכלי הוא דמקרי בני, כי לית בהו הימנותיהו לא מיקרו בני, תא שמע
ואומר בנים לא אמן בם. וכי תימא כי לית בהו הימנותא הוא דמיקרו בנים, כי
פלחו לעבודת כוכבים לא מיקרו בנים, תא שמע, ואומר זרע מרעים בנים
משחיתים. וכ"ת בנים משחיתים הוא דמיקרו בני מעלייא לא מיקרו, תא שמע
ואומר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי".

וְכַתֵּב רַבִּינוּ יוֹסֵף חַיִּים בִּ"בֵּן יְהוּדָע" שֵׁם, שֶׁבִּפְסִיקְתּוֹ שֶׁל רַבִּי
מַאִיר יֵשׁ תִּקְוָה וְעֲמִידָה לְיִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם לְבַל יִתְאַשּׁוּ מִן
הַרְחָמִים בְּכָל מָצֵב רוֹחֲנִי בָּהֶם שְׂרוּיִים*.

וְעַל דֶּרֶךְ זֶה נִרְאָה לֹמֵר, שֶׁלֹּכֵן מִבְּקָשִׁים "אַלְקָא דְמַאִיר עֲנִי",
שִׁיעֲנָה לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כָּאֵב לְבָנָיו, בְּכָל מָצֵב רוֹחֲנִי בָּהֶם אָנוּ
נִתּוֹנִים.

וּבְדֶרֶךְ נֹסֶפֶת כָּתֵב בְּסֵפֶר "פְּרִדָּס יוֹסֵף" (וַיִּקְרָא כג, כד) "הַיּוֹם הַזֶּה
עוֹלָם וְכו', קָשָׁה הָאֵם כַּעֲבָדִים אֵין אָנוּ צְרִיכִים לְרַחֲמִים? וַיֵּשׁ
לֹמֵר אִם בֶּן יַחֲטֵא יָכוֹל לְבַקֵּשׁ מֵאָבִיו גַּם בְּעֵת שְׂאָבָיו בְּרָגְזוֹ,
כִּי בּוֹדָאֵי יִרְחֵם עָלָיו דִּכֵּן בְּטִבֵּעַ אֵב וּמִקְדִּים רַחֲמִים לְרָגְזוֹ, אֲבָל
עָבַד כְּשִׁיחָטָא רַק יִבְקֵשׁ חֲנִינָה בְּעֵת שִׁידָע שְׂאֲדוֹנוֹ מְלֵא רָצוֹן
יָטוֹב לָבוֹ, וְלִכֵּן אוֹמְרִים אִם כְּבָנִים מִבְּקָשִׁים תִּכְף רַחֲמִים גַּם

* וְנַעֲתִיק מִדְּבָרָיו, "...הִנֵּה נֹדַע מֵה שֶׁכָּתֵב הַרְשֵׁב" א ז"ל בְּתִשְׁבּוּבָה, אַע"ג דְּקִימָא
לֵן ר' יְהוּדָה וּר' מַאִיר הִלְכָה כִּר' יְהוּדָה, הַכָּא קִימָא לֵן כִּר' מַאִיר, מִשּׁוּם דְּדִיִּיק
קִרְאִי כּוּוֹתִיָּה ע"ש. וּבִזְה פִּרְשְׁתִּי בִּס"ד רִמְזוֹ הַכְּתוּב בְּמִשְׁלֵי סִימָן ד' (פִּסּוּק כ'), בְּנִי
לְדַבְּרֵי הַקְּשִׁיבָה, לְאַמְרֵי הַט אֲזֻנָּה, וְהֵינּוּ לְאַמְרֵי בַּהֲפֹךְ אֲתוּוֹן לְמַאִיר הַט אֲזֻנִּךְ
לְסִבְרָתוֹ דְּסִבְרָא לִיה בֵּין כֵּךְ וּבֵין כֵּךְ קְרוּיִן בָּנִים, וּבִזְה אֵל תְּחִיָּאשׁ מִן הַרְחָמִים.
וּבִזְה יוֹבֵן בִּס"ד הַטֵּעַם שֶׁנִּקְבַּר רַבִּי מַאִיר מִעוּמֹד, כִּמ"ש רַבִּינוּ מוֹרְנוּ הַרֵב חַיִּים
וַיִּטֵּל ז"ל בְּסוּף שַׁעַר הַגִּלְגּוּלִים, וְהֵינּוּ מִפְּנֵי שֶׁבִּסְבְּרָתוֹ נַעֲשֶׂה עֲמִידָה לְיִשְׂרָאֵל
בְּעוֹלָם, דְּאֵין נּוֹפְלִים אֲפִילוֹ כְּשֶׁאֵין עוֹשִׂין רָצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם". עֵיין שֵׁם עוֹד.

וּרְאָה לְקַמֵּן בַּהֲעֵרָה שֶׁבַעֲמֹד מִג, טַעַם נֹסֵף מִדְּבָרֵי רַבִּינוּ יוֹסֵף חַיִּים, לִכְךָ
שֶׁבַעֲנִין זֶה נִפְסַק כְּרַבִּי מַאִיר.

בְּזִמְנֵי הַדִּין, וְאִם כְּעֶבְדִּים שְׂאֵי אִפְשָׁר לָנוּ לְבַקֵּשׁ עֲתָה עֵינֵינוּ לְךָ תְּלוּיֹת עַד שְׁתִּהְיֶה עֵת חֲנִינָה.

וְנִבִּין מַה שְּׂמִבְקָשִׁים אֶלְקָא דְּמַאִיר עֵינֵינוּ, וְלֹא שְׂאֵר תַּנְאִים, דְּבִקְדוּשֵׁין (לו' ע"א) אֵיתָא רַבִּי מַאִיר אוֹמֵר בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ קְרוּיִים בְּנִים, לְזֹאת כְּשֶׁאֶחָד חָס וְחָלִילָה בְּעֵת צָרָה וּמִבְקֵשׁ יְשׁוּעָה תִּכְף כִּי אֵי אִפְשָׁר לְהַמְתִּין, מְזַכִּיר אֶת רַבִּי מַאִיר דְּלִשְׁיטְתּוֹ אָנוּ בְּנִים וְאֵב מְרַחֵם תִּכְף'. עֵין שָׁם עוֹד.

[יְצִין שְׂמוּבָא בְּסַפְרֵים לְמוֹדִים נוֹסָפִים הַנִּלְמָדִים מִשִּׁיטַת רַבִּי מַאִיר, שְׂכָף הַחֲלָכָה, שְׂבָכֵל מִצֵּב יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים בְּנִים, וּמִעֵט מֵהֶם יוֹבָא בְּמַהֲלָךְ הַסֵּפֶר.*]

* ועיין לגאון חיד"א בספרו "ראש דוד" (פרשת שופטים) בדרוש ארוך, ובתוך דבריו איכא כמה נפק"מ לדעת רבי מאיר, ונראה להביא כמה קטעים מדבריו לעניננו, "...ויתבאר בזה מאמרם ז"ל בילקוט יחזקאל סימן ל"ז רמז שע"ה וזה לשוננו, לאחר עשרים שנה שנהרגו הרוגי בבל שרתה רוח הקדש על יחזקאל, והוציאו לבקעת דורא והראהו עצמות יבשות הרבה מאד, אמר לו בן אדם מה אתה רואה, אמר לו עצמות יבשות, אמר לו יש בי כח להחיותם או לאו, אמר לו ה' אלהים אתה ידעת, ולפי שלא האמין לא נקברו עצמותיו בארץ טהורה, עד כאן לשוננו. והדברים תמוהים, ואפשר לישב קצת, ונקדים מה שפירש הרב פרשת דרכים ז"ל דרוש כ"ה מאמרם ז"ל בחלק וזה לשוננו, תנו רבנן, בשעה שהפיל נבוכדנצר חנניה מישאל ועזריה לכבשן האש, אמר לו הקב"ה ליחזקאל לך והחיה מתים בבקעת דורא, באו עצמות וטפחו לו לאותו רשע על פניו, אמר מה טיבן של אלו,

אמרו לו חבריהם של אלו מחיה מתים בבקעת דורא, פתח ואמר אתוהי כמה רברבין וכו' מלכותיה מלכות עלם ושלטניה עם דר ודר, עד כאן לשונו.

ודקדק הרב ז"ל מה ראה הקב"ה לעשות הנס המופלא הזה בעת שהשליך חנניה מישאל ועזריה לכבשן, ותו מה שכתב רש"י חבריהם של אלו מחיה מתים, על יחזקאל היו אומרים, ונבוכדנצר היה יודע שהקב"ה מחיה אותם, וקשה דאם היה יודע מה שאל מה טיבן, ותו מה שאמר נבוכדנצר ושלטניה עם דר ודר מה שייך הכא. ופירש הרב במה שאמרו שם פרק חלק, שהמתים שהחיה יחזקאל היו בני אדם שכפרו בתחיית המתים ואין בהם לחלוחית מצוה וחיפו ההיכל בשקצים ורמשים, ותימה דלמה בחר ה' באנשים הללו הנדחה והצולעה, הלא טוב למען יחיו יראי ה' וחושבי שמו, אך אמרו ז"ל שישאל באותו דור היו אומרים עבד שמכרו רבו כלום יש לזה על זה כלום, ובקשו לפרוק עול, וטעמם שסברו שיש להם דין עבדים, אבל אם יש להם דין בנים תו לא מצו לפרק עול, דהבן לא יצויר שלא יהיה בן, ובפרק קמא דתעניות אמר רבי יוחנן שמפתח תחיית המתים ביד הקב"ה ולא נמסרה לשליח, דכתיב וידעתם כי אני ה' בפתי את קברותיכם, ופירש רש"י אני ולא שליח, וקשה דהקב"ה כהן, ואיך מטמא חס ושלום בפתיחת קבר להחיותם אחר כך, וצריך לומר כמו שכתבו התוספות פרק ד' דסנהדרין דלא קשיא היאך נטמא כביכול במשה, **דישראל בנים, וכהן מטמא לבנו**, ומאחר שמכח תחיית המתים **מוכרח דיש לנו דין בנים**, נתבטלה סברת ישראל שהיו אומרים עבד שמכרו רבו וכו', שהרי יש לנו דין בנים, ומשום הכי הוכרח להחיות מתים, לבטל טענה זו של ישראל שרצו לפרוק באומרם עבד שמכרו וכו', ואם המתים שהחיה לא היו רשעים גמורים, עדיין היה אפשר לומר כסברת רבי יהודה, דכשאינם עושים רצונו של מקום אינם נקראים בנים, ואלו שהחיה היינו שהיו עושים רצונו של מקום ונקראו בנים, אבל אותו הדור שחרב הבית בימיהם שלא היו עושים רצונו של מקום, יאמרו שנקראים עבדים ויפרקו עול, לזה החיה אנשים היותר רשעים, ואם כן על כרחין לומר כסברת רבי מאיר, דאף כי פלחי לעבודה זרה וכו' נקראים בנים, ונתבטלה טענת ישראל עבד שמכרו וכו', ונבוכדנצר גם כן סבר דמאחר דנחרב הבית והגלה אותם בידו כבר יצאו מרשות ה', דעבד שמכרו וכו', ויכולים לעבוד עבודה זרה, וזהו שאמרו

בשעה שהפיל נבוכדנצר לחנניה מישאל ועזריה אמר לו הקב"ה לך והחיה מתים, לבטל סברתו הנפסדת דסבור דישאל אינם בנים, וכיון שהחיה אותם באו העצמות וטפחו לו על פניו, ואמרו ז"ל שמאותם עצמות שהקב"ה מחיה היו לו כלים, וכשהגיע השעה שיחיו טפחו על פניו כשהיה רוצה לשתות בהן, ותמה ואמר מה טיבן של אלו, שמורה שיש תחיית המתים, ואיך יתכן, והלא הם עבדים, והכהן אינו מטמא לעבדו, ואיך ה' החיה אותם, ואמרו לו אל תשתומם, על דבר שחבריהם של אלו הוא מחיה מתים, כלומר שפעולה זו אינה על ידי הקב"ה עצמו, אלא על ידי שליח, וסברתך דישאל עבדים עדיין במקומה, אבל לא נכנסו דבריהם באזניו, לפי שידע שהקב"ה מחיה אותם, כלומר על ידי הקב"ה עצמו ממש, ולזה אמר מלכותיה מלכות עלם, שהודה שטעה, שסבר דישאל אינם תחת ממשלתו, שהיו עבדים ומכרם, אבל עתה מכח תחיית המתים מורה דמלכותיה מלכות עולם וישאל תחת ממשלתו, דבנים הם, ולא יצויר הבן שלא יהיה בן, זהו תורף דברי הרב ז"ל בקצרה.

[וע"ש מש"כ, בדיוק דברי ה"פרשת דרכים"] ...דאי לאו טעמא דה' מטמא להם בפותחו הקברות משום שישאל יש להם דין בנים אף שאינם עושים רצונו של מקום, מדוע עשה ה' ככה, להחיות המוקצים שבעם, שכפרו בתחיית המתים ואין בהם לחלוחית מצוה וחיפזו ההיכל שקצים ורמשים, דאם רצונו להודיע גבורותיו עזוזו ונפלאותיו, האם אין בקברי ישראל כי אם הני רשיעי, הלא טוב להחיות גדולים צדיקים ונודעה יד ה' אל עבדיו, ועוד מה היום מימים, ומה ענין זה באותו פרק באותו יום ובה שעתא שהפיל נבוכדנצר הרשע לחנניה מישאל ועזריה לכבשן האש, אלא מוכרח שעיקר הטעם היינו משום שהם בנים, ... ואצטריכא להו שעתא להוציא מלב רשעי ישראל ונבוכדנצר, שסברו דישאל עבדים, ויפרקו עול בטענת עבד שמכרו רבו וכו', ולכן נבוכדנצר היה מכריחם לעבוד עבודה זרה, ולהודיעם כי שקר ענו וטעו בדמיונם, הפלא ה' להחיות הני רשעים גמורים, ועל כרחם יתברר להם שנטמא כביכול משום שהם בנים, דלא שייך הכא משום פקוח נפש, ונתקיימו דברי הרב ז"ל.

אדהכי והכי אתאן למאמרינן, דמה שאמר מה טיבן של אלו, פשטן של דברים משמע דעל העצמות שטפחו על פניו היה שואל, והשיבוהו דיחזקאל מחיה

מתים, ואפשר לפרש המאמר בסגנון זה, כי הנה נבוכדנצר סבר דישאל עבדים, ויצאו מרשות ה', דעבד שמכרו רבו אין לזה על זה כלום, וה' הסגירם בידו, ולכן **הכריחם** על העבודה זרה, והפיל חנניה מישאל ועזריה לגו אתון נורא יקידתא, וכשראה שטפחו לו העצמות שה' היה מחיה אותן, אמר מה טיבן של אלו, כלומר טיבן של ישראל מהו, אם כבנים אם כעבדים, דעד עתה סבור הייתי שעבדים הם, והן עתה אנא דאין דינא דגרמ"י העצמות האלה, דמוכרח שהם בנים ככל דרוש הרב ז"ל, ואמרו לו יועציו הרעים והחטאים, כי הבינו היכן הדברים מגיעים, וחשבו להפיל ארצה מחשבתו אשר חשב דבנים הם והם תחת רשותו יתברך, מכח תחיית המתים, ולזה אמרו חבריהם של אלו מחיה מתים, כלומר לא כמו שסברת דה' מחיה אותם לפי שנקראו בנים, לא, כי הטעם הוא משום דברור לו שהם יחיו וכחיים חשיבי, וכמו שכתב תלמיד רבינו פרץ גבי אליהו זכור לטוב, תדע שכן האמת, דחבריהם של אלו שהוא יחזקאל שהוא כהן מחיה מתים, ואיך נטמא ועבר עליהם, אלא מוכרח דכיון דידע שיחיו כחיים חשיבי, וזה עצמו טעם הקב"ה שהוא מחיה אותם, ולא משום שהם בנים כמו שסברת, אמנם נבוכדנצר לא חש לדבריהם, כי הם לא ידעו ולא יבינו וטח מראות עיניהם, דאם כדבריהם מדוע היה בשעה זו, ומה זה להחיות רשעים אלו, אלא מוכרח דאתא לאפוקי מאי דסברי דיש להם דין עבדים, ופרסם שיש להם דין בנים, ולכן אמר אתוהי וכו' מלכותיה מלכות עלם, וישראל הם ברשותו לעולם וכמו שפירש הרב ז"ל.

ומעתה אתאן למאמר הילקוט שהבאתי לעיל, ועל פי האמור יש לישבו קצת, דיחזקאל לא שלא היה מאמין ביכולת ה' חס ושלום, ומה שאמרו ולפי שלא האמין לא נקברו עצמותיו בארץ טהורה, הענין הוא דיחזקאל היה סובר כרבי יהודה, דבנים לא מיקרו אלא כשנוהגים מנהג בנים, ואם כן צדיקים גמורים הם בנים, וגם הבינוניים יקראו בנים, כי יש בנים חוטאים עם אביהם בצר מה, ועושים רצונם ומשרתים אביהם תדיר בכמה ענינים, וכן הבינוניים חוטאים באיזה דברים ומקיימי מצות ותלמוד תורה, ודין הוא שגם הבינונים יקראו בנים, אמנם הרשעים שחייבים כמה כריתות ומיתות בית דין אלו אין נקראים בנים, ואם כן הני מתים שלא היה בהם לחלוחית מצוה וחיפו ההיכל שקצים ורמשים,

סבר יחזקאל שאין נקראים בנים, וזהו כונת המאמר הנזכר, אמר לו בן אדם מה אתה רואה, אמר לו עצמות יבשות, כלומר בלי לחלוחית מצוה, כמו שדרשו פרק חלק, אמר לו יש בי כח להחיותם או לאו, כלומר כיון שמפתח תחיית המתים בידי, **יש בי כח להחיותם על ידי שאטמא בתחילה משום שהם בנים, ואף הרשעים גמורים נקראים בנים**, ויש בי כח על פי התורה להחיותם, או לאו, שאין אלה בסוג בנים ואיני רשאי ליטמא להם, ומתים כל יחיו, לפי שהוא על ידי, וכונתו יתברך היתה שיתעורר יחזקאל ויאמר כי לעולם בניו הם, **וילמד סניגוריא על ישראל, שהם בניו בני בחוניו וראוי לרחם עליהם**, וכמדת טובו שאמר למשה רבינו ועתה הניחה לי ואכלם כדי שיבקש עליהם רחמים, ויחזקאל לא האמין כי לעולם הם בנים ואפילו רשעים גמורים, ולכן אמר לו ה' אלקים אתה ידעת, כלומר מה שתוכל להחיותם הוא משום ידיעת דעתדין להחיות ואתה מחיה את כלם, וכמו שפירשו המפרשים, דהיינו כדעת התוספות הנזכר, וזהו שלא האמין שאותם הרשעים יהיו בנים וה' יוכל ליטמא, ולפי שלא האמין שיוכל הוא יתברך ליטמא לעצמות ההם, לכך לא נקברו עצמותיו בארץ טהור"ה, דרצונו יתברך שילמדו סניגוריא על בניו, ומדקדק עם חסידיו כחוט השערה".

ויתקרב לזה מאמרם ז"ל פרק חלק דף צ"ג ע"א, אמר ר' תנחום בר חנילאי, בשעה שיצאו חנניה מישאל ועזריה מכבשן האש, באו כל אומות העולם וטפחו לשונאיהם של ישראל על פניהם, אמרו להם יש לכם אלוה כזה ואתם משתחווים לעבודה זרה, מיד פתחו ואמרו לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים כיום הזה, עד כאן. ויש לדקדק דתיבות כיום הזה נראות יתירות, אמנם על פי האמור לעיל אפשר, דהאומות הוכיחום דהם מבקשים טצדקי לפרוק עול ולומר עבד שמכרו רבו וכו', ועל זה טפחו על פניהם, באומרים יש לכם אלוה כזה ואתם משתחווים לעבודה זרה בטענות בלות ומטולאות, אדרבא היה לכם לבקש כמה צדדים לקבל עליכם עול מלכות שמים, ולא לעזוב מקור חיים לחצוב לכם בורות נשברים, וישראל קדושים כשמוע דבריהם המה ירדו חדרי בטן, וברוח מבינתם ידעו שהקב"ה הרעיש עולמו והחיה המתים הרשעים ביום ההוא להוציא מליבם שהם עבדים, כי אין האמת כן, אלא אפילו רשעים בנים איקרו, וזהו

שאמרו לך ה' הצדקה על הנס של חנניה מישאל ועזריה, ואי משום הא לא תברא, דהיה אפשר לומר דחנניה מישאל ועזריה הם צדיקים גמורים ובנים מיקרו, והם מסרו נפשם על קדוש ה' כדין ישראל, והקב"ה הצילם כרחם אב על בנים, ועדיין היה אפשר לומר דשארית ישראל אשר הגלה ביד נבוכדנצר, דלא מעלו, עבדים הם, כי צורם מכרם ביד נבוכדנצר ופקע מיניהו עול מלכותו, אמנם ולנו בושת הפנים כיום הזה דייקא, ממה שעשית ביום הזה, שהחיה את הרשעים להורות שיש להם דין בנים, בושנו מסברתנו שהיינו טועים לומר עבד שמכרו וכו'".

ובזה יובן מאמרם ז"ל, בילקוט ריש הושע, והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם (הושע ב, א), אמר רבי יוחנן מה כתיב למעלה (שם א, ב), קח לך אשת זנונים וכו', אמר להם הושע לאומות העולם, מה אתם סבורים, בשביל שאמר להם הדברים הללו לא עמי אתם שהוא כועס עליהם, ראו היאך אומר להם, מה כתיב אחר כך, והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי, עד כאן לשונו. ויש לדקדק דמה צורך לומר הכתוב בני אל חי, דכלפי שאמר לא עמי, כבר אמר אחר כך אמרו לאחיכם עמי, והושע גם כן היה לו לומר לאומות, דאף שאמר להם לא עמי אתם, כמה זעמו, רגע, ואחר כך אומר להם אמרו לאחיכם עמי, אמנם על פי האמור ניחא, דכשאמר הקב"ה לא עמי, אז יאמרו בגוים נתפרדה החבילה, דעבד שמכרו רבו אין להם זה על זה כלום, וזהו שאמר להם הושע, מה אתם סבורים שהוא כועס עליהם ואין להם עוד תקנה, כי כבר שלחם באמור להם לא עמי אתם, וכנסת ישראל יצאה והיתה לעצמה, לזה אמר מה כתיב אחר כך, יאמר להם בני אל חי, כיון שהם בנים, לא יצויר לבן שלא יהיה בן, ואף שכוועס עליהם, כי רגע באפו חיים ברצונו כרחם אב על בנים.

סובב הולך לקוטב דרושנו שלוח הק"ן נוהג בארש', וישב על הבא"ר מאמרם ז"ל בשוחר טוב מזמור פ"ה וזה לשונם, הלעולם תאנף בנו, אם אנו עושים תשובה אין אתה מקבלנו, הלא אתה תשוב תחיינו, כמו שאמר ליחזקאל בפתחי את קברותיכם ונתתי רוחי בכם וחיייתם, עד כאן לשונו.

וצריך להבין מי תלה התשובה בתחיית המתים? ועוד, כבר הפסוק אומר הלא אתה תשוב תחיינו, ולמה הביא מיחזקאל? ואפשר לומר במה שכתב הרב

הרמ"ע מפאנו זצ"ל דישראל יש להם תשובה, לא עשה כן לכל גוי, כי אין להם תשובה, וכן בדין, דשבע מצות יש להם, ואי אמרת יש להם תשובה הם שמונה מצות, והמפרשים נתנו טעם, דישראל בנים לה', וכיון שאנו בנים מקבלנו בתשובה, וכך היא המדה, דאב שמחל על כבודו כבודו מחול, אך הגוים הם עבדים, ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ועתה לדעת רבי יהודה דלא מיקרו בנים אלא בעושים מנהג בנים, יש מקום לומר דתשובה לא מהניא אלא בחטאו חטאים פרטיים, דיש להם מצות ויש להם עונות כמו בינוניים, דכולי האי ואולי יקראו בנים, אבל אם הם רשעים גמורים, ודאי לרבי יהודה לא מיקרו בנים ותשובתם נשאר מעל, ברם לדעת רבי מאיר דבכל אופן אפילו עובדי עבודה זרה בנים מיקרו, אם כן תשובה מהניא, וימין ה' נאדרי בכח לקבל פושעים בתשובה, והדבר המכריע לאמת סברת רבי מאיר הם המתים שהחיה יחזקאל, שהיו רשעים גמורים ולא היה בהם לחלוחית מצוה, ועם כל זה כביכול נטמא להם והחיה אותם, ומזה מופת חותך כסברת רבי מאיר, ככל הדברים אשר דיבר בקדשו הרב פרשת דרכים זלה"ה הניתנין למעלה, וזהו שאמרו במאמר הנזכר הלעולם תאנף בנו, אם אנו עושים תשובה אין אתה מקבלנו, בתמיהא, כלומר אף שהרבינו לפשוע, אם אנו עושים תשובה ודאי תקבלנו, כי אתה אבינו, ואב שמחל על כבודו מחול, וכי תימא אם הרבו לפשוע לא מיקרו בנים כסברת רבי יהודה, לזה אמר הלא אתה בעצמך תשוב תחיינו בתחיית המתים, וכביכול תטמא לנו מדין כהן שמטמא לבנו, וכי תימא וגם תחיית המתים לא יהיה כי אם לצדיקים ובינוניים דאיקרו בנים, לא כן הרשעים, לזה אמר כמו שנאמר ביחזקאל בפתחי את קברותיכם, דיחזקאל החיה רשעים גמורים שלא היה בהם לחלוחית מצוה, ואמר לו ה' העצמות האלה כל בית ישראל המה, הנה אני פותח את קברותיכם, ופירש הרב פרשת דרכים שהם סימן לכל ישראל, להודיעם שאף שהשחיתו התעיבו בנים מיקרו, ואם כן ודאי אתה מקבלנו בתשובה, דאנו בנים בכל אופן, כמו שנראה מתחית המתים שהיה על ידי יחזקאל כמו שנאמר. "ע"ש עוד. וראה עוד מעט מדבריו לקמן, לענין צדקה לעילוי נשמת רבי מאיר.

ועיין בספרו "אהבת דוד" (דרוש י"ג לשבת תשובה) נפק"מ נוספות ומשם הרב הגדול מהר"ש אלגאזי ז"ל שמתנת ארץ ישראל היא מדין בנים וכו', ע"ש.

אָר לַמַּאִיר אַלְקָנָא דַּמַּאִיר עֲנִי

על דרך שיטת רבי מאיר שתפלה ותשובה
מועילה להפך גזר דין מרעה לטובה, גם ליחיד
וגם לאחר שנגזר הדין

עין במסכת ראש השנה (יח ע"א) לענין הפיכת הגזרה לטובה.
ושם מובאת שיטת רבי מאיר, שעל ידי תפלה שלמה נתן לבטל
גזרה רעה ולהפכה לטובה, גם ליחיד שמתפלל וגם לאחר
שנגזר הדין – "דתניא, היה רבי מאיר אומר שנים שעלו למטה
וחלין שוה, וכן שנים שעלו לגרדום] – "בית ועד שדנים בו נפשות
להריגה". רש"י [לידון, ודינן שוה] – "שניהם נתפשו על דבר אחד".
רש"י, זה ירד [מן המטה" רש"י] וזה לא ירד, זה נצל [מן
הועד". רש"י] וזה לא נצל, מפני מה זה ירד וזה לא ירד? זה
נצל וזה לא נצל? זה התפלל ונענה וזה התפלל ולא נענה. מפני
מה זה נענה וזה לא נענה? זה התפלל תפלה שלמה [נתפון".
רש"י] – נענה! וזה לא התפלל תפלה שלמה – לא נענה".

ולהלכה נפסק כרבי מאיר שיפה צעקה גם לאחר גזר דין (עין

"משנה ברורה" סימן תכח אות כה ו"כף החיים" שם אות ג).

מביאים מהגאון מטשעבין זצ"ל. ש'לכן מבקשים "אלקא דמאיר ענני", כי ההלכה כרבי מאיר, שאפילו יחיד יכול לקרוע גזר דינו על ידי תשובה, ולהפוך מרע לטוב גם לאחר גזר דין*.

* דברי הגאון מטשעבין הובאו ב"דף על הדף" סנהדרין (שם) מקובץ "מוריה" (שנה כ' גליון א-ב עמ' צה) לגאון רבי אברהם שפירא. ונעתיק קטע מדבריו לענינו, "...בפרט דקי"ל כר"מ דס"ל דאפי' ביחיד ג"כ נקרע גז"ד אחרי תשובה. ולפי"ז י"ל מה שמתפללים באמרנו אל' דמאיר ענני דמקור התפילה הוא מש"ס ע"ז דף י"ח ועי' בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' קנ"ט עיין שם. ולפי"ז אפ"ל שזהו לשיטתו דס"ל דאפי' ביחיד אתהפוך לטב אפי' ח"ו לאחר גז"ד".

לקמן מדברי המהרש"ם שנזכרו בדבריו, כפי שהובאו ב"דף על דף" (עמ"ס ע"ז יח, במעשה דר"מ ד"ה "אמר אלקא דמאיר ענני, שבקוה"), "בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סו"ס קנ"ט) כתב לבאר מה דאמרינן הכא דאפשר להנצל בעת צרה ע"י תפילה ד"אלקא דמאיר ענני", ע"פ מש"כ בספר אבני שוהם עה"ת בסו"פ ואתחנן בהא דאיתא בר"ה (טז ע"ב) דשלשה ספרים נפתחים וכו' צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורים נכתבים ונחתמין לאלתר למיתה, בינונים תלויים ועומדים מר"ה ועד יוה"כ. ובפייט איתא "שלשה ספרים מנוקדים", וביאר זאת ע"פ מש"כ הטור (או"ח סי' תקפ"ב) גבי זכרינו לחיים דצריך לומר בשו"א תחת הלמ"ד ולא בפתח, דבפתח משמע לא חיים, כדאיתא בנדרים (יא ע"א) דבאומר לחולין (הל' בפתח) הוי כאומר "לא חולין" [ואי אמרינן דמכלל לאו אתה שומע הן נאסר כמו שאומר קרבן יהא], וממילא מבאר את לשון הפייט דשלשה ספרים מנוקדים, וכן הפייט במוסף ר"ה "עד כמה הם חיים הם למות אם לחיים חי חי זכור", דבאמת בכל הספרים נכתב תיבת "לחיים", אלא שבספרן של צדיקים גמורים מנוקד לחיים בשו"א, ובספרן של רשעים מנוקד לחיים בפת"ח, ושל בינונים נכתבים בר"ה בלא נקודות, וביה"כ חותמין הנקודות.

ועפ"ז ממשיך המהרש"ם שם לבאר את הגמ' כאן במהות התפילה ד"אלקא דמאיר ענני", דהנה כל מה שכתב הטור שצ"ל לחיים בשו"א ולא בפתח, היינו

על דרך אורו ועומק מחשבתו של רבי מאיר

הנה בצווי העמים, רחמנא ליצלן, ובעידן של הסתרה, מתקשה האדם להבין מה זאת עשה לו השם יתברך. וישנם מצבים של מבוכה שגם אינו יודע על מה להתפלל ואיך למצוא פתח הצלה מהמיצר אל המרחב [ועין מועד קטן (יח ע"ב) "כי הא דרבא שמעיה לההוא גברא דבעי רחמי" וכו' ועין ספר חסידים (סימן תשמט)].

וצדיקים היו מתפללים בעתות כאלו ומבקשים מהשם יתברך, שיאיר עיניהם לראות שהמצב הנתון הוא הטוב ביותר בעבורם. ובכל מצב עלינו להאמין באמונה שלמה שהשם יתברך עושה הכל לטובתנו, ולרתק את רצוננו לרצון הבורא יתברך שמו, על דרך המובא ב"אורחות חיים" לרבינו הרא"ש זיע"א (ליום רביעי אות ט) "רצה באשר ירצה יוצרך".*

דוקא לרבי יהודה דפליג אדרבי מאיר וקיי"ל כוותיה דאית ליה דמכלל הן אתה שומע לאו, וכמו שאם אמר לחולין בפתח משמע לא חולין, כמו כן אם אומר לחיים בפתח משמע לא חיים, אבל לר"מ דפליג ע"ז וס"ל דבעינן תנאי כפול ולא אמרינן דמכלל הן אתה שומע לאו, א"כ לשיטתו גם אם נכתב לחיים בפתח ה"ז מתפרש לטובה, וזה מה שמתפללים להשי"ת שאף שנגזר מיתה ר"ל [היינו שמנוקד בפתח], מ"מ "אלקא דמאיר ענני", דלשיטתו אף אם נכתב לחיים בפתח אי"ז משמע מיתה. "ע"ע ב"דף על הדף" שם, מה שהעיר בזה.

* ועין לרבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל באגרת ("אור יחזקאל" מכתב רה) שמשמע שיש בדבריו של הרא"ש רווח סגולי להשיג תכליתו בשלמות, עין שם.

וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם חַי בְּהִכָּרָה זֶה – שָׁכַל מֶה שְׁעוֹשָׁה הַשֵּׁם יִתְבָּרָךְ
הוּא לְטוֹבָתוֹ, אֵין לוֹ כָּל עֶצֶב וּבְנָקָל יִקְבַּל אֶת גְּזֵרַת הַשֵּׁם
יִתְבָּרָךְ, וְכָכַל שְׁיִקְבַּל אֶת גְּזֵרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרָךְ, יִמְתִּיק אֶת הַגְּזֵרָה
וְיָקַל וְאִף יִמְנַע מִמֶּנּוּ הַמְּשִׁיךְ הַצֶּעֶר.*

ומסופר על הצדיק רבי ישראל קרדונר זצ"ל מחסידי ברסלב שפעם בהיותו ביער
להתבודדות, התגבר הקור ושמעו אותו מתפלל: רבונו של עולם או בטובך תן
לי מעיל שאתחמם בו, או תן לי בטובך דעת ושכל להבין שאיני צריך מעיל...

* וידוע מאמרו של החזון איש זצ"ל ("קובץ אגרות" ח"א אגרת לו) "כי באמת אין כל
עצב בעולם למי שמכיר את אור אורו של האמת". וידועים אמרתו של רבי נחמן
מברסלב זצ"ל ("לקוטי מוהר"ן" מהד"ק סי' ד, אות א') "כשאדם יודע שכל מארעותיו הם
לטובתו, זאת הבחינה היא מעין עולם הבא, כמש"כ (תהלים נו, יא), "בה' אהלל
דבר בא' להים אהלל דבר". וזאת הבחינה היא מעין עולם הבא, כמו שאמרו
חכמינו, זכרונם לברכה (פסחים נ"ע"א), "ביום ההוא יהיה ה' אחד" וכו'. והקשו: וכי
האידנא לאו הוא אחד? ותרצו חכמינו, זכרונם לברכה, האידנא מברכין על
הטובה הטוב והמטיב, ועל הרעה דין אמת. ולעתיד כלו הטוב והמטיב, שיהיה
שם ה' ושם אלקים אחדות אחד" (וכו' עין שם בדרכים המביאים לכך).

ומכלל דבריהם הקדושים נלמד שכאשר האדם מודע לכך שלפי האמת המאורע
הנוכחי הוא הטוב עבורו, אין מקום לעצב כלל.

ולענין שעל ידי קבלת הדין זוכה לישועה, עיין לרבינו יונה ב"שערי תשובה"
(שער רביעי אות יב) "...ואם תמצא את החוטא תלאה ותקרה אותו צרה ויצדיק עליו
את הדין ויקבל המוסר באהבה, יהיה זה לו למגן מן היסורים הרבים הראויים
לבא עליו" עיין שם בהרחבה.

וְעַל דֶּרֶךְ זֶה נִרְאָה לוֹמַר גַּם בַּבְּקָשָׁה "אַלְקָא דַּמַּאִיר עֵינֵי",
שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ יָאִיר אֶת עֵינֵי לְרֹאוֹת שְׁהַמְצָב הַנָּתוּן הוּא
לְטוֹבָתִי, וּבָזָה יַעֲנֵנִי.

וּבְאַפֵּן נֹסֵף, עַל דֶּרֶךְ מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָּה (עֵירוּבִין, רָאָה
לְשׁוֹן הַגְּמָרָא בַּהֲעֵרָה לְקַמּוֹ), שֶׁלְעֵצָם חֲכָמָתוֹ שֶׁל רַבִּי מַאִיר לֹא יָכֻלוּ
חֲבֵרָיו שֶׁבְּדוֹרוֹ לַעֲמֹד עַל סוֹף דַּעְתּוֹ.

וּמִכָּאֵן יֵשׁא הָאָדָם קוֹל וְחֹמֶר, וּמָה שֶׁבִּכְחַת תַּנָּאִים קְדוֹשִׁים לַעֲמֹד
עַל עוֹמֶק חֲכָמַת חֲבֵרָם, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שְׂאִין בְּכַח אָדָם
לַעֲמֹד בְּקֶצֶר דַּעְתּוֹ עַל הַנִּהְגָּת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ נוֹתֵן הַחֲכָמָה, וּבָזָה
יְהִיָּה סְמוּךְ וּבְטוֹחַ שֶׁגַּם אִם אֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַטוֹבָה, הַדִּבֵּר
לְטוֹבָתוֹ וּלְתוֹעֲלָתוֹ*.

* אִמְרוּ רַז"ל (עֵירוּבִין יג ע"ב) "אִמַּר רַבִּי אַחָא בַר חֲנִינָא, גְּלוּי וִידוּעַ לַפְנֵי מִי שֶׁאִמַּר
וְהָיָה הָעוֹלָם שְׂאִין בְּדוֹרוֹ שֶׁל רַבִּי מַאִיר כְּמוֹתוֹ, וּמִפְּנֵי מָה לֹא קִבְּעוּ הַלֵּכָה כְּמוֹתוֹ
שֶׁלֹּא יָכֻלוּ חֲבֵרָיו לַעֲמֹד עַל סוֹף דַּעְתּוֹ, שֶׁהוּא אוֹמֵר עַל טִמְאָה טְהוֹר וּמִרְאָה לוֹ
פָּנִים, עַל טְהוֹר טִמְאָה וּמִרְאָה לוֹ פָּנִים. תֵּנָּא, לֹא רַבִּי מַאִיר שְׂמוֹ אֵלֶּא רַבִּי נְהוֹרָאִי
שְׂמוֹ, וְלִמָּה נִקְרָא שְׂמוֹ רַבִּי מַאִיר, שֶׁהוּא מַאִיר עֵינֵי חֲכָמִים בַּהֲלָכָה".

וְלִהְבִּין מִהוּ לִשּׁוֹן "עַל סוֹף דַּעְתּוֹ"? וְעוֹד, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא עֲמָדוֹ עַל סוֹף דַּעְתּוֹ, אֵיךְ
הָאִיר עֵינֵיהֶם בַּהֲלָכָה, הֲרִי הָהִלְכָה לֹא נִפְסְקָה כְּמוֹתוֹ?

וְנִרְאָה לְהַסְבִּיר אֶת הָעֵנִין עַל הַשְּׁפַעַת הָאוֹר עַל הַחוּשׁ. כִּי הִנֵּה הַדְּבָר יוֹדֵעַ
שֶׁבְּמִצְבַּע שֶׁל חוּשׁ נַעֲלָמִים הַפְּרִטִּים מַעֲיִנִי הָאָדָם וְהַכֹּל נִרְאָה כַּחֲטִיבָה אַחַת.
וּבַהֲעֵלֶת הָאוֹר מִתְבָּרַר שְׂאִין כָּאֵן חֲטִיבָה אַחַת שְׁחוּרָה אֵלֶּא פְּרִטִּים שׁוֹנִים. וְכָל
שְׂמִתְעֵצָם הָאוֹר, מִתְגַּלִּים פְּרִטִּים נֹסְפִים. נִמְצָא שֶׁהָאוֹר עֵינֵינוּ גִּילּוּי. וְרַבִּי מַאִיר

ששמו אור – מאיר ונהוראי, ראה באורו פרטים נוספים עמוקים ונסתרים בטהור ובטמא, מה שאין כן אחרים שלא האיר להם כמותו, לא יכלו לעמוד עליהם.

והנה אמרו ז"ל במסכת סנהדרין (לה ע"ב) "אמר רבי יוחנן, כי הוה דריש רבי מאיר בפירקיה הוה דריש תילתא שמעתא, תילתא אגדתא, תילתא מתלי. ואמר רבי יוחנן, שלש מאות משלות שועלים היו לו לרבי מאיר ואנו אין לנו אלא שלש, אבות יאכלו בוסר ושיני בנים תקהינה. מאזני צדק אבני צדק. צדיק מצרה נחלץ ייבא רשע תחתיו".

ועי' רש"י (דף טל ע"א, ד"ה אבות יאכלו בוסר) שמשמע ששלושת המשלים הללו, שהם משלושה פסוקים, הם ענין אחד. ועל דרך זה יש לומר שכל שלוש מאות המשלים שהיה נוהג להמשיל היה ענין אחד. ומסבירים בזה, כי כאשר בא רבי מאיר להסביר את הדבר, הוצרך להביא על כך משל. אלא שלעומק חכמתו, גם לא ירדו גם לעומק המשל, ולכן הביא על כך משל נוסף, וכך משל אחרי משל – שלוש מאות משלים, עד שיקרב לשכלו של השומע. [כך משמע מדברי ה"צמח צדק" מליובאוויטש זצ"ל בספרו "דרך מצוותיך" (דף קח ע"א), ונעתיק קטע מדבריו "...והענין, כי מפני עומק חכמתם ברזי התורה וסודותיה לא אפשר לתלמידים להבין ולהשכיל דברי קדשם בתעלומות חכמה אלא אם כן יאמרו להם משל, והוא מה שיעלימו עומק המכון והחכמה ההיא באיזו דבר אחר שהוא דגמת דבר חכמה ההיא ועפ"י הבנת הדגמה יצטיר בלב התלמיד שמץ מיני' מתעלומת החכמה שבנמשל. ובהיות לסבת עומק תעלומת החכמה כי רבה היא, הנה גם הדגמה שלה היא למעלה מהשכלתם ותבונתם אשר לזאת יצטרך המשל למשל, ר"ל דגמה לדגמה ולפי ערך חכמה שלמה המלך ע"ה היה נצרך לג' אלפים משלים שיוריד עומק תעלומת חכמתו ברבוי הורדות זו אחר זו ממשל למשל עד כי במשל ודוגמא האחרונה הי' אפשר לבני אדם להשיגם במחם ותבונתם, ורבי מאיר הוה סגי לי' להסביר חכמתו על ידי ג' מאות משלים והורדות". ועין שם שמרחיב לדבר במהות המושלים והמשלים ועל פי סוד.]

על דרך זה נראה ליישב, שאמנם היתה תורת רבי מאיר מאירה פניהם בהלכה, וכל דיבור שיצא מפיו וכל משל ומשל, היה מקרב אותם להבנה נוספת בתורת השם, על דרך האור שכלל שהוא עולה מתגלים פרטים חדשים. אמנם "לסוף"

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא בֶּעַל הַחֲכָמָה וְהוּא שֶׁהָאִיר לְרַבִּי מַאִיר
לְרֵאוֹת מָה שְׁאַחֲרִים אֵינָם רוֹאִים, כִּךְ בְּרָצוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ יָאִיר אֶת
עֵינָיו בְּמַצְבּוֹ, שֶׁנִּפְקַח אֶת עֵינָיו וְנִרְאָה שֶׁהַכֹּל לְטוֹבֶתָּנוּ.

עַל דֶּרֶךְ דְּבָרֵי רַבִּי מַאִיר שֶׁהִשְׁכִּינָה מִצְטַעֲרָת
בְּצַעֲרָנוּ

אָמְרוּ חַז"ל בַּמִּשְׁנָה (סנהדרין פרק ו' משנה ה') "אָמַר רַבִּי מַאִיר, בְּזִמְנָא
שֶׁאָדָם מִצְטַעֵר, שִׁכְיָנָה מָה הַלְשׁוֹן אוֹמֶרֶת (כְּבִיכּוֹל) קִלְנִי
מִרְאשִׁי, קִלְנִי מִזְרוּעֵי. אִם כֵּן הַמָּקוֹם מִצְטַעֵר עַל דָּמָם שֶׁל
רְשָׁעִים שֶׁנִּשְׁפָּדוּ, קָל וְחֹמֶר עַל דָּמָם שֶׁל צְדִיקִים". וְכוּ' עֵין שָׁם.

וּבִפְרוּשׁ "דָּף עַל הַדָּף" (סנהדרין מו' ע"א) מֵבִיא בָּאוּר מִשֵּׁם רַבִּי
יִצְחָק אַרְיָה אֶרְלִיךְ שְׁלִיט"א, עַל דֶּרֶךְ דְּבָרֵי רַבִּי בָּעַר – הַמַּגִּיד
מִמַּעֲזְרִיטְשׁ זִיע"א, בְּפֶסוּק (תהלים קיח, ה') "מִן הַמַּצָּר קִנְיָתִי יְיָ
עֲנָנִי בַּמֶּרְחֵב יְיָ", שֶׁאִם אָנוּ קוֹרְאִין מִן הַמַּצָּר לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, לֹא עַל צְרוּתֵינוּ אֲלָא עַל הַצָּעַר שֶׁיֵּשׁ לְשִׁכְיָנָה הַקְדוּשָׁה
עַל יְדֵי זֶה, אִזּוּ "עֲנָנִי בַּמֶּרְחֵב יְיָ", כִּי כַּאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ מְבַקְשִׁים
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲשֶׂה לְמַעַנּוּ שְׁלֹא יִהְיֶה לוֹ כְּבִיכּוֹל צָעַר,

דעתו לא הגיעו. נמצא שדרכו הגיעו לפסיקת הלכות [בדומה "לפירות הנושרים"
במו"מ בהלכה] אבל לעצם ההבנה באותה ענין הנידון, בזה לא עמדו.

אם כן על זה אין שום מקטרג, וּשְׁפִיר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל
בְּקִשְׁתָּנוּ וְעוֹנָה לָנוּ. "וְזֶה מֵה שְּׁאֲנוּ מִבְּקָשִׁים "אַלְקָא דְּמַאִיר"
שֶׁאֵמֵר שְׂכָשִׁישׁ לִי צֶעַר אֲזִי הַשְׂכִּינָה מְקוֹנֶנֶת וְאוֹמֶרֶת קִלְנִי
מִרְאִישִׁי קִלְנִי מְזוּרְעִי, "עֲנִי", כִּדִּי שְׁלֹא תִצְטָרֵךְ לֹמֵר קִלְנִי
מִרְאִישִׁי קִלְנִי מְזוּרְעִי, וְאֲזִי שְׁפִיר זֹכִים לְשֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְקַבֵּל
בְּקִשְׁתָּנוּ. וְדו"ק וְדִבְרֵי חָכָם פִּי חו".

לְעֲנִין שֶׁאֵמִירַת "אַלְקָא דְּמַאִיר עֲנִי" בְּלִשׁוֹן אֶרֶמִי

נִרְאֶה לְהַבִּין בְּטֶעַם אֵמִירַת "אַלְקָא דְּמַאִיר עֲנִי" בְּלִשׁוֹן אֶרֶמִי,
וְלֹא בְּלִשׁוֹן הַקְדֵּשׁ, כְּגוֹן: אֱלֹקֵי רַבִּי מַאִיר, אוֹ הָאֱלֹקִים הַמַּאִיר
יְעֲנִי, וְהָרִי אֶמְרוּ רַבּוּתֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָּה שְׁאִין מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת
מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּלִשׁוֹן אֶרֶמִי לְרַב פְּחִיתוּתוֹ*, וְאִם מִשׁוּם שְׂיִתְכּוֹן
שֶׁהַשׁוֹמֵר הִיא מְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן אֶרֶמִי, וְלִכֵּן דִּבֵּר עִמּוֹ כֵּן, מִדּוּעַ
אֲנַחְנוּ לֹא אוֹמְרִים בְּלִשׁוֹן הַקְדֵּשׁ הַמְּבָרָךְ?

וְנִרְאֶה לֹמֵר בְּדֶרֶךְ אֶפְשָׁר, שֶׁרְצָה רַבִּי מַאִיר לְהוֹרֹת לְעַצְמוֹ
שְׁכָל כּוֹנֶנֶתוֹ בְּלִתִּי לְהֵשֵׁם לְבָדּוֹ, וְכִדִּי לְהַחֲדִיר לְהַפְרָה שְׁאִינוּ

* כְּמוֹבֵא בַכְּמָה מְקוֹמוֹת עֵינִן שֶׁבֶת (יב ע"ב) וּבִסּוּטָה (לג ע"א). ע"ע בִּסְפָרֵנוּ צִדְקַת
שְׁמַעוֹן (פ"ד ה' יב-יג) וְחֹשִׁיבֵי לִשׁוֹן מְגוֹנָה (ע' ר"א ש"ב בְּרִכּוֹת פֶּרֶק הִיא קוֹרֵא אוֹת בַּבּוּזָה"ק
פ' לך הוֹבֵא בְּפִי חֲדָשׁ או"ח ס' קא).

סוּמָךְ עַל אָף כַּח – וְלֹא עַל בֶּר אֱלֹהִין סְמִיכָנָא [שֶׁהֵם הַמַּלְאָכִים
(עֵין מִרְגּוּם אִיּוֹב ב, א וְעוֹד)] אֶלָּא בְּאֶלְקָא קָשׁוּט – בְּהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ לְבַד,
הַזְכִּיר הָאֱמִירָה בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי, שְׁמֻלְאֲכִי הַשָּׂרָת לֹא נִזְקָקִים לוֹ.
וְאוּלֵי גַם מִטַּעַם זֶה גַם אֲנַחְנוּ מִבְּקָשִׁים בְּלִשׁוֹן בְּקָשָׁה זֹו שְׁבִקְשׁ
רַבִּי מַאִיר, לְהוֹרוֹת שְׁכָל כּוֹנְנֵינּוּ בְּבִקְשַׁת הַיְּשׁוּעָה הִיא רַק
מִהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ בַּעַל הַכּוֹחוֹת כּוֹלֵם וְלִשְׁלֹול כָּל כּוֹנֵה לַיְּשׁוּעָה
מִהַכּוֹחוֹת שֶׁתַּחֲתָיו.

וְהִנֵּה בְּדוּמָה לָזֶה נִרְאָה לְפָרֵשׁ גַּם עַל הַמּוֹכָא בְּמַסְכַּת בִּרְכוֹת
(ס ע"ב), "אָמַר רַב הוּנָא, אָמַר רַב, מִשּׁוּם רַבִּי מַאִיר, וְכֵן תָּנָא
מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי עֲקִיבָא, לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם רָגִיל לֹמֵר, "כָּל דְּעָבִיד
רַחֲמָנָא, לְטַב עָבִיד". וּמִמְשִׁיךְ בַּמַּעֲשֵׂה הַיְּדוּעַ שְׁכָאֲשֶׁר רַבִּי
עֲקִיבָא הִגִּיעַ לְעִיר אַחַת, וּבְנֵי אוֹתָהּ עִיר לֹא רָצוּ לְאַרְחוֹ. אָמַר,
"כָּל דְּעָבִיד רַחֲמָנָא, לְטַב".

הֲלֹךְ וַיֵּשֶׁב בַּשָּׂדֶה. הָיָה עִמּוֹ תִרְנַגּוּל וַחֲמּוֹר וְנֵר, וּבָא חֲתוּל וְטָרֵף
אֶת הַתִּרְנַגּוּל. וּבָא אַרְיָה וְטָרֵף אֶת הַחֲמּוֹר. וּבָאָה רוּחַ וְכִבְתָּהּ
אֶת הַנֵּר. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, "כָּל דְּעָבִיד רַחֲמָנָא, לְטַב".

בְּאוֹתוֹ לֵילָה בָּאוּ גִיסוֹת וְשָׁבוּ אֶת כָּל בְּנֵי הָעִיר. וְרַבִּי עֲקִיבָא
נִצַּל. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא – וְזֶה הַלִּשׁוֹן הַמּוֹכָא בְּגִמְרָא "לֹאוּ אֲמַרִי
לְכוּ, כָּל מֶה שֶׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכֹּל לְטוֹבָה".

הָנָה כָּאן הַשְׁתַּמֵּשׁ בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ – "הַכֹּל לְטוֹבָה" וְלֹא אָמַר בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי – "כָּל דְּעֵבִיד רַחֲמָנָא, לְטִב". וְעַל דֶּרֶךְ הַנִּזְכָּר, נִרְאֶה לֹמַר גַּם כָּאן, שֶׁכֹּאשֶׁר חִזַּק בְּעֶצְמוֹ אֶת בְּטַחוֹנוֹ בַּהֲשֵׁם, הֶעֱדִיף לֹמַר בְּלִשׁוֹן שְׂאִין מְלֶאכִי הַשָּׂרָת מְזִדְקָקִים לוֹ, כִּדִּי שְׁכַל כּוֹנֵן הַלֵּב תִּהְיֶה בְּלִתִּי לַהֲשֵׁם לְבַדּוֹ.

[וְהִנֵּה רַבּוּ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה נַחוּם אִישׁ גַּם זֶה (עֵין בְּרֻכּוֹת כ"ב ע"א; חֲגִיגָה י"ב ע"א וְעוֹד) וְרַבִּי עֲקִיבָא שִׁמְשׁ אוֹתוֹ כ"ב שָׁנָה וְלָמַד מִמֶּנּוּ לְדְרוֹשׁ בְּרַבּוּי וּמִיַּעוּטֵי (שְׁבוּעוֹת כ"ו ע"א). וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּה (תַּעֲנִית כ"א ע"ב וּסְנִיחָדְרִין ק"ח ע"ב) עַל נַחוּם אִישׁ גַּם זֶה שֶׁמִּנְהִגּוֹ הָיָה לֹמַר עַל כָּל עֲנִין שְׂאֵרַע עִמּוֹ: "גַּם זֶה לְטוֹבָה". וְלִהְבִּין מֶה רָאָה רַבִּי עֲקִיבָא לְשָׁנוֹת מְלִשׁוֹן רַבּוּ וְלֹמַר בְּלִשׁוֹן אַחֵר?*

* ובפרט דקימ"ל (ברכות מז ע"א. שבת טו ע"א. בכורות ה ע"א) שחייב אדם לשנות בלשון רבו. צא ולמד מהלל הזקן שהיה מגזע דוד המלך (כמובא בהקדמת הרמב"ם לפיה"מ), ואעפ"כ לא זו מלשון רבותיו, הגם שהושפעו מלשון נוכרית, כמובא רמב"ם בפיה"מ עמ"ס עדויות (פ"א מ"ג) "שמעיה ואבטליון הם רבותיהם של שמאי והלל כמו שמבואר באבות, והיו גרים ונשאר בשפתם לעגי שפת העובדי כוכבים, והיו אומרים אין במקום הין, והלל היה אומר כן מלא אין כמו ששמע מהם, והוא מה שאמרו רבותינו ז"ל חייב אדם לומר בלשון רבו ויש מי שקורא מלא הן מלא הין, ואומר שהשינוי כאילו הוא בין הן להין" וכו', ע"ש.

ובפרט בענין זה, שמשמע מדברי ספר יוחסין וכן בעיני יעקב (תענית שם) שרבי עקיבא למד לומר הכל לטובה מנחום איש גם זו, עיין שם.

וּנְרָאָה לֹוֹמֵר, שְׁבַעֲנִינִים כָּאֵלֹו שְׁהֵם עֲבוֹדַת הַלֵּב בְּחֻזּוֹק הַבִּטְחוֹן בְּהֵשֵׁם, אֵין לְחֻקּוֹת אֶת רַבּוֹ, אֶלָּא לֹוֹמֵר בְּלִשׁוֹן מְשֻׁלּוֹ.

וּבְכָל זֹאת לִשׁוֹן הַהִשְׁעָנוּת וְהַתְקַנָּה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ שְׁכָל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה הַכֹּל לְטוֹבָה, נִשְׁאַר לְדוֹרוֹת כְּסִגְנוֹנוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא, וְלֹא מְצִינוּ שְׁצַדִּיקֵי הַדּוֹרוֹת חֲדָשׁוֹ לִשׁוֹן מְשֻׁלָּהֵם. וְגַם רַבִּי מֵאִיר אָמַר בְּלִשׁוֹן זֶה, וּכְפִי שֶׁמְשַׁמֵּעַ בְּלִשׁוֹן הַגְּמָרָא בְּבִרְכוֹת: "אָמַר רַב הוּנָא, אָמַר רַב, מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר, וְכֵן תֵּנָא מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי עֲקִיבָא, לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם רָגִיל לֹוֹמֵר, כָּל דְּעָבִיד רַחֲמָנָא, לְטַב עָבִיד". וּמִשְׁמֵעַ שְׁרַבִּי מֵאִיר הָיָה נוֹהֵג גַּם הוּא לֹוֹמֵר "כָּל דְּעָבִיד רַחֲמָנָא, לְטַב עָבִיד" וְרַב הָיָה אוֹמֵר מִשְׁמוֹ בְּאוֹתוֹ לִשׁוֹן, וְרַב הוּנָא מִשְׁמוֹ בְּאוֹתוֹ לִשׁוֹן, וְכֵן נִפְסַק בְּ"שִׁלְחַן עָרוּף" (אוֹרַח חַיִּים סִימָן רל סעִיף ה) "לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם רָגִיל לֹוֹמֵר: כָּל מַה דְּעָבִיד רַחֲמָנָא, לְטַב עָבִיד". וַיֵּשׁ לְהַבִּין מְדוּעַ כָּל אוֹתָם קְדוֹשִׁים לֹא אָמְרוּ לִשׁוֹן מְשֻׁלָּהֵם, וּבִחְרוּ בְּלִשׁוֹן רַבִּי עֲקִיבָא?

וּנְרָאָה לְהַסְבִּיר הָעֲנִין עַל דֶּרֶךְ הַמִּשְׁפָּה הַגְּמָרָא בְּבִרְכוֹת (סא ע"ב), "וְאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר, לְעוֹלָם יִהְיוּ דְּבָרָיו שֶׁל אָדָם מוֹעֲטִין לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנֵאֵמַר (קֹהֶלֶת ה, א) אֵל תִּבְהַל עַל פִּיךָ וּלְבָבְךָ אֵל יִמְהַר לְהוֹצִיא דְּבַר לְפָנָי הָאֱלֹהִים כִּי הָאֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם וְאַתָּה עַל הָאָרֶץ עַל כֵּן יִהְיוּ דְּבָרֶיךָ מְעֻטִּים".

וּמִקְשִׁים, מַה בָּא רַבִּי מַאִיר לְחַדֵּשׁ בְּזֶה שְׂשֻׁב עַל לְשׁוֹן הַכְּתוּב (וְעֵין מַהֲרַש"א).

וַיִּתְּכֵן לֹמֵר בְּדֶרֶךְ אֶפְשָׁר, שֶׁהוּא הַמְּשֹׁךְ לְנִזְכָּר לְעִיל, כְּלֹמֵר, שֶׁרַבִּי מַאִיר בָּא לְהַזְהִירָנוּ בְּאִמִּירַת דְּבָרִים עַל הַנִּהְגָּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְרַק אֲנָשִׁים גְּדוּלִים כְּנַחוּם אִישׁ גִּמְזוֹ וְרַבִּי עֲקִיבָא שְׁלָהֶם הַזְהִירוֹת הַנִּכּוֹנָה, נִתֵּן כַּח לְחַדֵּשׁ סִגְנוֹן מִשְׁלָהֶם בְּדָבָרִים מְעִין אֱלֹהִים, אֲבָל שְׂאֵר בְּנֵי אָדָם, כִּיּוֹן שֶׁעֲלִילִים לְהַכְשִׁיל בְּדָבָרִים מִיִּתְרִים*, רָאוּי לָהֶם לֹמֵר בְּלִשׁוֹן הַחֲכָמִים – כֹּל מֵאֵן דְּעֵבִיד רַחֲמָנָא לְטֵב עֵבִיד, וְלֹא לְחַדֵּשׁ סִגְנוֹנוֹת קְבוּעוֹת. אֲמָנָם גַּם כְּשֶׁאֹמֵר בְּלִשׁוֹן קְבוּעָה זֹה, יֹאמֵר זֹאת בְּכֹנֶנֶת לְבוֹ.

* ע"ד דאי' במגילה (יח ע"א), "אמר רבה בר בר חנא אמר רבי יוחנן, המספר בשבחו של הקדוש ברוך הוא יותר מדאי, נעקר מן העולם (וכו') וע"ש עוד בהמשך הגמ'". וכן עי' ברכות (לג ע"ב) בעובדא דרבי חנינא.

וכאמור, אין זה סותר לעבודת הלב שבזה יזכור את שבחי השם יתברך. וכן בעצם חידוש לשון בזה, נראה לחלק בין דרך רגילות, וכלשון חז"ל "לעולם יהא אדם רגיל לומר" לבין סיפור שבחי השם יתברך שעשה עמו, שמהלל ומשבח להשם יתברך, שבזה יכול להשתמש בלשון עצמו, כמובן עם זהירות שלא יבהל ברוחו להוסיף דברים שאין לו הבנה בהם – כי ה' בשמים והוא על הארץ.

ולהלכה עי' שו"ע (או"ח קיג ט) וברמב"ם (פ"ט מהל' תפילה ה"ז) והו"ד בבית יוסף (סי' קיג). ע"ש בב"י באופנים המותרים בזה ואכמ"ל. ועי' לגחיד"א בחומת אנך (דניאל ג, לב) לענין סיפור שבחים שעשה עמו הבורית"ש ששרי.

אָר לַמַּאִיר אַלְקָא דַּמַּאִיר עֲנַנִי

וְנִרְאָה עוֹד לְהַעִיר, שְׁמִלְשׁוֹן הַגְּמָרָא "אָמַר רַב הוּנָא, אָמַר רַב, מִשּׁוּם רַבִּי מַאִיר, וְכֵן תָּנָא מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי עֲקִיבָא, לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם רָגִיל לֹאמַר, כָּל דְּעֵבִיד רַחֲמָנָא, לְטַב עֵבִיד". מִשְׁמַע שְׂרַבִּי מַאִיר הָיָה אוֹמֵר כֹּךְ דֶּרֶךְ קֹבַע, מַה שָּׂאִין כֵּן "אַלְקָא דַּמַּאִיר עֲנַנִי" שְׁמַצָּאנוּ שְׁאֵמַר זֹאת רַק לְשׁוּמֵר (בְּמַעֲשֵׂה הַמּוֹבָא בְּמַסְכֵּת ע"ז) וּמִכָּל מְקוֹם, לֹא מְצִינוּ שְׁאֵמַר כֵּן דֶּרֶךְ קֹבַע.]

אור צדיקים ישמח

לענין הדלקת נר לכבוד רבי מאיר בעל הנס זיע"א

ידוע המנהג ומפרסם הוא בכל תפוצות ישראל, להדליק נר לכבוד רבי מאיר בעל הנס ולבקש מהשם יתברך ישועה בזכותו, לכל הנצרך. ומנהג זה נזכר בספרי הפוסקים, ומעט מדבריהם לקמן.

רבי יהודה אסאד בשו"ת "יהודה יעלה" (חלק א' יורה דעה סימן שט"ו), מביא שהעולם נהגו להדליק נר לכבוד נשמת רבי מאיר, כדי לעורר בפעל את שמו – רבי מאיר, וכמו נר המאיר כן יאיר לנו זכותו. וכן על דרך מאמרי חז"ל (שהובאו לעיל) שרבי מאיר היה מאיר עיני חכמים בהלכה וכו' (וראה הערה)*.

* בפירוש "דף על הדף" (עירובין יג"ב ד"ה "לא ר"מ שמו אלא רבי נהוראי" וכו') הביא מדברי הפוסקים לענין המשנה נדבת מעות רבי מאיר בעל הנס, מהדלקת נרות לצדקה לעניים, ונעתיק דבריו, "תיקן הגאון מוה"ר יהושע לייב דיסקין זצ"ל אב"ד דבריסק דאף אם אדם נדר מעות לשם הדלקת נרות לזכר נשמת רבי מאיר בעל

הנס, בכל זאת מותר לשנות המעות ולתתם לעניי ארץ ישראל, שאצלם זה ענין פקוח נפש, ואין להדליק מהני מעות נרות בחו"ל לזכר נשמת רמבעה"נ.

ורעשו כנגדו הגאונים חכמי הדור ובראשם אב"ד דק"ק בראד הגאון עולם מוה"ש קלוגער זצ"ל, ותו"ד דאין להגאון מבריסק לגזר לבטל נדר דאורייתא דנדר הנודר לשם הדלקת נרות, ולהעביר המעות לצורך ענין ארץ ישראל, וטעמו ונימוקו עמו. "דכוונת הנודר לזכות נפשו ע"י מצוה זו להגין עליו ולהצילו מצרתו בשעתו ע"י זכות רבי מאיר וכו', דזהו הסגולה להדליק נר לנשמת רבי מאיר להנצל מצרה ולהגן עליו", וממילא אין לשנות דעתו ולתת המעות אפי' לצורך של פיקו"נ של עניי ארץ ישראל.

והגאון מהר"י אסאד זצ"ל (בשו"ת יהודה יעלה ח"א יו"ד סי' שט"ו) מסכים עם הגאון מוהרי"ל דיסקין זצ"ל ודוחה דברי הגאון מוהרש"ק זצ"ל, וכתב בזה"ל: "נודר לנשמת ר"מ בעה"נ מהיכן יצא מקור מקומו סגולה זו דאור הנר יפה לו דוקא להציל ולהגין על הנודר כן להדליק לשמו, הנה בש"ס מס' ע"ז דף י"ח דמשם נובע מקור המנהג, ר' מאיר עצמו בחייו אהני זכותיה לכל הקוראים בשמו להשי"ת אלקא דמאיר ענני, גם בלא שום מעשה בפועל לשמו, ומה גם אחרי מותו דגדולים צדיקים במותם יותר מבחייהם.

ומה שנהגו העם בזה להדליק נר לכבוד נשמתו, נ"ל מעצמם הרגילו בנרות כדי לעורר בפועל את שמו ר' מאיר, כמו נר המאיר, כן יאיר לנו זכותיה וכו', וכן אז"ל בפרטות עליו במס' עירובין דף י"ג ע"ב ולמה נקרא שמו ר' מאיר שהיה מאיר עיני החכמים בהלכה, א"כ הדלקת נר רק לזכר שמו ונשמתו של רבי מאיר עושים לעורר בזה זכותו דר"מ להגן עליו, פשיטא מילתא א"כ דטפי עדיף לעשות פעולה טובה מצוה דאורייתא ממש בשביל לעלוי נשמת ר' מאיר בעה"נ לעורר בזה זכותו דר"מ להגן עליו בזכות מצוה זו, כגון צדקה לעניים גוררת זכותיה דר"מ עליו ביותר, ומה גם במצוות החזקת העניים לומדי תורה, ואם נהגו לכבדו ולעורר זכותו בנרות בלבד משום לשון נופל על לשון ודמיון שמו ונשמתו נר המאיר לנשמת ר' מאיר, ק"ו בנר מצוה ממש אחת ממצות ה', וק"ו בן בנו של ק"ו בתורה אור, ר"ל להחזיק ידי לומדי תורה במעות הנודר לנשמת

נר, על שם נירון קיסר שהתגורר, ובזכות זה
יצא רבי מאיר.

נראה לתת טעם בהדלקת הנר לרבי מאיר, על דרך המובא
במסכת גיטין (נו ע"א וברש"י שם) על נירון קיסר שהיה מצאצאי
עשו, וכאשר מלך רומי חשב שישאל מרדכי בן, שלח אותו
לעלות לירושלים ולהחריבה. בהגיעו סמוך לירושלים, קסם
נירון קסמים בקשתו לצד מזרח, והחץ פנה לכיון ירושלים.
המשיך נירון וירה את חצו לצד מערב ושוב החץ פנה לכיון
ירושלים. כך עשה בארבע רוחות השמים ותמיד החץ נפל על
ירושלים. לא הסתפק נירון במסרים הברורים הללו ופנה לילד
יהודי ובקש ממנו שיאמר לו פסוק, הילד אמר פסוק ביחזקאל

ר"מ בעה"נ שהוראת שמו גם בחייו היה ע"ש כך שהיה מאיר עיני חכמים
בהלכה וכו'.

יותר כבוד עושה הנודר בזה לנשמת ר"מ בעה"נ לעשות ממעותיו מצוה רבה
דאורייתא חיי נפשות ויותר סגולה הוא בזה לעורר זכותיה דר"מ עליו, ולפי"ז
אנן סהדי שאלו ידע הנודר כי יותר זכות הוא לו ויותר עילוי הוא לנשמת ר"מ
אם עושה במעות נדרו איזה מצוה דאורייתא צדקה והחזקת ת"ח, ודאי הוי יחיב
דעתיה טפי לנדר הכי מאי דטבא ליה. ודומה א"כ לנדר שגגות שסבר להדליק
נרות לנשמת ר"מ בעה"נ מועיל לו יותר עפ"י סגולה מאילו היה נודר צדקה
וכיוצא בו, ואילו ידע כי נהפוך הוא היה נודר טפי למצוה דאורייתא לתועלת
עצמו שזה יותר סגולה לכך, אלא ליביה אנסיה, וניחא ליה לנודר בתקנתו
שיתן מעות שנדר על נרות לגבאים דמפקחים בצרכי עניי ארץ הקודש" עכ"ל.

(כה, יד) "וְנָתַתִּי אֶת נַקְמָתִי בְּאָדָם בְּיַד עַמִּי יִשְׂרָאֵל" וְגו' [מִשְׁמָעוֹת הַפְּסוּק, שִׁי־שְׂרָאֵל יִנָּקְמוּ אֶת נַקְמַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאָדָם. אֲךָ הַיָּלֵד הָיָה מִגִּמְגָּם בְּלִשׁוֹנוֹ (עֵינֵי רִשְׁ"י) וְהִשְׁתַּמֵּעַ מִמֶּנּוּ כְּאִלּוּ הִנָּקְמָה בְּיִשְׂרָאֵל תְּהֵא בְּיַד אָדָם, כִּךְ נִרְאָה מִשְׁמַע בַּמִּפְרָשִׁים. אָמְנָם עֵינֵי "עֲנָה יוֹסֵף" עַל "עֵינֵי יַעֲקֹב"]. אָמַר נִירוֹן, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְהַחֲרִיב אֶת בֵּיתוֹ, וְלִכֵּן מִבְּקִשׁ לְקַנֵּחַ אֶת יָדוֹ בִּי? וּבִידְעוֹ שֶׁהַבְּחִירָה בְּיָדוֹ, נִמְלֵט מִשָּׁם, הַתְּגִיר וְזָכָה שֶׁיִּוָּלֵד מִמֶּנּוּ רַבִּי מֵאִיר בְּעַל הַנֶּסֶם זִיע"א*.

* לשון הגמ' "שדר עלוייהו לנירון קיסר כי קאתי שדא גירא למזרח אתא נפל בירושלים למערב אתא נפל בירושלים לארבע רוחות השמים אתא נפל בירושלים אמר ליה לינוקא פסוק לי פסוקיך אמר ליה ונתתי את נקמתי באדום ביד עמי ישראל וגו' אמר קודשא בריך הוא בעי לחרובי ביתיה ובעי לכפורי ידיה בההוא גברא ערק ואזל ואיגייר ונפק מיניה רבי מאיר".

ולענין אם היה בנו ממש או מצאצאיו, עין ספר יוחסין (מאמר ראשון אות המ"ם) שכתב "...והוא מזרע נירון השר הגדול של קיסר ששלחו קיסר להחריב ירושלים קודם ששלח לאספסינוס" וכו'. ומשמע שהיה מצאצאיו. והרמב"ם בהקדמתו לספר היד החזקה כתב, "ור' מאיר בן גר צדק, קבלו מר' עקיבא" וכו', ומשמע שהיה ממש בנו. אולי אפשר לומר שבאותו זמן שנירון קיסר בא על ירושלים, היה צעיר ביותר, ורבי מאיר נולד בזקנותו ממש.

ומצאתי להרב פינחס מינצברג ב"מרגנתיא דרבי מאיר" (אות ג. נדפס בספר "טובה ראייתה" עמ' צז) שהתייחס לזה, עיין שם בדבריו, שרבי מאיר היה עוד בזמן החבורה הראשונה אחר החורבן שהוא סביב לשנות תתל"ג לאלף הרביעי, בימי רבי אליעזר הגדול, ולא רחוקה ההשערה שנירון קיסר היה אביו. עיין שם, בזה ולענין זהות נירון קיסר ואם היו שנים.

וידוע שהנר הוא הכלי לאור. ועל דרך זה אולי נרמז בשמו "נרון" שבאותו עת שעמד בנסיון ונמלט מן העברה, הכין את הכלי – הנר, לאור שיופיע ביפעת אור גדול, הוא רבי מאיר שנולד ממנו.

ונראה להביא כמה הצעות בדרך אפשר למעלת רבי מאיר בזכות עמידתו של נרון בפני הנסיון.

נרון עמד בפני נסיון של ברור טוב מרע, ולרבי מאיר היה כח ברור גדול ביותר שלא מצינו כזאת בכל חכמי ישראל

ברור של טוב מרע דורש החלטה נטלת נגיעות אישיות (אינטרסים). ונרון קיסר עמד בפני נסיון קשה כזה, כאשר לפניו היו סימנים ברורים שהוא המתאים להחריב את ירושלים, ומה גם שאם וכאשר יבצע את הדבר, יזכה לכבוד מלכים. אך מנגד, האם הסימנים הללו מבטאים רצון השם באמת, האם זה דבר טוב להחריב את ירושלים ואת מקדש השם ולהגלות את בניו אהוביו לבין האמות? הרי זו מלאכת חובה, שמגלגלים אותה על ידי חייב! ובכל זאת, האלקים מזמין לו הזדמנות נדירה, הבטחה שיירושלים תפול בידו, שבמשמעות הדבר נצחון

מִזְהִיר שִׁיגְרָר אֶהְדָּה אֲדִירָה בְּכָל הָעוֹלָם. יִתְכֵּן לְהִנִּיחַ שְׂבָעִינִי רוּחוֹ רָאָה אֶת חֲזָרְתּוֹ לְרוּמֵי בְּתִלּוּכַת נִצְחוֹן מִזְהִיר, כְּאֲשֶׁר הוּא יוֹשֵׁב בְּעֶגְלָה הַמְּלֻכּוּתִית הַמְּכַבֶּדֶת בְּיוֹתֵר, אֲזָרְחִים וְאֲנָשִׁי מִמָּשָׁל מְרִיעִים לוֹ, אוֹרְחִים מְכָל הָעוֹלָם מְבִיעִים אֶהְדָּה בְּלִתִּי מְסִיגַת לְרוּמֵי הָאֲדִירָה שֶׁהִצְלִיחָה לַעֲשׂוֹת אֶת הַבְּלִתִּי יֶאֱמֵן – לְהַחֲרִיב אֶת יְרוּשָׁלַיִם, בְּרָאשׁוֹת הַמַּצְבִּיא גִירוֹן הַמְּהַלֵּל... וּמִשָּׁם הַמְּרַחֵק לְכֶסֶם הַמְּלֻכּוּת קֶצֶר בְּיוֹתֵר. וּמִצֵּד שֵׁנִי... כְּמוֹכֵן שֶׁהַכְּרָעָה לֹא הִיְתָה פְּשׁוּטָה, אֲבָל הָאֲמַת הִיְתָה יִקְרָה לוֹ מְכָל, הוּא יָדַע שֶׁאֵין זֶה מְשִׁימָה שֶׁל זְכוּת אֲלָא שֶׁל חוּבָה, וְלִכֵּן בָּחַר לְזִנוּחַ מֵאַחֲוָרָיו חַיִּים שֶׁל כְּבוֹד וְעֶשֶׂר, תְּהִלָּה וְהִנָּאוֹת, וְעַל אִף הָאֲשׁוּר שֶׁקִּבֵּל מִשְׁמִים, בָּרַח לֵאמֹר שָׁם, בְּנִכּוֹנוֹת לְשָׁלֵם מַחִיר כְּבֵד עַל הַחֲלָטָתוֹ, וּבְמִקּוֹם חַיִּים שֶׁל כְּבוֹד מִקָּף אוֹהֲדִים וְנֶאֱמָנִים, מַעֲתָה יְהֵא עָלָיו לְהַשְׁלִים עִם חַיֵּי בְּדִידוֹת בְּמִקּוֹם זֶר. וְנִרְאָה פְּשׁוּט, שֶׁבְּצַעֲדוֹ זֶה, הִפָּךְ מִחַיִּב לְזִכָּאִי, וְנִקָּה מִעֲצָמוֹ כָּל סִיג שֶׁל מִטְמָאֵת עֲשׂוֹ*.

* ולתוספת ביאור נראה להעתיק מדברי רש"י (בראשית לט, א) בטעם שנכנס מעשה תמר באמצע עובדת ירידת יוסף למצרים (בהסבר השני), "...לסמוך מעשה אשתו של פוטיפר למעשה תמר, לומר לך מה זו לשם שמים אף זו לשם שמים שראתה באצטרולוגין שלה שעתידה להעמיד בנים ממנו ואינה יודעת אם ממנה אם מבתה". ומסבירים בזה (עיין בילקוט "לקח טוב" בראשית עמוד רמג, משם הגר"א לופיאן ב"ב אליהו"), שסוף מעשה הוכיח על טהרת נפשם, תמר הצדקת היתה מוכנה למות, יחד עם המלכות שעמדה לזכות לה, כדי לא לפגוע בזולת, מה שאין כן אשת

הָנָה כִּי כֵן, מֵהוּת הַנְּסִיּוֹן שָׁבָא לִפְנֵי גֵרוֹן קֵיסָר, הָיָה בְּבִירוֹר
וּבְבַחֲרִיהָ שֶׁבִין טוֹב לָרַע. וְאוּלֵי לִכֵּן זָכָה שֶׁיִּצָּא מִמֶּנּוּ רַבִּי מַאֲיָר,
שֶׁעָלָיו אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרָכָה שֶׁזָּכָה לְבָרַר אֶת הַטּוֹב
מִהָרַע בְּאִפְּן מַחֲלָט.

וּמוֹבָא בְּמַסְכַּת חֲגִיגָה שֶׁבְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הִמְשִׁילוּ אֶת הַבִּירוֹר
שֶׁעָשָׂה רַבִּי מַאֲיָר בֵּין טוֹב לָרַע, "רַבִּי מַאֲיָר, אֲשַׁכַּח תַּחֲלָא
וְשָׂדָא - שִׁיחֲלָא לְבָרָא" [אָדָם הָאוֹכֵל אֶת בֶּשֶׂר הַתְּמָרָה וְזוֹרֵק אֶת
הַגֵּרֵעִין שֶׁבַתּוֹכָה], וּבְהַמְשֵׁךְ מוֹבָא מְשָׁל נּוֹסֵף שֶׁל רַבָּה בַּר שִׁילָא
שֶׁמְסַבִּיר אֶת הַבִּירוֹר הַטּוֹב מִהָרַע שֶׁעָשָׂה רַבִּי מַאֲיָר - "רַבִּי
מַאֲיָר, רִמּוֹן מִצָּא תוֹכוֹ אֲכַל קִלְפָתוֹ זֶרֶק"*.

פוּטִיפֶר שֶׁבַחְרָה לֵהגְשִׁים אֶת הַתַּחֲזִית בְּכָל מַחִיר, לְרַבּוֹת פְּגִיעָה בְּצַדִּיק בְּאוֹפְנִים
רַעִים. [אֲגַב, מַעֲשֵׂה תִמְרָה וְאַשֶׁת פּוּטִיפֶר, נִקְרָאִים בְּפִרְשַׁת וַיֵּשֶׁב שְׁסֻמוֹכָה לְרֹאשׁ
חֹדֶשׁ טַבַּת וּפַעֲמִים שֶׁבַת מְבָרְכִים שְׁלֵה, וְהַתְּבָאָר בְּמִקְוֵמוֹ הַמְּנַהֵג לְהַדְלִיק נֹר
בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ טַבַּת].

* וְזֶה לְשׁוֹן הַגִּמְ' (חֲגִיגָה טו ע"ב) "אֲשַׁכַּחֲיָה רַבָּה בַּר שִׁילָא לֵאלִיָּהוּ. אָמַר לִיָּה, מַאֲיָ קָא
עֲבִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַר לִיָּה, קָאמֵר שְׁמַעְתָּא מִפּוּמִיָּהוּ דְכוּלָּהּ רַבָּנִין
וּמִפּוּמִיָּה דְרַבִּי מַאֲיָר לֹא קָאמֵר. אָמַר לִיָּה, אֲמַאֲי. מִשּׁוּם דְּקָא גָמַר שְׁמַעְתָּא
מִפּוּמִיָּה דְאַחֵר. אָמַר לִיָּה, אֲמַאֲי, רַבִּי מַאֲיָר רִמּוֹן מִצָּא, תוֹכוֹ אֲכַל, קִלְפָתוֹ זֶרֶק.
אָמַר לִיָּה, הַשְׁתָּא קָאמֵר, מַאֲיָר בְּנֵי אוֹמֵר, בְּזִמָּן שְׂאָדָם מִצְטַעֵר, שְׂכִינָה מַה לְשׁוֹן
אוֹמֵר, קִלְנִי מִרְאשֵׁי קִלְנִי מִזְרוּעֵי, אִם כֵּךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִצְטַעֵר עַל דָּמָן שֶׁל
רַשְׁעִים, קַל וְחוֹמֵר עַל דָּמָן שֶׁל צַדִּיקִים שְׁנִשְׁפָּךְ".

וּמִסְבִּירִים אֶת הַחֲלֹק בֵּין הַמְּשָׁלִים; מִשָּׁל ה' 'תָּמַר' (תְּחִלָּא) רוֹמֵז לְמַצֵּב שֶׁהָאָכֵל הוּא הַחִיצוֹנִי וְהַפְּסָלֶת הִיא הַפְּנִימִית, וּמִשָּׁל הַרְמוֹן רוֹמֵז שֶׁהָאָכֵל וְהַטּוֹב הוּא הַפְּנִימִי וְהוּא עָטוּף בְּקִלְפָּה חִיצוֹנִית שֶׁהִיא פְּסָלֶת בִּיחָס לְפָרִי. וּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּה, שֶׁהַבְּרוּר שֶׁל רַבִּי מֵאִיר הָיָה מְכַל בְּחִינָה. וַיֵּשׁ כָּאֵן עֲבוּדָה כְּפוּלָה, לְזֹהוּת וּלְהַפְּרִיד אֶת הַטּוֹב הֵן מִהָרַע הַחִיצוֹנִי וְהֵן אֶת הָרַע הַפְּנִימִי [וְאִמָּנָם הָיוּ שֶׁזֶּהוּ אֶת הָרַע הַחִיצוֹנִי, אֲךָ נִפְלוּ בַּפְּנִימִי, וְאֵלּוּ הָיוּ לְהַפֵּךְ – שֶׁהֲצִלִּיחוּ לַחֲדוֹד לְקַדְּשָׁה, אֲךָ סִיגִים מִהַקְלָפָה פָּגַע בְּנַפְשָׁם, כִּי הָעוֹמֵד בְּגִבּוּרָה בְּנִסְיוֹנוֹת הַכְּרוּכִים בְּזֹהוּי סוּג אֶחָד שֶׁל רַע, אֵין לוֹ עֲרֵבָה שֶׁיַּעֲמוֹד גַּם בְּסוּג אַחֵר] וְרַבִּי מֵאִיר עָמַד בְּבְרוּר הַזֶּה, נִכְנָס וַיֵּצֵא בְּשָׁלוֹם, מִבְּלִי שִׁינּוּק כָּלָל.

וְאוּלֵּי אֶפְשָׁר לֹאמַר שֶׁבְּזִכּוֹת עֲמִידַת אָבִיו בְּנִסְיוֹן, זָכָה רַבִּי מֵאִיר לְכַח הַבְּרוּר בֵּין טוֹב לְרַע, מְשִׁימָה הַדּוֹרְשֵׁת הַבְּחִנָּה וְהַבְּנָה אֱמֶתִית וְלֹא מִשְׁחָדַת שֶׁל הַכֶּרֶת הַטּוֹב וְהַכֶּרֶת הָרַע – לְהַכִּיר בְּטוֹב שֶׁהוּא טוֹב וּבְרַע שֶׁהוּא רַע.

וְהַבְּאֵנוּ שְׁגָם בְּדִינֵי הַתּוֹרָה עֲצָמָם, לֹא יִרְדּוּ חֲכָמִים לְסוּף דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר, וְנִרְאָה פָּשוּט שֶׁהוּא בְּכַח הַבְּרוּר שֶׁל רַבִּי מֵאִיר מַעֲמֵק הַבְּרוּר שֶׁהָיָה לוֹ בְּדִינֵי הַטְּהוֹר וְהַטָּמֵא.

זכות המקדש שנקרא אורו של עולם וזכות
התורה שנקראת אור.

ועוד מענין זכותו של גירון קיסר, שזכה בשכר עמידתו בנסיון
לרבי מאיר, הוא על דרך המובא בבבא בתרא (ד ע"א), על
הורדוס, שברשעתו הרג את כל החכמים, והותיר רק את בבא
בן בוטא, אך סמא את עיניו. ועין שם בהרחבה, שכאשר שאל
אם יש לו תקון על מעשיו, השיב לו בבא בן בוטא, שבהריגת
החכמים כבה אורו של עולם, שנאמר על התורה (משלי ו, כג) "כי
גר מצוה ותורה אור", ולכן התקון לזה שיעסק באורו של
עולם, שהוא בית המקדש שנאמר (ישעיה ב, ב) "ונהרו אליו כל
הגוים".

ונראה לומר גם לעניננו, שכיון שגירון קיסר נמנע מהחרבת
המקדש, שהוא אור, זכה שיצא ממנו אור – חכם העוסק בתורה
הנקראת אור. ומה גם ששם העצם שלו הוא אור – "מאיר",
ונהוראי". ושם התאר שלו הוא חכם, כמאמר חז"ל (גיטין סז
ע"א), "איסי בן יהודה היה מונה שבחן של חכמים: רבי מאיר
– חכם וסופר".

ועוד שם בגמרא, יש אומרים, שבבא בן בוטא השיב לו,
שבהריגת החכמים סמא את עינו של עולם, שנאמר (במדבר טו,

(כד) "וְהָיָה אִם מַעֲיִנִי הָעֵדָה" וְלָכֵן יִלְךְ וְיִתְעַסֵּק בְּעֵינָיו שֶׁל עוֹלָם, שְׁנֵאמַר (יחזקאל כד, כא) "הִנְנִי מַחְלִל אֶת מְקַדְשִׁי גֵאוֹן עֲזָכֶם מִחֲמַד עֵינֵיכֶם".

וְעַל דֶּרֶךְ זֶה נִרְאָה, שְׁכִינֹן שְׁנִירוֹן קִיסָר עֲמַד בְּנִסְיוֹן וְלֹא הֶחְרִיב אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַנִּקְרָא "מִחֲמַד עֵינֵיכֶם", זָכָה לְ"עֵינֵי הָעֵדָה". וּבִפְרָט רַבִּי מֵאִיר, שְׁאָמְרוּ עָלָיו (ערוכין יג ע"ב), "תֵּנָא, לֹא רַבִּי מֵאִיר שָׁמוֹ אֱלָא רַבִּי נְהוֹרָאִי שָׁמוֹ, וְלָמָּה נִקְרָא שָׁמוֹ רַבִּי מֵאִיר? שֶׁהוּא מֵאִיר עֵינֵי חֲכָמִים בְּהִלְכָּה".

וְאָמְרוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָה (עין יומא פג ע"ב), שְׁרַבִּי מֵאִיר "דִּיִּיק בְּשִׂמְא" – עַל יְדֵי שָׁמוֹ שֶׁל אָדָם יִדַּע אֶת עֲנִיָּנוֹ. וְאוּלֵי אִפְשָׁר לְעֲנִיָּנוֹ בְּדֶרֶךְ רִמּוֹ, שְׁלָכֵן מְצִינִים אֶת כְּבוֹד רַבִּי מֵאִיר בְּהִדְלָקַת נֵר, שֶׁהוּא לְשׁוֹן נִירוֹן, שְׁעֲמַד בְּנִסְיוֹן, וְהָיָה מִהֵוֹלָכִים בַּחֲשָׁף שְׁרָאָה אוֹר גָּדוֹל.

[עוֹד רֹאֵה בְּפֶרֶק "תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת" מְדַבְּרֵי הַבַּעַשׁ"ט זִיע"א, לְעֲנִין סִגְלַת הִדְלָקַת הַנֵּר לְרַבִּי מֵאִיר בְּעַל הַנֵּס לְבֵית הַכִּנְסֶת, בַּעַת צָרָה וְצוּקָה וְתִבּוּאָה לֹו יְשׁוּעָה]

צדקת הצדיק

לענין נתינת צדקה לכבוד נשמת רבי מאיר בעל הנס זיע"א

ישראל הקדושים ואוהבי המקום ברוך הוא, נהגו לנדב צדקה לעלוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, ומנהג זה ידוע מקדמת דנא בכל תפוצות ישראל להזכיר בנתינת הצדקה "אלקא דמאיר ענני" ולבקש מהשם יתברך ישועה בזכות רבי מאיר בעל הנס. וכמובא בספרים, מדורי דורים.

ונאמרו בזה כמה טעמים, וכדלקמן.

על דרך שיטת רבי מאיר שישראל נקראים בנים למקום גם כשאינם עושים רצונו של מקום ואפילו שהם בדרגה הפחותה ביותר.

אמרו חז"ל (בבא בתרא י ע"א) לענין נתינת צדקה, "תניא, היה רבי מאיר אומר, יש לו לבעל הדין [רשע או עובד כוכבים. רש"י] להשיבך ולומר לך, אם אלהיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסן? אמור לו, כדי שנצול אנו בהן מדינה של גיהנם.

אָר לַמַּאֲר יַדְקָהּ הַמַּאֲרִיק

וְזוֹ שְׂאֵלָה שְׂאֵל טוֹרְנוֹסְרוֹפוֹס הָרָשָׁע אֶת רַבִּי עֲקִיבָא, אִם
אֱלֹהֵיכֶם אוֹהֵב עֲנִיִּים הוּא מִפְּנֵי מָה אֵינוֹ מְפָרְנָסָם?
אָמַר לוֹ, כְּדֵי שֶׁנִּצּוֹל אָנוּ בָּהֶן מִדִּינָהּ שֶׁל גִּיהֵנָם.

אָמַר לוֹ, [אֲדַרְבֵּה] זֶה שֶׁמַּחֲבִיבֶתָּן לַגִּיהֵנָם! אֲמַשֵּׁל לָךְ, מָשָׁל לְמָה
הַדָּבָר דּוּמָה, לְמַלְךְ בֶּשֶׁר וָדָם שֶׁכַּעַס עַל עַבְדּוֹ וַחֲבָשׁוֹ בְּבֵית
הָאֲסוּרִין, וְצוּהָ עָלָיו שֶׁלֹּא לְהַאֲכִילוֹ וְשֶׁלֹּא לְהַשְׁקוֹתוֹ. וְהֵלֶךְ אָדָם
אֶחָד וְהַאֲכִילוֹ וְהַשְׁקוּהוּ. כְּשֶׁשָּׁמַע הַמֶּלֶךְ, לֹא כּוֹעֵס עָלָיו?! וְאַתֶּם
קְרוֹיִין עֲבָדִים, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כה, נה) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אֲמַשֵּׁל לָךְ מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוּמָה, לְמַלְךְ
בֶּשֶׁר וָדָם שֶׁכַּעַס עַל בְּנוֹ וַחֲבָשׁוֹ בְּבֵית הָאֲסוּרִין, וְצוּהָ עָלָיו
שֶׁלֹּא לְהַאֲכִילוֹ וְשֶׁלֹּא לְהַשְׁקוֹתוֹ. וְהֵלֶךְ אָדָם אֶחָד וְהַאֲכִילוֹ
וְהַשְׁקוּהוּ. כְּשֶׁשָּׁמַע הַמֶּלֶךְ, לֹא דוֹרוֹן מִשְׁגֵּר לוֹ?! וְאַנּוּ קְרוֹיִין
בָּנִים, דְּכָתִיב (דְּבָרִים יד, א) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם.

אָמַר לוֹ, אַתֶּם קְרוֹיִים בָּנִים וְקְרוֹיִין עֲבָדִים. בְּזִמְנָן שְׂאֵתֶם עוֹשִׂין
רְצוֹנּוֹ שֶׁל מָקוֹם אַתֶּם קְרוֹיִין בָּנִים, וּבְזִמְנָן שְׂאִין אַתֶּם עוֹשִׂין
רְצוֹנּוֹ שֶׁל מָקוֹם אַתֶּם קְרוֹיִין עֲבָדִים, וְעַכְשָׁו אֵין אַתֶּם עוֹשִׂין
רְצוֹנּוֹ שֶׁל מָקוֹם.

אָמַר לוֹ, הֲרִי הוּא אֹמֵר (יִשְׁעִיָּה נח, ז) הֲלוֹא פָּרַס לָרַעַב לַחֲמֶה וְעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בֵּית, אִימָתִי עֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בֵּית? הַאִידִנָּא. וְקֹאֶמֶר, הֲלוֹא פָּרַס לָרַעַב לַחֲמֶה."

הִנֵּה כִּי כֹן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי חֲזוֹ"ל אֵלּוּ שְׂרָבִי עֲקִיבָא סוֹבֵר כְּרָבִי מֵאִיר, שִׁישְׂרָאֵל נִקְרָאִים בָּנִים בְּכָל מִצְבָּם – גַּם הִירוּד בְּיוֹתֵר, כְּנֻזְכָּר לְעִיל. [וְעִין שָׁם ב"ב כוֹן יְהוּדֵעַ" שְׁמִדִּיק מִלְשׁוֹן הַגְּמָרָא, שְׁסִבְרַת רַבִּי מֵאִיר, הִיא שֶׁל עֲצֻמוֹ וְלֹא שֶׁשְׁמִעָה מֵרַבּוֹ רַבִּי עֲקִיבָא].

וְמָה שֶׁלְּבִסּוֹף הִשִּׁיב לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת, עִין מֵהֶרֶשׁ"א (דְּבוּר הַמִּתְחִיל "אָמַר לוֹ זוֹ הִיא" וכו') שֶׁמִּשְׁמַע כִּי כִּיוֹן שֶׁהָמִין הִתְעַקֵּשׁ שְׁלֹא לְקַבֵּל שִׁישְׂרָאֵל נִחְשָׁבִים בָּנִים בְּכָל מִצְבָּם, הִבִּיא לוֹ רֵאִיָּה נּוֹסֶפֶת, הָרוֹמְזֵת לְכֹךְ שֶׁחִיל הַמֶּלֶךְ גּוֹבִים מֵהֶם וְרוּדִים בָּהֶם. עִין שָׁם עַל פִּי הַגְּמָרָא שָׁם. [וְעוֹד עִין ב"ב כוֹן יְהוּדֵעַ" שָׁם, לְעִנְיַן טַעֲנַת טוֹרְנוֹסְרוּפּוֹס מֵהַפְּסוּק, שְׁבֹאֲמַת אֵינָה רֵאִיָּה].

הַחִיד"א בְּכֻמָּה מְקוֹמוֹת בְּסִפְרֵיו, עוֹמֵד עַל מֵאֶמֶר חֲזוֹ"ל זֶה, לְשִׁיכּוֹ לְשִׁיטַת רַבִּי מֵאִיר בְּמִסְכַּת קְדוּשִׁין, שֶׁגַּם כֹּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל אֵינָם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, וְגַם בְּמִצְבָּיִם יְרוּדִים וּשְׁפָלִים בְּיוֹתֵר, תָּמִיד נִקְרָאוּ בָּנִים לְמְקוֹם. וְלִכֵּן גַּם אִם נִכְשַׁל בְּעֲנִיִּים מִיִּשְׂרָאֵל שְׂאִינָם מֵהַגָּנִים, יֵשׁ לוֹ שָׂכָר.

אֶרֶץ לְמַאֲרֵי צְדָקָה הַמְּצִיגִים

וְעַל דֶּרֶךְ זֶה נִרְאָה לָתֵת טַעַם שְׁנוּדָרִים דּוֹקָא עַל שֵׁם רַבִּי מֵאִיר,
שֶׁהוּא אֲשֶׁר קָרָאנוּ בָּנִים, וְעַל פִּי דְבָרֵי הַחֵיד"א שֶׁגַם בִּכְאֵלּוּ
יֵשׁ מַעֲלַת שְׂכָר (וְרֵאָה הָעֶרְה) *.

* והנה איתא במס' בבא בתרא (ט"ז ב) "ואמר רבי יצחק, מאי דכתיב רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד, משום דרודף צדקה ימצא צדקה? אלא לומר לך, כל הרודף אחר צדקה, הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה. רב נחמן בר יצחק אמר, הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה, כדי לקבל עליהם שכרו. לאפוקי מאי? לאפוקי מדדרש רבה [ועי' מסה"ש דרב"ק איתא רבא], דדרש רבה, מאי דכתיב (ירמיה יח, כג) ויהיו מוכשלים לפניך, בעת אפך עשה בהם, אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם [אפילו] בשעה שכופין את יצרן ומבקשין לעשות צדקה לפניך, הכשילים בבני אדם שאינן מהוגנים, כדי שלא יקבלו עליהן שכר".

והגאון חיד"א הרחיב בכמה מספריו [עין "ראש דוד" (פרשת שופטים, מדבריו הבאנו לעיל), "אהבת דוד" (דרוש י"ג לשבת תשובה) "פני דוד" (פרשת ראה אות טו"ב), "חומת אנך" (פרשת שופטים אות א), "דבש לפי" (מערכת צ אות יד) ועוד]. לקשר המחלוקת בין רבי יצחק לרב נחמן בר יצחק, עם המחלוקת בין רבי מאיר לרבי יהודה לענין אם ישראל נקראים בנים כשאינם עושים רצונו של מקום, על דרך דברי רבי עקיבא לטורנוסרופוס, ונעתיק קטע מדבריו (מ"ראש דוד" שם) "...הא למדת דמצות הצדקה היא בעבור שאנו נקראים בנים, ודומה למלך שכעס על בנו וכו', והשתא לתת צדקה לאנשים שאינם הגונים תלוי בפלוגתא דרבי מאיר ורבי יהודה, דלרבי יהודה אם אינם נוהגים מנהג בנים אין קרויים בנים, ולפי זה אינם יכולים לעשות צדקה לשאינם הגונים, דדמי למלך שכעס על עבדו וכו', אך לרבי מאיר יכולים לעשות צדקה גם לשאינם הגונים, דגם הם נקראו בנים, ודומה למלך שכעס על בנו וכו', והשתא רבי יצחק סבר כרבי מאיר, דבכל אופן נקראו בנים, ומשום הכי דריש ימצא צדקה, שממציא לו מעות לעשות צדקה, דכל שהכסף בידו ולו נתן את ישראל, בא בשכרו אף אם נתן לשאינם הגונים, דכלהו בנים מיקרו כסברת רבי מאיר דהלכה כמותו, ורב נחמן בר יצחק סבר כרבי יהודה,

דלא מיקרו בניס אלא כשהם הגונים, ומשום הכי דריש שממציא לו בני אדם מההוגנים". עיין שם בהרחבה.

ועוד עיין בספרו "אהבת דוד" (דרוש י"ג לשבת תשובה) שהזכיר כנ"ל ומה שהקשה בזה ולכן הוסיף, "ויראה דדרשת רבא יש מקום להעמידה כר"מ והוא דלר"מ הכל נקראים בניס ויכול לעשות צדקה לכל אחד אשר בשם ישראל יכונה. אמנם אם אינו עושה צדקה כי אם לשאינם הגונים דוקא ואינו עושה צדקה עם ההגונים ויראי שמים האי ודאי אינה נחשבת צדקה. ואפשר דהכי דריש רבא דאמר ירמיה רבש"ע אפילו בשעה שכובשין יצרים ומבקשים לעשות צדקה כלומר שאינם כובשי יצר לעשות תשובה אלא לפרט זה לעשות צדקה ולהוציא ממון והם במרדם על עונותיהם הכשילם בבני אדם שאינם מההוגנים שלא יעשו צדקה עם ההגונים אלא דוקא עם שאינם מההוגנים שהם רשעים כמותם ואוהבים אותם ולהם עושים צדקה ובכי האי גונא אינם מקבלים שכר. ונמצא שהם כופים יצרים והיצר קשור עמהם וז"ש ויהיו מוכשלים שיהיו עם יצה"ר הנקרא מכשול גם בצדקה שרומז לפניך כמ"ש התוס' שלא יעשו צדקה אלא לבני אדם שאינם מההוגנים ובכי האי מודה ר"מ שצדקה כזו כלא חשיבא. אבל אם עושה צדקה עם כל אדם בין הגון בין שאינו הגון הנה שכרו אתו דהכל נקראים בניס וזהו סברת רבי יצחק דאמר ממציא לו מעות לעשות צדקה. ומשו"ה לא פריך הש"ס ורבי יצחק מאי דריש בקרא דירמיה דנקל הדבר לומר דגם הוא דרש כרבא. אך בחלקו"ת ישית למו להני אינשי דירמיה. ורבא אתי נמי כר"מ וכדאמרן... ע"ש עוד ובאופן נוסף וכן ב"חומת אנך" על פסוק "צדק צדק תרדוף" (דברים טז, כ).

ועוד כתב בספרו "דבש לפי" (מע' צדקה אות יד) "צדקה – כתבו המפרשים דכדי שלא תהיה הצדקה עם אדם שאינו הגון זאת העצה היעוצה שיתן צדקה להרבה עניים כי בין כלם יהיה ודאי הגון וז"ש (תהלים קיב, ב) פזר נתן לאביונים – רבים ודאי צדקתו עומדת לעד כי בכללם ודאי יהיה הגון ואני הדל כתבתי בדרושים דר' יצחק דאמר פ"ק דבתרא דממציא לו מעות לעשות צדקה חולק וסבר דכל שעושה צדקה והוא מכוין למצוה הגם שיהיו בני אדם שאינם מההוגנים היא רצויה ויחשבה לו צדקה דקי"ל כר"מ דישאל בכל אופן נקראים בניס והצדקה שעושה עמהם היא העולה".

אָר לַמַּאִיר

הַצְדָּקָה הַמִּשְׁתַּדֵּל

על דרך שהגאלה תהיה בזכות שיטת רבי מאיר.

ובאפן נוסף, הביא רבינו יוסף חיים ב' בן יהודע' (ראש השנה לב ע"ב) משם "אמת ליעקב" לבאר שהגאלה תהיה על ידי הצדקה ועל דרך שיטת רבי מאיר בעל הנס, שבכל מצב ישראל קרואים בנים (וראה הערה) *.

* ונעתיק מדבריו "אמר ר' יוחנן – ומשם עתידין ליגאל שנאמר (ישעיה נב, ב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלם. כלומר מן טבריה יגאלו. והנה הרב אמת ליעקב ניניו ז"ל (בדף צא) כתב טעם נכון מדוע יתגלה המשיח תחלה בעה"ק טבריה תוב"ב, שהגאלה תהיה על פי סברת רבי מאיר ע"ה דסבירא ליה גם באין עושין רצונו של מקום קרויין בנים, ולכך תועיל הצדקה דהוי משל למלך שכעס על בנו וכו'. ובוזה פירש הטעם דמנהג ישראל לנדור צדקה על שם רבי מאיר, ולכן המשיח שיבא במהרה בימינו אמן בזכות הצדקה יתגלה בטבריה דהוא אתריה דמור, אף על גב דרבי יהודה פליג, ולכן אמר רבי מאיר בעת פטירתו הא משיח כון דידכון דלא על עצמו אמר אלא על משיח העקרי. ובוזה פירש המאמר דאמר הקב"ה אני מדבר בעדם בזכות הצדקה שעושין זה עם זה נגאלין הדא הוא דכתיב (ישעיהו סג, א) אני מדבר בצדקה רב להושיע. וקשה מיכאל למה נעלמה ממנו סנגוריא זו של צדקה, אך משום דהצדקה לא תועיל לסברת רבי יהודה בזמן שאין עושין רצונו של מקום וקיימא לן רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה לכך לא טען אותה מיכאל, יעויין שם, ודברי פי חכם חן. ואנא עבדא תרצתי בזה דקדוק גדול שיש במדרש הנזכר למעלה, באותה שעה מיכאל סניגורן של ישראל משתתק שנאמר (דניאל יב, א) בעת ההיא יעמוד מיכאל, ואין יעמוד אלא שתיקה שנאמר (איוב לב, טז) עמדו ולא ענו עוד, וכיון שהוא משתתק אומר הקב"ה מיכאל נשתתקת ואין אתה מלמד סנגוריא על בני, חייך שאני מלמד ומדבר עליהם בצדקה ומושיען שנאמר (ישעיהו סג, א) אני מדבר בצדקה רב להושיע עד כאן לשונו, כנזכר בילקוט ישעיה סימן ס"ג יעויין שם. ויש לשאול

ישיחנה לאחרים...

על הפסוק (בראשית לב, ח) "וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ", פֶּרֶשׁ רַשִׁ"י
 "וַיִּירָא – שָׁמָּה יֵהָרֵג, וַיֵּצֵר לוֹ – אִם יֵהָרֵג הוּא אֶת אַחֵרִים".
 וּבִסְפָר "פְּרָדֶס יוֹסֵף" (שם אות ו) מביא שְׂרומְזִים בָּזָה לְרַבִּי מַאִיר

כיון דבאמת נשתתק למה אמר לו הקב"ה מיכאל נשתתק דנראין דברים אלו לשון יתר חס ושלום ללא צורך, גם מה שאמר לו ואין אתה מלמד סנגוריא על בני מה צורך לומר לו כן אחר שאמר לו נשתתקת. ופירשתי בס"ד כי ידוע דמיכאל הוא שר החסד דאחוז במדת החסד, וידוע כל מלאך שמו מורה על מדה האחוז בה, ולזה אמר לו מיכאל נשתתקת פירוש כיון שאתה מיכאל שאחוז במדת החסד היה לך ללמד סנגוריא מצד החסד שעושין זה עם זה שהוא מדה שאתה אחוז בה ואיך נשתתקת, ופירש לו טענה עוד ואין אתה, הידוע שאתה שר החסד, מלמד סנגוריא על בני דייקא שהיה לך לטעון שיש להם דין בניס ואב שמחל על כבודו כבודו מחול.

ולפי זה הגאולה שתהיה בזכות הצדקה היא בנויה על פי סברת רבי מאיר דוקא ולא כפי סברת רבי יהודה ולכן הביא רבי יוחנן על זה פסוק התנערי מעפר, דראש וסוף ב' תיבות אלו הוא הרים וידוע אות ה"א תתחלף באל"ף ונמצא הרים אותיות מאיר גם הרים עם האותיות מאיר דעל פי סברתו התנערי מעפר קומי. ובזה יובן (תהלים קכא, א) אשא עיני אל ההרים, רצונו לומר אשא עיני לצפות לגאולה בשביל ההרים הוא סברת רבי מאיר שרמוז בהרים, אך באמת מאין יבא עזרי מאחר דקיימא לן רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה לזה אמר (שם פסוק ב) עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, והאי כללא לא אתמר גבי שמייא וכמו שכתב הרב הנזכר משום דטעמא דלא קבעו הלכה כמוהו למטה מפני שלא ירדו חביריו לסוף דעתו (ערובין יג ע"ב) ודבר זה לא שייך גבי שמייא. נמצא מטבריא עתידין ליגאל. ונראה לי לכן טבריא אותיות אר"י ט"ב כלומר חודש אב שמזלו ארי יהיה טב לישראל כי יש לדרוש טבריא באל"ף דהמבטא שוה".

אָר לַמַּאִיר צִדְקַת הַמַּאִיר

שְׁנֵקְרָא "אַחֲרִים" (עין הוריות יג ע"ב), וְחֲשֵׁשׁ יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלֵינוּ
הַשְׁלוֹם שָׁאֵם יִהְרֹג אֶת עֵשׂוֹ, יִהְרֹג, חֲלִילָה, גַּם רַבִּי מֵאִיר שִׁיִּצָּא
מִנְרוֹן קִיסָר – מִצְאָצְאֵי עֵשׂוֹ.

וְעֵין שָׁם שְׁמַעִיר מֵשֵׁם סֵפֶר "בֵּית מִשָּׁה" (אות יב) עַל דֶּרֶךְ צַחוֹת,
כִּי הִנֵּה עַל הַפֶּסוּק (מְשָׁלִי יב, כה) "דָּאָגָה בָּלֵב אִישׁ יִשְׁחַנָּה" אָמְרוּ
בְּגִמְרָא (סנהדרין ק ע"ב) "יִשְׁחַנָּה לְאַחֲרִים". וּמַעֲתָה שָׂרְבִי מֵאִיר
נִקְרָא "אַחֲרִים", לָכֵן נִהְגּוּ בְּכָל תְּפִלָּה וּבִקְשָׁה שְׁנוֹתָנִים צִדְקָה
לְקַפֵּת רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֶּסֶם.

עַל דֶּרֶךְ עֲצַת רַבִּי מֵאִיר לְאַרְיֵכוֹת יָמִים וְהַצֵּלָה
מִמָּוֶת לְחַיִּים בְּזִכּוֹת הַצִּדְקָה.

בְּמִדְרַשׁ פָּרֹשֶׁת חֲיֵי שָׂרָה (בְּרֵאשִׁית רַבָּה נט, א) וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים
(בְּרֵאשִׁית כד, א), כְּתִיב (מְשָׁלִי טז, לא) עֲטַרְתַּ תְּפֹאֶרֶת שִׁיבָה בְּדֶרֶךְ צִדְקָה
תִּמְצָא. רַבִּי מֵאִיר אָזַל לְמַמְלָא, רָאָה אוֹתָן כֵּלָן שְׁחוּרֵי רֹאשׁ,
אָמַר לָהֶם, תֹּאמְרוּ, מִמִּשְׁפַּחַת בֵּית עָלִי אַתֶּם, דְּכְתִיב (שְׁמוּאֵל-א ב,
לג) וְכָל מִרְבִּית בֵּיתָךְ יָמוּתוּ אֲנָשִׁים, אָמְרוּ לִיהָ רַבִּי הַתְּפִלָּל
עָלֵינוּ, אָמַר לָהֶם לָכוּ וְטַפְלוּ בְּצִדְקָה, וְאַתֶּם זֹכִים לְזִקְנָה, מַה
טַעֲמִיָּה, עֲטַרְתַּ תְּפֹאֶרֶת שִׁיבָה. וְהִכֵּן הִיא מְצוּיָה, בְּדֶרֶךְ צִדְקָה
תִּמְצָא. מִמִּי אַתָּה לָמַד מֵאַבְרָהָם, שֶׁכְּתוּב בּוֹ (בְּרֵאשִׁית יח, יט), וְשָׁמְרוּ

דָּרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, זָכָה לְזִקְנָה, וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בְיָמִים.

וּבִסְפָּר "סֵדֶר הַדּוֹרוֹת" (חֵלֶק תַּנְאִים וְאַמֹּרָאִים - אוֹת י) מִבִּיא מַעֲשֵׂה מ'סֵפֶר קָטָן מַעֲשִׂיּוֹת", שֶׁרַבִּי מַאֲרִיר הֲצִיל אֶת רַבִּי יְהוּדָה הָעֲנָתוֹתִי מִמִּיתָה מְשֻׁנָּה.

"מַעֲשֵׂה בְרַבִּי מַאֲרִיר, הָיָה רָגִיל שֶׁלֹּא לְצֵאת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת עַד ד' שָׁעוֹת.

יוֹם אֶחָד הִתְפַּלֵּל שְׁחֲרִית וְהַקֳּדִים לְצֵאתוֹ. וְתַמָּה בְּעֶצְמוֹ, מֶה יוֹם מִיּוֹמִים שֶׁהִקְדַּמְתִּי לְצֵאתוֹ, שֶׁמָּא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה גַם הַיּוֹם עַל יָדֵי.

וּמַעַט רָגַע רָאָה ב' נְחָשִׁים, שֶׁשׂוֹאֵל אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, לָאֵן הוֹלֵךְ? אָמַר לוֹ, שְׁלַחְנִי ה' לְהַרְוֵג אֶת יְהוּדָה הָעֲנָתוֹתִי וְאִשְׁתּוֹ וּבְנָיו וְאִנְשֵׁי בֵיתוֹ.

אָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ, מִפְּנֵי מַה?

אָמַר לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמִּיָּמִיו לֹא עָשָׂה צְדָקָה מִנְּכֶסֶיו.

וְכִשְׁשָׁמַע רַבִּי מַאֲרִיר כֵּן, אָמַר בְּלִבּוֹ, אֵלֶךְ אֶצְלוֹ, שֶׁמָּא אוּכַל לְהַמְלִיט אוֹתוֹ וּבְנֵי בֵיתוֹ.

אֶזְרָא לְמֵאִיר

הָלַךְ רַבִּי מֵאִיר בְּדֶרֶךְ אַחֵר. כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ רַבִּי מֵאִיר בְּנַחֵל, פָּגַע בְּנֶחֱשׁ שֶׁרָצָה לַעֲבוֹר, לְהַרוֹג אֶת ר' יְהוּדָה הָעֲנָתוֹתִי, וְגִזַּר עָלָיו שְׁלֹא יַעֲבוֹר הַנַּחֵל בְּלִתִּי רִשּׁוֹתוֹ.

הָלַךְ רַבִּי מֵאִיר לְבֵית ר' יְהוּדָה עֲנָתוֹתִי וְכֶסֶה פָּנָיו שְׁלֹא יִכִּירָהוּ. כִּיּוֹן שֶׁרָאָה אוֹתוֹ, אָמְרוּ אֵין זֶה אֶלָּא גִנָּב שֶׁרוֹצֶה לְגַנֹּב נְכָסֵינוּ. כְּשֶׁשָּׁמַע רַבִּי מֵאִיר, הָלַךְ וְנִחְבֵּא בְּאֲבוּס הַגְּמָלִים. וְכִשְׁיָשָׁב ר' יְהוּדָה לְאָכּוֹל עִם בְּנֵי בֵיתוֹ בָּא רַבִּי מֵאִיר וַיֵּשֶׁב עִמָּהֶם. הִתְחִילוּ בָנָיו לְרִיב עִמּוֹ וְרָצוּ לְגַרְשׁוֹ וּלְהוֹצִיאֹ מִן הַבֵּית. אָמַר לָהֶם, אֵינִי זֶה מִכָּאן עַד שְׁאֶכֶל כִּי רָעַב אָנֹכִי. נָתַנוּ לוֹ לְאָכּוֹל וּלְשִׁתּוֹת. נָטַל רַבִּי מֵאִיר אַחֵר כֶּף לֶחֶם אֶחָד מִן הַשֻּׁלְחָן, וְאָמַר לְר' יְהוּדָה, טוֹל זֶה הַלֶּחֶם וּתְנֶהוּ לִי, וְאָמַר זֹאת לָךְ לְצִדְקָה. אָמַר ר' יְהוּדָה, לֹא דִיךָ שְׁאֶכְלֶת לְשִׁבְעַ וְעַדִּין אַתָּה מִבְּקֵשׁ יוֹתֵר?

מָה עָשָׂה רַבִּי מֵאִיר, כִּבְּהָ אֶת הַנֵּר וְהִסִּיר אֶת הַצָּעִיף מֵעַל פָּנָיו וְהִבְהִיק הַבֵּית לְאוּרֹוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר.

כְּשֶׁרָאוּ כָּךְ הַכִּירוּהוּ שֶׁהוּא רַבִּי מֵאִיר מִיָּד עֲמָדוֹ עַל רַגְלֵיהֶם לְפִיסוֹ.

נָטַל רַבִּי יְהוּדָה הַלֶּחֶם וּנְתַנּוּ לְרַבִּי מֵאִיר, וְאָמַר לוֹ, זֶה לָךְ לְצִדְקָה.

וְאָמַר לוֹ רַבִּי מֵאִיר, קַח אֶת אֲשֶׁתְּךָ וּשְׁלַח אוֹתָהּ בְּמָקוֹם אֲחֵר, וּבְנִיךָ בְּמָקוֹם אֲחֵר, וּבְנוֹתֶיךָ תּוֹצִיא מִן הַבַּיִת. וְכֵן עָשָׂה. וְנִשְׁאַר בְּבֵית רַבִּי מֵאִיר וְר' יְהוּדָה.

כִּיּוֹן שֶׁעָבְרוּ ב' שָׁעוֹת בְּלֵילָה, הִתִּיר רַבִּי מֵאִיר אֶת הַנָּחֹשׁ וְעָבַר הַנָּחַל וּבָא לְבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה. וַיֵּצֵא רַבִּי מֵאִיר לְצֶרְכָּיו. וְנִכְנָס הַנָּחֹשׁ בְּבֵית רַבִּי יְהוּדָה וּבִקֵּשׁ לְהִרְגּוֹ.

מִיד נִכְנָס רַבִּי מֵאִיר לְבֵית וּמָצָא הַנָּחֹשׁ.

אָמַר לוֹ, מָה טִיבְךָ לְכָאן?

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלַחְנִי לְהִרוֹג אֶת רַבִּי יְהוּדָה וּבְנֵי בֵיתוֹ.

אָמַר לוֹ רַבִּי מֵאִיר, לָמָּה?

אָמַר לוֹ, מִפְּנֵי שְׁכָל יָמָיו לֹא עָשָׂה צְדָקָה.

עָנָה לוֹ רַבִּי מֵאִיר, וְהֵלֵא אָמַשׁ הָאֲכִילָנִי וְהַשְׁקֵנִי מִלֶּחֶמוֹ וַיֵּינּוּ וְעוֹד נָתַן לִי לֶחֶם צָדָה לְדֶרֶךְ! צֵא מִן הַבַּיִת כִּי אֵין לְךָ רִשּׁוֹת לְשִׁלוֹט בָּהֶם לְשׁוֹם דָּבָר רָע. הוֹצִיאוּ מִן הַבַּיִת בָּעַל כָּרְחוֹ וְסֹגֵר הַדֹּלֶת בְּפָנָיו.

וְאָמַר לְר' יְהוּדָה הַשָּׁמַר לְךָ שֶׁלֹּא תִפְתַּח הַדֹּלֶת עַד לְמָחָר.

אָר לַמַּאִיר יְהוּדָה הַמַּדְלִיק

לְאַחַר שֶׁעָבַר שָׁעָה אַחַת בָּא הַנָּחֵשׁ בְּעֶרְמָה וְנִדְמָה לְר' יְהוּדָה בְּקוֹל אִשְׁתּוֹ, וְאָמַר לְר' יְהוּדָה, פֶּתַח לִי בַּעֲלִי אֶת הַדֶּלֶת שֶׁהָרִי צָנָה וְקָר גָּדוֹל עוֹמֶדֶת עָלַי.

אָמַר לוֹ רַבִּי מַאִיר, אַל תִּפְתַּח. כִּי אֵין אִשְׁתְּךָ חוֹצָה.

עָמַד מֵעֵט וְקָרָא הַנָּחֵשׁ בְּקוֹל בְּנוֹ הַגָּדוֹל, וְאָמַר לוֹ, פֶּתַח לִי אָבִא כִּי מִתִּירָא אָנִי שְׁלֹא יֵאָכְלוּנִי חַיּוֹת רָעוֹת.

אָמַר לוֹ רַבִּי מַאִיר, אַל תַּחֲוֹשׁ, כִּי זֶה הַקּוֹרָא אֵינוֹ בְּנֶךְ. לֶךְ שִׁכַּב וְאַל תִּפְתַּח לוֹ.

גַּם קָרָא הַנָּחֵשׁ בְּפַעַם ג', וְנִדְמָה לוֹ כְּקוֹל בְּנָיו וּבְנוֹתָיו. וּבְכָל זֹאת הִתְרַהַר רַבִּי מַאִיר: לֹא תִשְׁמַע לְקוֹלוֹ וְלֹא תִפְתַּח.

כְּשֶׁרָאָה הַנָּחֵשׁ שֶׁלֹא הָיָה יָכוֹל לְהַרְוֶה אֶת רַבִּי יְהוּדָה, נִזְדַּעְזַע וְנִבְהַל וְנִחַבֵּט לְאַרְץ בְּקִרְקַע, וְאָמַר, אוֹי שֶׁהַעֲלִיּוֹנִים גּוֹזְרִים וְתַחֲתוֹנִים מְבַטְּלִין וְהַפִּיל עֲצָמוֹ וּמָת.

לְאַחַר ב' שָׁעוֹת בָּאוּ אִשְׁתֵּי רַבִּי יְהוּדָה וּבְנָיו וּבְנוֹתָיו.

וְאָמַר רַבִּי מַאִיר לְר' יְהוּדָה, שְׂאֵל לָהֶם אִם בָּאוּ הַלֵּילָה לְקָרָא אוֹתָךְ?

וְאָמְרוּ, לֹא יֵצְאוּ מִפֶּתַח הַבַּיִת שֶׁנִּכְנָסוּ אֵמֶשׁ.

אָמַר רַבִּי מַאֲר לְר' יְהוּדָה, בּוֹא וְאַרְאֶךָ מִי הָיָה הַקּוֹרָא בְּלִילָה.
יֵצְאוּ וּמֵצְאוּ הַנָּחֵשׁ מֵת עַל מִפְתָּן הַבַּיִת. וּמִיָּד הִתְחִילוּ לִתֵּן שֶׁבַח
וְהוֹדָה. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁעָשָׂה לִי הַנֶּס, וְהוֹדָה
לְרַבִּי מַאֲר וְנִשְׁבַּע שְׁכָל עָנִי שֶׁיָּבוֹא לֹא יִחְזִירָנוּ רִיקָם."

אוֹלֵי עַל דֶּרֶךְ שֶׁהֲצִיל רַבִּי מַאֲר עַל יְדֵי צְדָקָה אֶת בְּנֵי עַלִי
מִקְצוֹר יָמִים וְשָׁנִים וְכֵן אֶת רַבִּי יְהוּדָה הָעֲנִיּוֹתִי מִמִּיתָה מְשֻׁנָּה,
אֶפְשָׁר לְהוֹסִיף טַעַם לְהַזְכֵּרֶת שֵׁם רַבִּי מַאֲר בְּנִתְיִנַת צְדָקָה.

לְזַכֵּר רַבִּי מֵאִיר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ טִיבַת

הִנֵּה בְּרַבּוּתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָּה מְצִינוּ כַּמָּה הִנְהָגוֹת לַעֲשׂוֹת
לְכָבוֹד נְשִׁמַּת רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֶּס בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ טִיבַת. בָּהֶם:

הַדִּלְקַת נֵר לְכָבוֹד נְשִׁמַּתוֹ

כָּתַב רַבֵּינוּ הֶבֶן אִישׁ חַי זִיע"א (שָׁנָה רִאשׁוֹנָה סוּף הַלְכוֹת חֲנֻכָּה), "וּמְנַהֲגֵנוּ
לְהַדְלִיק שָׁמֶן לְמֵאוֹר לְכָבוֹד נְשִׁמַּת רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֶּס זִיע"א,
בְּיוֹם רֹאשׁ חֹדֶשׁ טִיבַת". [עוֹד עֵין שֵׁם בְּתֵכֶן דְּבָרָיו בְּמַעֲלַת הַשְׁמָחָה
בְּחֲנֻכָּה וּבִפְרֹט בְּשִׁבְתַּת חֲנֻכָּה וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ וּבְשִׁמְחָה שְׂבַמְעֵלַת הַלֵּל בְּחֲנֻכָּה
וְכו'] וְכֵן הוּבָא בְּ"כֶף הַחַיִּים" (סִמָּן תר"ע).

לְתַת צִדְקָה לְכָבוֹד נְשִׁמַּתוֹ

כָּתַב רַבֵּינוּ אַבְרָהָם פֿלאַגִּי זִיע"א "וְלִי ... נִרְאָה, כִּי כָּל אָדָם
מִיִּשְׂרָאֵל רְאוּי שְׂיִהְיָה מְתֻנָּדָב בְּחֲנֻכָּה כְּפִי יְכָלָתוֹ לַעֲלוּי נְשִׁמַּת

לְזַכֵּר רַבִּי מֵאִיר בְּרֵאשׁ הָרִשׁ טַבַּת אֶזְרָא לְמֵאִיר סז

רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֶּס זְכוּרָנוּ לְבִרְכָּה, שֶׁהִזְמִן הַזֶּה רְאוּי לַעֲשׂוֹת בּוֹ כֵּן, וְשִׁיתֵן הַכֶּסֶף בְּיַד גַּבְאֵי קַפַּת רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֶּס. וְאִם אֵין לוֹ יְכָלֶת לָתֵת כֶּסֶף, שִׁיקָה לִפְנֵי הֵיכַל ה' מְעַט שָׁמֶן אוֹ נֵר, וַיִּדְלִיק לְעֵלּוּי נְשָׁמְתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק.

וְאֵת זֶה לְמִדְתִּי מִמָּה שֶׁכָּתַב מֵהַרֶּשֶׁ"א זְכוּרָנוּ לְבִרְכָּה (בְּחִדוּשֵׁי אֲגָדוֹת בְּפֶרֶק קֵמָא דְעֵבוּדָה זֶרָה יח ע"א) שֶׁשָּׂאֵל שָׁם, כִּי־צַד הָיָה מִיַּחַד עָלָיו רַבִּי מֵאִיר אֵת שֵׁם בּוֹרָא עוֹלָם בִּימֵי חַיָּו, מֵאַחֵר שֶׁמְקַבְּלִים אָנוּ שְׂאִין הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִיַּחַד שְׁמוֹ עַל הַצַּדִּיקִים בְּחַיֵּיהֶם, שֶׁכֵּן כָּךְ אוֹמֵר הַפְּסוּק "אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם וּפָחַד יִצְחָק" (בְּרֵאשִׁית לא, מֵב וְעַיִן שָׁם בְּפֶרוּשׁ רַש"י), כְּלוּמַר אֵיךְ אָמַר אֱלֹקָא דְמֵאִיר וְהַזְכִּיר שֵׁם אֱלֹקִים עִם שְׁמוֹ בְּיַחַד? וְעֲנָה עַל כָּךְ, שֶׁלֹּא אָמַר אֱלֹקָא דְמֵאִיר, אֱלֹא בְּתוֹר סִימָן בְּעֵלְמָא בְּשֵׁמוֹ, וְלֹא הִיָּתָה לוֹ כּוֹנֵה כָּלֵל בְּעֵבוֹר עֲצָמוֹ, אֱלֹא בְּעֵבוֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁבִקֵּשׁ לוֹמַר אֱלֹקָא דְמֵאִיר לְאַרְצִי וּלְדָרִים עָלֶיהָ הוּא יַעֲנֵנוּ, אוֹ שֶׁבִקֵּשׁ לוֹמַר אֱלֹקָא דְמֵאִיר לָנוּ בְּמַלְכוּת יוֹן בֶּנֶס שֶׁל גִּירוֹת חֲנֻכָּה, כְּלוּמַר שֶׁהִתְכַּוֵּן לְאֱלֹקִים שֶׁמֵאִיר לְעוֹלָם הַזֶּה אוֹ שֶׁהוּא מֵאִיר וּמֵצִיל אוֹתָנוּ בְּמַלְכוּת יוֹן. מוֹכַח מִכָּאן, שֶׁהִנָּסַח הַזֶּה, לוֹמַר בְּשַׁעַת מְצוּקָה "אֱלֹקָא דְמֵאִיר עֲנֵנוּ", מִתְקַן הוּא בְּעֵבוֹר נֶס חֲנֻכָּה, וּבָזֶה רְאוּי בִּימֵי הַחֲנֻכָּה

סח אַנר לַמַּאִיר לְזִכְר רַבִּי מַאִיר בְּרַאשׁ הָרִשׁ טִבֵּת

לְהִיּוֹת מִתְנַדֵּב לְעֵלּוּי נִשְׁמַת הַצַּדִּיק, לְעוֹרֵר זְכוּתוֹ עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אֲחֵינוּ.

וּבִכְךָ שָׂרְבִי מַאִיר לֹא תָלָה, כְּלוּמָר, לֹא בִקֵּשׁ בַּעֲבוּר הַזְכוּת שְׁלוֹ הָעֲצָמִית אֲזוּ גָרַם לְכָךְ שְׂדוּקָא מִתְפַּלְלִים בְּזְכוּתוֹ כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ חַז"ל (עֵינֵי בְּרֻכּוֹת י' ע"ב) שְׁמִי שְׂאִינוּ תוֹלָה הַזְכוּת בַּעֲבוּר עֲצָמוֹ, תוֹלִים אֲחֵרִים הַזְכוּת בַּעֲבוּרוֹ*.

וּמִזֶּה הִלְשׁוֹן שֶׁל מַהֲרַש"א מוֹכַח גַּם כֵּן, שְׂאִין צָרִיךְ לומר אֶלְקָא דְרַבִּי מַאִיר עֲנֵנוּ, אֶלֶּא "אֶלְקָא דְמַאִיר עֲנֵנוּ", וְהוּא כְּפִי שְׁכַתְּבַּ הָרַב רַבֵּינוּ שְׁמִשׁוֹן מַאוֹסְטְרוֹפּוֹלִי זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה בְּסִפְרֵי קַרְנִים, כִּי עַל פִּי הַסּוּד הַגִּימְטְרִיא שֶׁל הִלְשׁוֹן הַזֶּה "אֶלְקָא דְמַאִיר עֲנֵנוּ" פְּעָמִים, הִיא כְּמִנְיָן הַכְּלָבִים הַנִּדְבָּקִים תַּחַת קְלָפוֹת טִבֵּת, שֶׁהֵם תַּתְקַמ"ד עֵין שָׁם*.

* וְנִרְאֶה לְצִיּוֹן בְּדוּמָה לִזֶּה עוֹד עַל צְדָקַת רַבִּי מַאִיר, דְּלֹא הִחֲזִיק טִיבוֹתָא לְנַפְשִׁיהּ, לְעֵינֵי שְׁעֵבֶר עַל דַּעְתּוֹ מִפְּנֵי דַעַת חֲבֵרֵיו, כְּדֹאִיתָא בִּשְׁבַת (קִלְד' ע"א) "תְּנִיא, אֵין טוֹרְפִין יֵין וְשִׁמֵּן לַחּוּלָה בִּשְׁבַת. אִמֵּר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר מִשּׁוּם רַבִּי מַאִיר, אֵף טוֹרְפִין יֵין וְשִׁמֵּן. אִמֵּר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, פַּעַם אַחַת חָשׂ רַבִּי מַאִיר בְּמַעֲיוֹ וּבִקְשָׁנוּ לְטָרוֹף לוֹ יֵין וְשִׁמֵּן וְלֹא הִנַּחְנוּ. אִמְרָנוּ לוֹ, דְּבִרִּיךְ יִבְטְלוּ בַחֲיִיךְ! אִמֵּר לָנוּ, אֵף עַל פִּי שְׁאֵנִי אוֹמֵר כֵּךְ וְחִבִּירִי אוֹמְרִים כֵּךְ, מִימִי לֹא מִלֵּאנִי לְבִי לַעֲבוּר עַל דְּבִרֵי חֲבִירִי".

* הַגֵּם שְׁאִין לָנוּ עֵסֶק בְּנִסְתָּרוֹת, לְהַשְׁלֵמַת הָעֵינָיו, נִרְאֶה לְהַעֲתִיק מִדְּבָרֵי סֵפֶר קַרְנִים (מֵאִמֵּר ו'), לְמַקְוֵבֶל הַקּוּדֵשׁ רַבִּי אֶהֱרֹן אֲבֵרְהָם ז"ר בְּרוּךְ זִיע"א מִקַּרְדִּינָא שְׁצַסְפֵּרֶה, עִם זִיאֹר "זֵין יִדִּין"

לְאֹדֶר רַבִּי מַאִיר פֶּרְאָשׁ הַדָּשׁ טִיבַת אֶזֶר לְיִמְאִיר סט

לרבי שמשון מאוסטרופלי זיע"א. "טבת הוא סוד הטובה והמת בו נדבק בשכינה הנקראת אחי כמו שמוכח בפסוק גדלו לה' אחי ומיתת האזרחי מוכיח והוא הבשורה טובה כמו שגרמז בו והוא המבטל קליפה שכנגדו מסוד הדין באת ונמתקנה בחסד, וכאשר בא לענפו אז נכנע מפני הקדושה בסוד האש המרמז בו ובקליפה נדבקים בו עזי נפש תשעה מאות וארבעים וארבעה והמה יונקים מהכלב הרע בעל כפון אשר תחתיו שלשה עשר מאות, וארבעה כלבים בשמו והתנא ר' מאיר מוכיח שמבטלו בסוד שם של ארבע, וענין הרמז חלף וששה והוא רותת בדמו וקבלה אשכנזית קבלתי בלחישא מסוד רשת דם והבן מאוד."

ופירש דבריו רבי שמשון מאוסטרופלי בפירוש "דן ידיו", "א. טבת הוא סוד הטובה וכו', פירוש חדש טבת מורה טובה טבת מלשון טובה. ב. והמת בו נדבק בשכינה הנקראת אחי וכו', פירש דע כי טבת גי' תיא' וזהו אחי והיא השכינה הקדושה כנודע, בסוד גדלו לה' אחי לילדוד הוא ת"ת אחי זה עטרת כנודע וק"ל. ג. ומיתת האזרחי מוכיח והוא הבשורה הטובה וכו', פירש מיתת אברהם הנקרא איתן האזרחי שמת בטבת כנודע מספרי המקובלים בסוד תקצר בשבה טובה ר"ת למפרע טבת והוא הבשורה טובה כנודע, וזה שגרמז בו ר"ל בקרא כדפירשתי. ד. והוא המבטל קליפה כנגדה וכו', ר"ל יס בקליפה ג"כ נקראת טבת בסוד (ובת טבת) הכתוב בספר דניאל והיא באה מאינוור השמאלי שבבינה שדינין מתעדין מינה כנודע ושם סוד נקודת ירי (כזה) כנודע נקודת שבא הוא סוד הגבורה, כי שבא אותיות באש, כי באש ה' נשפט וכאשר הקליפת טבת הולך דרך חסד אזי נכנעת ונשפלת, ואין לקליפה תקומה כלל, ואז אש הגבורה סוד שבא באשו באת ושורפת, וז"ש מסוד הדין באה ונמתקנה בחסד, וכאשר באה לענפו ר"ל גבורה הוא ענף בינה הנודע אזי אז נכנע מפני הקדושה בסוד האש המרמז בו ר"ל אש המרמז בשבא כדפירשתי שבא אותיות באש וק"ל. ה. ובקליפה נדבקים כלבים עזי נפש תשעה מאות וארבעים וארבעה והמה יונקים בו פירוש עזי נפש יונקים ונדבקים בה תתקמד כלבים הנקראים עזי נפש והמה יונקים מהכלב הרע הנקרא בעל כפון כלב הנקרא חזיר כמו שכתב הקדוש לקמן סוד ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב, יחרץ אותיות חזיר, כלב אשר תתקד כלבין כמספרו דהיינו כלב גי' תתקד כזה, כלב כ' פעמים כ' הוא ת' ל פעמים ל הוא ט' מאות, הרי תתקד ב פעמים ב הרי ד' בין הכל תתקד הרי כלב מספרו ממש שלשה עשר מאות וארבע וזהו שכתב הקדוש אשר תחתיו י"ג מאות וארבע כלבים בשמו ר"ל בשמו כלב ממש מספר זה תתקד וק"ל, והתנא ר' מאיר מוכיח וכו', פירוש וכוונתו ידוע וכוונתו ידוע תידע לאיתא בגמרא בע"א שנתן ר' מאיר סימן כשתאמר א'להא

ע אַר לַמַּאֲר לְזִכְר רַבִּי מַאֲד בְּרֹאשׁ הַדָּשׁ טַבַּת

דמאיר ענני א-להא דמאיר ענני ינלל מכלב, ויש נוסחאות בתלמודא לידן שגרסינן א-להא דמאיר ענני ענני א-להא דמאיר ענני, וסודו הנפלא והכונה כי ב' פעמים א-להא דמאיר ענני א-להא דמאיר ענני גמטריא שלו עולה ממס תתקמד כמנין כלבים הנדבקים תחת קליפת טבת, והוא בגימטריא רשת דס, ואם הגירסא כפל ב' פעמים א-להא דמאיר ענני ענני א-להא דמאיר ענני ענני אזי מספרו ממס תתקמד כמספר הכלבים שתחת בעל כפון והוא מספר מכון ממס אות באות ודוק: ז. בסוד שם של ארבע וענין הרמז שבו אלף וקשה וכו', פירש וכוונתו שר' מאיר ביטל הכלבים הללו בסוד שם של הויה העולה תתרו, ודע מספרו כזה שם ס"ג כזה יוד הי וואו הי זה מספרו יוד פעמים יוד עולה תהי פ' הי עולה רכה וו פעמים וואו עולה קנו הי פ' הי עולה רכה ס"ה עולה תתרו, ובזוהר שיר השירים דף ב' ע"ג וז"ל, שיר תתרו באתון גליפאן לשמא קדישא וכו', ע"ש, והנה סוד זה שהמבטל קליפת הכלבים עד שהדס שפך מעליהם בסוד רותת דס שכתבו המקובלים והדס רותת בארץ וזהו סוד שכתב הקדוש בעל מאירות עינים כלל רותת ודמו נשפך והבן זה מאד ויש בזה הענין רזין דרזין סתרי דסתרון, ומפני סכנת נפש אסור לגלותם כלל, ועיין בספרי מחנה דן עניינים נוראים נפלאים תראה משם בעה"י, וז"ש שבו אלף וקשה בו לייקא כדפירשתי כי בשם ידוד כנ"ל נרמז תתרו בסוד (ולקח מועד שריפת החטאת) ס"ת אותיות תתרו למפרע, ואין להאריך בסודות נפלאים כי אין מקומו כלל. ח. וקבלה אשכנזית קבלתי בלחישא מסוד רשת דס פירש כמו שפירשתי למעלה רשת דס גמטריא תתקמד שהמה נדבקים בסוד הקליפה טבת הרמז בת טבת והוא בסוד הכלבים הנדבקים שכתב הקליפה נקראים אנשי דמים, ומשפך דס נדה לסוד כלל רע הנקרא בעל כפון הגם שמקבלים מהם כחם ידוע כי בעל כפון גמטריא שכתב בסוד ולא שכתב לעקת וגו', כי דורש דמים וגו', ואין להרהר בסוד נפלא זה וגורא, וכבר מוזכר אהת שאל תבין הדברים כהווייתן ופשוטן חלילה וחס ורזי דרזין גדולות עיין בס' מחנה דן, והבן מאוד מאוד."

אמנם לענין שאברהם אבינו עליו השלום נפטר בטבת, הבאנו בספרנו "משמיע ישועה" [תולדות רבי ישועה בסיס זיע"א – פרק לשיבה של מעלה] שהעירו שבגמ' בר"ה (י ע"ב) לא משמע כן, ע"ש. וביארו באופנים שונים, ונציין מעט מראה מקומות שעמדו על כך, עי' בפירוש "פרשת אליעזר" לספר הקרנים; וב'בן יהוידע' (עמ"ס ר"ה שם); "סדור יעב"ץ" (לחדש טבת); "בת עין" (דרושים לחנכה); "רגל ישראל" (מע"ט, אות טו) לבעל ה"בני יששכר" ועוד.

לְדַבֵּר רַבִּי מֵאִיר בְּרֹאשׁ הַדָּשׁ טַבֵּת אֶזְרָל לִמְאֹר עַא

לְפִיכָךְ, מֵה טוֹב שֶׁהִנָּדְבָה הַזֶּה אוֹ הַשָּׁמֶן לְמֵאֹר יַעֲשֶׂהוּ בְּרֹאשׁ
חֹדֶשׁ טַבֵּת, שֶׁהוּא חֲנֻכָּה לְפִי הַהֶסְבֵּר שֶׁל מֵהֶרְשֵׁ"א, וְטַבֵּת לְפִי
הַסּוּד שֶׁל רַבֵּינוּ שְׁמִשּׁוֹן, לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת. וְדַבֵּר בְּעֵתוֹ מֵה
טוֹב'".*

* מדבריו הביא גם אביו הקדוש רבינו חיים, בספרו "מועד לכל חי" (סימן ז"ך אות
עא) "כיוצא בזה המציא לנו חידוש זה בני נאמן אברהם אוהבי נר"ו בספרו
והוכיח אברהם פרק יב דף מז ע"א, דראוי והגון לכל בר ישראל שיתנדב בימי
חנוכה ובפרט ביום ראש חודש טבת לקופת התנא האלה"י רבי מאיר בעל הנס
זיע"א, וישלחו המעות לאדמת קדש קרתא דשופריא טבריא תבנה ותכונן, ליד
חכמי ורבני עיר הקודש הנזכרת, והוא דבר גדול בימים האלה לעשות כזאת,
ויראה פועל ה' מפלאות תמים דעים, עיין שם בטוב טעם ודעת, והן אמת דבכל
עת ובכל זמן חיובא רמא עלן להיות דעתן עליו בכל עסקנו ובכל מעשה ידינו,
ועל כל צרה שלא תבא להפריש לעילוי נשמת הצדיק רבי מאיר בעל הנס זיע"א,
ולשלוח המעות למכון שבתו, כי ממקומו הוא יפן ברחמיו להתפלל בעדינו.
לפני שוכן מעונה, ומידע ידוע שאין תפילתו חוזרת ריקם, כל שכן וקל וחומר
בחנוכה, ושבח לה' יתברך דגם אשר הם חיים הצדיקים היושבים שם מתפללים
בעד המתנדבים, ולומדים בעד הצלחתם, וזכות גדול צריך כדי שיזכה האדם
להתנדב לשם שב"ו, נפש היפה גם חסידא רבי מאיר בעל הנס זיע"א, והוא בדוק
ומנוסה דאשר הם מבני היכלא דמלכא יש להם הארה גדולה מהצדיק, ובעינינו
ראינו ואבותינו ספרו לנו כמה ענינים נפלאים שאירע לשלוחי עיר הקודש
טבריא תבנה ותכונן במהרה בימינו, שאל אביך ויגדך וקניך ויאמרו לך, ואין
כאן מקומו להאריך בזה".

עב אַזר לַמַּאֲזַר לְזִכְרֵי רַבֵּי מַאֲזִיר בְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ טִבֵּת

סְעוּדָה לְכָבוֹד נִשְׁמָתוֹ

וְסִפְרֵי הַמַּגִּיד רַבֵּי בְּרוּךְ רוֹזֵנְבִלוֹם שְׁלִיט"א, שְׂמֻקְדָּמַת דִּנָּא נִהְגוּ
בְּקִהְלוֹת פָּרַס לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה לְכָבוֹד רַבֵּי מַאֲזִיר בְּעַל הַנֶּס
בַּחֲנֻכָּה.

הִנֵּה בְּנוֹסֶף לְקֹשֶׁר שֶׁל רַבֵּי מַאֲזִיר בְּעַל הַנֶּס לַחֲנֻכָּה וּלְרֵאשׁ חֹדֶשׁ
טִבֵּת [וּלְכָל הַחֹדֶשׁ] שֶׁהֵבִיא רַבֵּי אַבְרָהָם פֶּלֶאג'י, נֶאֱמָרוּ טַעֲמִים
נוֹסְפִים, עַל דֶּרֶךְ הַפֶּשֶׁט, וְכִדְלֻקָּמָן.

רַבֵּי מַאֲזִיר מְכַנִּיעַ כַּחוֹ שֶׁל עֲשׂו

בְּשׁו"ת "מִילֵי דַחְסִידוּתָא" (פֶּרֶק כ - חֹדֶשׁ טִבֵּת אוֹת נג), נִשְׁאֵל רַבֵּי
חַיִּים הַכֹּהֵן זצ"ל: "מָה פֶּשֶׁר הַמִּנְהֵג שֶׁהֵבִיא הַבֵּן אִישׁ חַי
לְהַדְלִיק נֵר לְעֵלוֹי נִשְׁמַת רַבֵּי מַאֲזִיר בְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ טִבֵּת, וְהֵאֵם
בִּב' הַיָּמִים?"

וְהַשִּׁיב, "כִּיּוֹן שֶׁטִּבֵּת הוּא חֹדֶשׁ קָשָׁה שֶׁנֶּטַל עֲשׂו לְחֻלְקוֹ,
מְדַלִּיקִים בִּב' יָמֵי רֵאשׁ חֹדֶשׁ נֵר לְרַבֵּי מַאֲזִיר בְּעַל הַנֶּס לְהַאֲזִיר
הַחֹדֶשׁ בְּצִירוֹף אוֹר חֲנֻכָּה הַמַּאֲזִיר בְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ זֶה. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים

לְגֹדֵר רַבִּי מֵאִיר פְּרָאשׁ הַדָּשׁ טִבֵּת אֶזֶר לְיִמְאִיר עג

שֶׁהוּא גַם יֶאֱרֻצִּיט דְּרַבִּי מֵאִיר, אָבֵל הַמְּנַהֵג לְהַחֲשִׁיב הַיֶּאֱרֻצִּיט בִּי"ד אִיר" [נֶעִין שֵׁם, שֶׁיֶאֱרֻצִּיט שֶׁל רַבִּי מֵאִיר אֵינוֹ יָדוּעַ].

עוֹד עֵין שֵׁם (תְּשׁוּבָה נד) שְׁמֵדִלִיקִים דּוֹקָא לְרַבִּי מֵאִיר שְׁנִקְרָא רַבִּי נְהוּרָאִי – לְהֵאִיר, וְלִכֵּן מְדִלִיקִים בָּא טִבֵּת דּוֹקָא. עֵין שֵׁם.

רַבִּי מֵאִיר – מִהַצְדִּיקִים שֶׁיֵּצְאוּ מֵעָשׂוֹ, מְכַנִּיעַ כְּחוֹ

וְנִרְאֶה בְּדֶרֶךְ אֶפְשָׁר לְהוֹסִיף טַעַם שְׁמֵדִלִיקִים דּוֹקָא לְרַבִּי מֵאִיר, עַל דֶּרֶךְ הַטַּעַם שֶׁהוּבָא לְכַף שְׁדוֹקָא עוֹבְדָה הַנְּבִיא עָלָיו הַשְּׁלוֹם הַתְּנַבֵּא דּוֹקָא עַל עָשׂוֹ, שְׁנֵאֲמַר, "חֲזוֹן עֹבְדָה כֹּה אָמַר אֲד' אֱלֹקִים לְאָדָם" וְגו' (עוֹבְדָה א, א).

וְאָמְרוּ בְּגִמְרָא (סְנֵהֲדִין טל ע"ב) "אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. יָבֹא עוֹבְדָהוּ הָדָר בֵּין שְׁנֵי רִשְׁעִים וְלֹא לְמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם, וַיִּנָּבֵא עַל עָשׂוֹ הָרָשָׁע שֶׁדָּר בֵּין שְׁנֵי צַדִּיקִים וְלֹא לְמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם. אָמַר אֶפְרַיִם מְקִשָּׁא תְלִמִּידוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר מִשּׁוֹם רַבִּי מֵאִיר, עוֹבְדָה גֵר אֲדוּמִי הִיא, וְהֵינּוּ דְאֲמַרִּי אֵינְשֵׁי, מִנִּיה וּבִיה אָבִא נִיזִיל בִּיה נִרְגָא" [– כְּלוּמַר, אֵת הַיָּד שֶׁל הַגִּרּוֹן הַכּוֹרֵת עֲצִים, עוֹשִׂים מַעַץ... וְכֵן עוֹבְדָה לְאָדָם וְכֵן דּוֹד שֶׁיֵּצֵא מִרוֹת הַמּוֹאבִּיה עַל מוֹאֵב. עַל פִּי רִשְׁ"י] וְעוֹד אָמְרוּ (סְנֵהֲדִין שֵׁם וְיוֹמָא לַח ע"ב) "אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, צַדִּיק דָּר בֵּין שְׁנֵי רִשְׁעִים וְלֹא לְמַד

עד אַר לַמַּאֲר לְזַכֵּר רַבִּי מַאֲיר בְּרַאשׁ הָרִשׁ טַבַּת

מִמַּעֲשֵׂיהֶם, רָשַׁע דָּר בֵּין שְׁנֵי צַדִּיקִים וְלֹא לָמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם; צַדִּיק דָּר בֵּין שְׁנֵי רָשָׁעִים [אַחָאב וְאִיזָבֵל – רַשִׁ"י] וְלֹא לָמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם – עֹבְדֵיהָ. רָשַׁע דָּר בֵּין שְׁנֵי צַדִּיקִים וְלֹא לָמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם זֶה עָשׂוּ."

חֲזִינוּ שֶׁהַכַּח לְהַכְנִיעַ אֶת עָשׂו מִצַּדִּיקִים שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ.

וְעַל דֶּרֶךְ זֶה נִרְאָה לֹמַר בְּדֶרֶךְ אַפְשָׁר שְׁמַהֲיוֹת רַבִּי מַאֲיר, מִבְּנֵי בְּנָיו שֶׁל גִּירוֹן קִיסָר – שֶׁהָיָה מִבְּנֵי בְּנָיו שֶׁל עָשׂו (וּכְדֹלָקֻמָּז), יֵשׁ לוֹ הַכַּח לְקַחַת חֹדֶשׁ זֶה מֵעָשׂו, וְלָכֵן מְדַלִּיקִים דּוֹקָא לְרַבִּי מַאֲיר.

וּבִפְרוּשׁ מְצִינוּ בַּמִּדְרָשׁ, שֶׁרַבִּי מַאֲיר דּוֹרֵשׁ עַל נְפִילַת אֲדוֹם [עַל דֶּרֶךְ שְׁעֹבְדֵיהָ הַתְּנַבָּא עַל אֲדוֹם], כַּמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ (תַּנְחוּמָא וַיֵּצֵא ב וְכוּ

בְּיֻקְרָא רַבָּה כֹּט, ב. וְעוֹד. וְהוּבָא גַם בְּרַמְבַּ"ן פֶּרֶשׁת וַיֵּצֵא בְּרֹאשִׁית כח, ח) "אָמַר רַבִּי

בְּרַכְיָה וְרַבִּי חֵלְבּוֹ וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי בְּשֵׁם רַבִּי מַאֲיר, מְלַמֵּד שֶׁהִרְאָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיעֲקֹב שָׂרָה שֶׁל בָּבֶל עוֹלָה וַיּוֹרֵד,

שֶׁל מְדֵי עוֹלָה וַיּוֹרֵד, וְשֶׁל יוֹן עוֹלָה וַיּוֹרֵד, וְשֶׁל אֲדוֹם עוֹלָה וַיּוֹרֵד, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיעֲקֹב אַף אֶתָּה עוֹלָה, בְּאוֹתָהּ

שָׁעָה נִתְּיָרָא יַעֲקֹב אֲבִינוּ וְאָמַר שְׂמָא חֵס וְשְׁלוֹם כְּשֵׁם שְׁלָאֵלוּ יְרִידָה אַף לִי כֹן, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאַתָּה אַל תִּירָא,

אִם אַתָּה עוֹלָה אֵין לָךְ יְרִידָה עוֹלָמִית, לֹא הַאֲמִין וְלֹא עָלָה."

לְזַכֵּר רַבִּי מֵאִיר בְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ טִבֵּת אֶזְרַל לִמְאִיר עַה

הִנֵּה כִּי כֹן הִדְרָשָׁה עַל יְרִידָתָהּ שֶׁל אָדוֹם [וְדִרְשָׁה נִסְפָּת שֶׁמִּבִּיא רִשְׁבִּי מִשֵּׁם רַבִּי מֵאִיר לְעִנְיָן נְפִילַת אָדוֹם, עֵין שָׁם] נִמְסְרוּ מִרַבִּי מֵאִיר, שֶׁכִּיּוֹן שֶׁהוּא מַעֲשֹׂו, דּוֹרֵשׁ דּוֹקָא הוּא בְּמַפְלַת עֲשׂו. עַל דֶּרֶךְ הָאֲמוּר.

[וְאֵגֵב, נִרְאֶה לְהִזְכִּיר שֶׁהַפְטָרָה זֹה, שֶׁל עוֹבְדֵיהָ הִנָּבִיא עַל אָדוֹם, הִיא שֶׁל פָּרִשֶׁת וַיִּשְׁלַח, נִקְרָאת תְּדִיר סְמוּךְ וְנִרְאֶה לְחִנּוּכָהּ, וְהוּבָא בְּמִקּוֹמוֹ שֶׁגַם בְּפָרִשָׁה עֲצֻמָּה יֵשׁ רִמְזִים לְרַבִּי מֵאִיר (רֵאשׁה עֲמוּד גַּט) וְאוּלַי פָּרִשָׁה זֹה וְהַהַפְטָרָה שְׁלֵה, הֵם הִכְנָה לְכַח רַבִּי מֵאִיר לְתַקֵּן הַקְלָפָה שֶׁבְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ טִבֵּת].

לְהִזְכִּיר זְכוֹת רַבִּי מֵאִיר שֶׁהוּא מִצְאָצְאֵי גִירוֹן קִיסָר

כְּאֲמוּר, בְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ טִבֵּת עוֹשִׂים כְּמָה פְּעֻלוֹת, בָּהֶם גַּם צְדָקָה [וּבִכְמָה עֲדוּת גַּם סְעוּדָה] לְטוֹבַת נַשְׁמַת רַבִּי מֵאִיר. אֲמָנָם בְּעֶקֶר נִזְכָּר הַדְּלָקַת הַנֵּר.

וְאוּלַי אֶפְשָׁר לְהַטְעִים בְּזֶה, עַל פִּי הַנִּזְכָּר לְעִיל, שֶׁרַבִּי מֵאִיר הִיָּה צְאָצְאָ שֶׁל גִירוֹן קִיסָר, שֶׁעֲמַד בְּנִסְיוֹן לְבִלְתִּי לְהַחְרִיב אֶת בֵּית קֹדְשֵׁנוּ וְתַפְאֶרְתֵּנוּ.

עו אַזר לַמַּאֲר לְזַכֵּר רַבִּי מַאֲיִר בְּרֹאשׁ הַדָּשׁ טִבֵּת

וְהִנֵּה בַּחֲדָשׁ הַזֶּה אֶרֶץ הַמָּצוֹר עַל יְרוּשָׁלַּיִם עַל יְדֵי מֶלֶךְ בָּבֶל,
וְהִיָּתָה זֹאת תַּחֲלַת הַשְּׁתַּלְשָׁלוֹת חֲרָבָן בֵּית רַאשׁוֹן [וְכִידוּעַ, שְׁלֹכָן יֵשׁ
בּוֹ צָדִידִי חֲמָרָה יוֹתֵר מִשְׁאָר תַּעֲנִיּוֹת (עֵינִי "בֵּית יוֹסֵף" סִימָן תִּקְנֵי מִשָּׁם אֲבוֹדָרְהִם).
מִשּׁוּם שֶׁהוּא תַּחֲלַת הַפְּרָעָנוֹת (וְעֵינִי ל"חֲתָם סוֹפֵר" בְּדִרוּשָׁיו "תּוֹרַת מֹשֶׁה" ל'ו' בְּאֶדָר
וְעוֹד)].

יֹוצֵא אִם כֵּן, שְׂאֵלוֹ חֲלִילָה גִירוֹן קִיסָר לֹא הָיָה בּוֹחֵר לַחֲזוֹר בּוֹ,
הָיָה הוּא תַּחֲלַת הַחֲרָבַת הַבֵּית. וּמַעֲתָה שֶׁבָּחָר בְּטוֹב, זָכָה שֶׁיֵּצֵא
מִמָּנּוֹ רַבִּי מַאֲיִר בַּעַל הַנֶּס. וְזָכוֹת זֹאת בָּאָה לוֹ עַל יְדֵי שְׁעִמָּד
בְּנִסְיוֹן, שְׂעַל יְדֵי כָּף הָיָה הַנִּסְיוֹן לְהַרְיִמוֹ עַל גֶּס.

אִוְרוֹ שֶׁל רַבִּי מַאֲיִר נִגְדַּח חֲשֻׁכַת יוֹן

עוֹד נִרְאֶה לְהַצִּיעַ בְּזִהִירוֹת וּבְדָרוֹ אֶפְשָׁר, קֶשֶׁר בֵּין חֲדָשׁ טִבֵּת
לְרַבִּי מַאֲיִר בַּעַל הַנֶּס, עַל דָּרוֹ הַמּוֹבָא בְּסִפְרִים, שֶׁקִּלְפַת יוֹן
הִיא עֲרוּב שֶׁל טוֹב וָרַע, וְלָכֵן סִפְנָתָה גְּדוּלָּה אַף מִג' קִלְפוֹת
הַטִּמְאוֹת, שֶׁמֶהֱם בּוֹדָאֵי יֶרֶחַק הָאָדָם, מִה שְׂאִין כֵּן כְּאֶשֶׁר אֵינוֹ
מִבְחִין בֵּין טוֹב וָרַע.

וְהִנֵּה בַּחֲדָשׁ טִבֵּת תַּרְגָּמָה הַתּוֹרָה לִיּוֹנִית, וְכַמּוֹבָא ב'שְׁלֹחַן
עָרוֹף" (סִימָן תִּקְפִּי סִיפִי ב) "בְּשִׁמוּנָה בְּטִבֵּת נִכְתָּבָה הַתּוֹרָה יוֹנִית
בִּימֵי תַלְמֵי הַמֶּלֶךְ וְהָיָה חֲשׁוֹף בְּעוֹלָם שְׁלֹשָׁה יָמִים".

לְהַכִּיר רַבִּי מֵאִיר בְּרֹאשׁ הַדָּשׁ טִבֵּת אֶזֶר לִמְאִיר עז

הָנָה כִּי כֵן בְּחֻדֶּשׁ זֶה נַעֲשֶׂה עֲרוּב טוֹב בְּרַע עַל יְדֵי הַיּוֹנִים,
שֶׁנִּמְשְׁלוּ לְחֻשֶׁךְ (עֵינַי בְּרֹאשִׁית רַבָּה ב, ד וְכֵן מִד, יז) וּמַעֲשִׂיהֶם גָּרְמוּ לְחֻשֶׁךְ
בְּעוֹלָם.

וְהִבֵּאנוּ לְעִיל מִדְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָּה עַל שְׂרַבִּי מֵאִיר
בִּרְר אֶת הַטוֹב מִהָרַע מִבְּלִי שִׁיפָּגַע.

וְאוּלֵי אֲפֹשֶׁר לוֹמַר, עַל דֶּרֶךְ הַמְּבֹאֵר לְעִיל, שְׂרַבִּי מֵאִיר הָיָה
יָחִיד בְּכָל הַדּוֹרוֹת, שֶׁיִּכָּל לְבִרְר בְּרוּרִים מְסַכְנִים אֵלּוּ בְּהַפְרָדָּה
מִחֻלָּטָה בֵּין טוֹב לָרַע מִבְּלִי שֶׁהָרַע יִדְּבַק בּוֹ כָּלֵל.

מֵעַתָּה, רַבִּי מֵאִיר, שֶׁבִּרְר אֶת הַטוֹב מִהָרַע וַיֵּצֵא בְּשָׁלוֹם בְּלִי
פָּגַע, הוּא תְּקוּן לְעֲרוּב בֵּין טוֹב לָרַע, שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּחֻדֶּשׁ זֶה. וְאוּלֵי
גַּם זֶה טַעַם לְהֵאִיר בְּחֻדֶּשׁ זֶה לְכַבֹּד רַבִּי מֵאִיר, כִּי הוּא הָאִיר
אֶת הַחֻדֶּשׁ שֶׁהִחְשִׁיכּוּ הַיּוֹנִים. וְשֵׁמוֹ נָאָה לוֹ: מֵאִיר וּנְהוּרָאִי,
לְמוֹל יוֹן הַנִּקְרֵאת חֻשֶׁךְ.

וּמִדְּלִיקִים גֵּרָו בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁהוּא גַם חֲנֻכָּה שֶׁנִּקְבַּע עַל רַחֲמֵי
הַשֵּׁם הַרְבִּים שֶׁעָמַד לָנוּ בְּצָרְתָנוּ וּמָסַר אֶת יוֹן הָרָשָׁעָה בִּידְנֹנוּ,
שֶׁמִּצּוֹתָהּ בְּאוֹרָהּ, נִגְדַּח חֲכָמַת יוֹן שֶׁהִיא חֻשֶׁךְ*.

* עֵתָה שֶׁלַח לָנוּ חֹכֶם נ.א. שְׁלִיט"א מִדְּבָרָיו שֶׁל רַבִּי דּוֹב הַכֵּהן קוֹק שְׁלִיט"א בַּעֲנִין
זֶה, "כִּי יֵשׁ לָנוּ רְשׁוֹת לְהוֹסִיף בְּקוֹדֶשׁ וּלְוֹמַר בִּיאֹור חֹדֶשׁ עַל מִנְהַג זֶה, וְהוּא, כִּי
יָדוּעַ שֶׁבִּסְפֵּר תּוֹרָה שֶׁל רַבִּי מֵאִיר כָּתוּב "כְּתָנוֹת אוֹר" וְלֹא "עוֹר" כַּמְבוּאֵר בַּמִּדְרָשׁ

עח אַר לַמַּאִיר לְזִכְרֵי רַבִּי מַאִיר בְּרַאשׁ הָרִשׁ טִיבַת

רבי מאיר הוא הפך של "לשכחם תורתך וּלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי רִצּוֹנָךְ"

עוד לענין שרבי מאיר הוא המנגד לחכמת יון.

הנה כאמור יון ענינה חשך. ונאמר בנסח "על הנסים" שאותה אמה רשעה עמדה על ישראל "להשכיחם תורתך". ורמזו בזה (עין "בני יששכר" מאמר ד אות נז) ששרש אותיות 'שכח' הוא 'חשך'. ועל פי זה מסבירים מדרש פליאה (הובא בספר "דמשק אליעזר") "שאלו את רבי מאיר מאי 'וחשך', אמר להם זה 'ושכח' וכו'.

עוד מובא בספרים (עין "דגל מחנה אפרים" פרשת בא – שמות י, כג; "חתם סופר" בראשית מה כז; "בן יהוידע" סכה נב ע"ב ועוד) שחשך אותיות כחש. וכחש משמעו שקר וכן משמעו חלשה.

והנה אמרו חז"ל (גיטין סז ע"א), "איסי בן יהודה היה מונה שבחן של חכמים: רבי מאיר – חכם וסופר". ופרש ב"בן יהוידע"

בראשית רבה (פ"כ ס' כט), ובמגילת תענית מבואר, שבחודש זה היה חושך בעולם ג' ימים, מפני שתרגמו את התורה ביום ח' בטבת לשפה היונית, ובתשעה בו גזרו תענית [והיינו יום פטירת עזרא הסופר כמבואר בסליחות], ובעשירי בו סמך מלך בבל על ירושלים. וענין היונים הוא חושך, להשכיחם תורתך, להחשיכם תורתך, ונמצא שבהדלקת הנר בראש חודש טבת לכבוד רבי מאיר, יש כעין הקדמת תרופה למכה, וריבוי אור כדי להציל מן החושך שהחשיכו עיניהם של ישראל בחודש הזה, כאשר נכתב במדרש "חושך זו גלות יוון" ועל כן מרבים באור".

לְזַכֵּר רַבִּי מַאִיר בְּרֵאשׁ הַדָּשׁ טַבַּת אֶזְרַל לִמְאִיר עַט

שְׁחֲרִיפוֹת וְזִכְרָה הֵם תְּכוּנוֹת הַפְּכִיּוֹת וְאֵינָם בָּאִים יַחַד בְּאָדָם
אֶחָד (רָאָה בַּהֶעֱרָה), שׁוֹנָה הָיָה רַבִּי מַאִיר שֶׁהָיָה גַם חֲרִיף וּפְקִיחַ וְגַם
בַּעַל זִכְרוֹן מִיָּחָד*.

נִמְצָא שֶׁרַבִּי מַאִיר – הִנָּקְרָא אֹר, הָיָה חֲרִיף וּפְקִיחַ שֶׁהוּא הֶהָפֵךְ
מִבְּחִינַת חֲלָשָׁה שְׂכָלִית, וְהִכְחָשָׁה – לְמוֹד עָקָם וּסְבָרוֹת שְׁקָר,
הִנָּרְמָז בִּ'חֲשָׁד', וְגַם זִכְרוֹן שֶׁהוּא הֶפֶךְ הַשְׂכָּחָה הִנָּרְמָזת גַּם הִיא
בִּ'חֲשָׁד'.

* וְנִעֲתִיק מִלְשׁוֹנוֹ (ד"ה, רַבִּי מַאִיר חֲכָם וְסוֹפֵר), "פִּירֵשׁ הָרַב עִיּוֹן יַעֲקֹב ז"ל, מַה שֶּׁאָמַר
סוֹפֵר הֵייוֹנוּ זֶה שִׁבְחוֹ, שֶׁהָיוּ דְּבָרֵי תוֹרָה מִיּוֹשְׁרִין אֲצִלוֹ, שֶׁהִיָּה לוֹ זִכְרָה גְּדוּלָּה
שִׁיוֹכֵל לִכְתּוֹב שֶׁלֹּא מִן הַכֹּתֵב כִּדְאִיתָא בְּמַגִּילָה דָּף י"ח ע"ב ע"ש. וְנ"ל בִּס"ד, לְפִי
זֶה לֵהֲכִי נִקִּיט שְׁתֵּי שִׁבְחִים אֱלוֹ בַּהֲדִי הַדָּדִי, מִפְּנֵי שֶׁהֵם הַפְּכִיִּים כִּפִּי הַטְּבַע, וְלֹא
שְׂכִיחָא שִׁיחִיו נִמְצָאִים בִּיחַד אֲצֵל אָדָם אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁכֹּתֵב הָרַב בֵּינָה לַעֲתִים
בְּמֵאמַר שְׁמוּאֵל לְרַב יְהוּדָה, שִׁינָּא פֶתַח פּוֹמֵךְ קָרִי, פֶתַח פּוֹמֵךְ תְּנִי, כִּי הִיכִי
דַּתְתִּיקִים בִּידֶךְ, דְּכִפִּי הַטְּבַע מִי שֶׁהוּא חֲכָם וְחֲרִיף גְּדוּל, לֹא יִהְיֶה לוֹ זִכְרָה
גְּדוּלָּה וְעוֹלָה בִּיּוֹתֵר, מִפְּנֵי כִּי שְׁתֵּים אֱלוֹ הַפְּכִיִּים הֵם, זֶה יִהְיֶה מַחֲמַת יוֹבֵשׁ
בְּמוֹחַ, וְזֶה יִהְיֶה מַחֲמַת לַחוֹת בְּמוֹחַ, וְלִכְּן אָמַר לוֹ כִּיּוֹן דַּתָּה שִׁינָּא חֲרִיף, קִשָּׁא
שִׁיחִיה לֶךְ כַּח הַזִּכְרָה, לִכְךָ תַּעֲשֶׂה דְּבַר שִׁיבִיאֵךְ לִידֵי זִכְרָה, וְהוּא פֶתַח פּוֹמֵךְ
וְכוּ' עַד כֵּאֵן דְּבָרֵיו יַע"ש. וְלִכְּן רַבִּי מַאִיר שֶׁהִיָּה גְּדוּל בְּשְׁתֵּים כֹּאחַד, שֶׁהִיָּה חֲכָם
גְּדוּל זָךְ הַשְׂכָּל וְקַל הַהִשְׁכָּלָה חֲרִיף וּפְקִיחַ, וְהִיָּה גַם כֵּן סוֹפֵר שִׁישׁ כּוֹ כַּח זִכְרָה
דֶּרֶךְ פֶּלֶא, שֶׁלֹּא הִיָּה נֶצֶרֶךְ לִכְתּוֹב סֵפֶר תוֹרָה מִתּוֹךְ הַכֹּתֵב, וְזֶהוּ שִׁבְחוֹ הַעֲצוּם."

פ אָר לַמַּאִיר לְזִכְר רַבִּי מַאִיר בְּרַאשׁ הָרִשׁ טִיבַת

וּמַאִירִים אֶת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה בְּאוּרוֹ שֶׁל רַבִּי מַאִיר, לְגַרֵשׁ חֲשֻכַת יוֹן שָׂרְצוֹ לִפְגָּם בְּיִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי שִׁכְחַת הַתּוֹרָה וְהַכְחָשָׁת לְמוּדָה וְהַחֲלָשֶׁת חֲרִיפוּתָהּ.

וּמוֹבֵא בְּרַבּוּתֵינוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרָכָה שֶׁמֵּאֵז שְׁעֵמֻדָּה מְלָכוּת יוֹן הִרְשָׁעָה עַל יִשְׂרָאֵל וּבִהֲשָׁפְעָתָם, נִתְּדַלְּדֵלָה הַתּוֹרָה וְהַחֲלוּ מַחְלֻקוֹת בֵּין הַחֲכָמִים [וְכוּ', כָּפִי שֶׁהֵבֵאנוּ בְּסִיעָתָא דְשִׁמְיָא בְּסִפְר "צִדְקָת שִׁמְעוֹן" (עֵין פָּרָק א' הָעֵרָה ז, וּבְפָרָק ו הָעֵרָה קוֹ וְעוֹד)].

וּמַאִידָךְ רָאִינוּ לְעֵיל מְדַבְּרֵי חַז"ל (עֲרוּבִין יג ע"ב), שֶׁנִּקְרָא שְׁמוֹ רַבִּי מַאִיר "שֶׁהוּא מַאִיר עֵינֵי חֲכָמִים בְּהִלְכָּה". וְגַם בָּזֶה הָיָה הַמְּנַגֵּד לַחֲכָמַת יוֹן.

בַּחֲנֻכָּה מַאִירִים גַּם אֶת הַנְּשָׁמוֹת הַנּוֹפְלִים.
וּלְדַעַת רַבִּי מַאִיר גַּם הֵם קְרוּיִים בָּנִים.

אָמְרוּ בְּגִמְרָא (שִׁבְתָּ כ"א ע"ב) "אָמַר רַבִּי זִירָא אָמַר רַב, פְּתִילוֹת וּשְׁמָנִים שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים אֵין מְדַלִּיקִין בָּהֶן בְּשַׁבָּת, מְדַלִּיקִין בָּהֶן בַּחֲנֻכָּה, בֵּין בַּחֲלוֹל בֵּין בְּשַׁבָּת". וְכֵן נִפְסַק לְהִלְכָּה (רַמְבַּ"ם הַלְכוֹת חֲנֻכָּה פָּרָק ד הִלְכָּה ו; טוֹר וּשְׁלַחַן עֲרוּךְ סִימָן תרעג סְעִיף א).

לְהַבִּיר רַבִּי מַאִיר פֶּלְאָשׁ הָרִשׁ טִיבֵת אֶזֶר לְיִמְאִיר פֶּא

וְעַל פִּי זֶה כָּתְבוּ בְּסִפְרֵי חֲסִידוֹת לַחֲנֻכָּה (עֵינִי "תַּפְאֶרֶת שְׁלֹמֹה"; "דְּבָרֵי חַיִּים" וְעוֹד) שֶׁבְּחֲנֻכָּה עוֹלִים כָּל הַנְּשָׁמוֹת הַנִּדְחִים עַל יְדֵי הַפֶּגֶם הַיְדוּעַ. וְגַם הַנִּדְחִים בְּיוֹתֵר מִתְעַלִּים בְּנֵר חֲנֻכָּה. וּמִסְבִּירִים עוֹד בְּסִפְרֵים, שָׁאֵף עַל פִּי שָׁאִין שְׂכִינָה לְמִטָּה מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים בְּחֲנֻכָּה, מִצּוֹתָהּ לְמִטָּה מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים, לְרִמּוֹ גַם עַל הַנְּמוּכִים בְּיוֹתֵר, שִׁישׁ לָהֶם תַּקְנָה בְּחֲנֻכָּה.

גַּם מוֹבֵא בְּסִפְרֵים לְקִשֹּׁר עֲנִין נֵר חֲנֻכָּה לְהִיוֹתָנוּ בָּנִים לְמָקוֹם [וְנִרְמֶז בְּכַמָּה אֲנָפִין, וְכַגּוֹן עַל דֶּרֶךְ מַאִיר הַגִּמְרָא (שָׁבֵת כג ע"ב) "אָמַר רַב הוֹנָא, הָרָגִיל בְּנֵר הָרוֹן לִיָּה בָּנִים תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים", וְכֵן בְּתַפְלַת עַל הַנְּסִים "וְאַחֲרֵי כֵן בָּאוּ בְּנִיָּה". וְעוֹד] וּמַעֲצֵם הִיּוֹת מִצּוּהָ זֶה חֲבִיבָה עַל כָּלִל יִשְׂרָאֵל, גַּם עַל הַפְּחוּתִים בְּיוֹתֵר, שֶׁנִּזְהָרִים בְּנֵר חֲנֻכָּה.

וְהִנֵּה לְעִיל (בְּעֶמּוּד כֹּא) הַזְכָּרָנוּ אֶת שִׁטַּת רַבִּי מַאִיר בְּמַסְכַּת קְדוּשִׁין (לו ע"א) שִׁישְׂרָאֵל נִקְרָאִים בָּנִים לְאֲבִינוּ שְׁבַשְׁמִים, בְּכָל מִצָּב, גַּם כְּשֶׁאֵינָם נוֹהֲגִים כְּבָנִים וְאֶפִּילוּ הֵם מְשַׁחֲתִים וְכוּ'. וְהִבֵּאֵנוּ שְׂכָךְ נִפְסַק לְהִלְכָּה.

וּבִזְזָה נִרְאָה טַעַם נוסף בְּהַעֲלוֹתָנוּ זְכוֹרֹן הַתִּנָּא הַקְדוּשׁ רַבִּי מַאִיר בְּחֲנֻכָּה, שֶׁהִיא הַעֲצָה לְהַעֲלוֹת כָּל הַנְּפֹלִים, עַל דֶּרֶךְ שְׂקִבְעַ שִׁישְׂרָאֵל נִקְרָאִים בָּנִים לְמָקוֹם בְּכָל מִצָּבָם הָרוּחָנִי, וַיֵּשׁ לָהֶם עֲלֵיָּה כְּקֶרֶבֶת בָּנִים לְאֲבִיהֶם.

פב אַר לַמַּאֲר לְזַכֵּר רַבִּי מַאֲר בְּרֹאשׁ הַדָּשׁ טַבַּח

להורות שהלכה כרבי מאיר, שיפה צעקה גם
לאחר גזר דין

הנה לאחר הימים הנוראים שנחתמו ספרי הגזר דין ונשלחו
לממנים (עין בזהר הקדוש פרשת ויחי רכ ע"א) עומדת לנו זכותו של רבי
מאיר, שקבע שגם לאחר גזר דין יפה צעקה לאדם (ראה לעיל
עמוד ל), לרחם עלינו וגם אם חלילה נגזר הדין לרעה, בכח
קביעת רבי מאיר, תהא פתח הצלה להפוך הכל לטובה. זיע"א.

ובפרט למובא בספרי חסידות על מאמר הכתוב בפרשת וישב
(בראשית לח, כד-כו) "ויהי כמשלש חדשים" וגו' [עין לרבי שמואל
שמעלקי מניקלשבורג ב"דברי שמואל" (שם); "בת עין" (שם); "אמרי
אמת" (להנפה תרס"ז); "צקדת יצחק" מאלכסנדר (וישב שם אות ב); ועוד.
זיע"א] שבמהלך כמשלש חדשים מראשית השנה, נבחן האדם
אם עמד בתשובתו שקבל בימים הנוראים, שמצות החנפה
ממתיקה את הדין בזה.

ונראה לומר בדרך אפשר שזכות רבי מאיר בעל הנס,
שליטתו יפה צעקה לאדם גם לאחר גזר דין וגם ביחיד, וכך
נפסק להלכה, מסייעת גם לזה שמרחפת עליו הקטרוג מחמת
שלא תקן מעשיו, ובזכות רבי מאיר יש לו תקנה אם ישוב
ויתקן את אשר עות, וממילא ישנה את גזר דינו, גם לאחר זמן

לְזִכֹּר רַבִּי מֵאִיר פְּרָאשׁ הַדָּשׁ טִבֵּת אֶזֶר לִמְאִיר פג

הַמִּבְחָן שֶׁל שְׁלוּשָׁה חֲדָשִׁים אֵלּוּ וַיִּהְפֹּךְ אֶת הַגְזֵרָה הָרְעָה לְטוֹבָה.

וְלִכֵּן אֶפְשָׁר שֶׁגַּם מִטַּעַם זֶה מְזַכִּירִים אֶת הַתֵּנָא הַקָּדוֹשׁ רַבִּי מֵאִיר עָלָיו הַשְּׁלוֹם בִּימֵי חֲנֻכַּת הַקָּדוֹשִׁים, לְעוֹרֵר זְכוּתוֹ.

[וּבִסְפָּרֵי חֲסִידוֹת, בָּהֶם מֵהַנִּזְכָּרִים לְעִיל, מוּבָא שְׁבַחַנְכָּה נִקְבַּע סוּף הַחֲתִימָה. וְעַל פִּי דְרַפְנּוּ, זְכוּרֹן רַבִּי מֵאִיר, לְתַת תְּקוּנָה לְאָדָם שֶׁגַּם אִם חָלִילָה נִחְתָּם דֵּינוּ לְרַעָה, יִזְכּוֹר שְׁבַכַּח הַצָּעָקָה יָכוֹל לְקַרֵּעַ גִּזֹּר דֵּינוּ].

חֲדָשׁ טִבֵּת, כְּנֶגֶד אֲשֶׁר שְׁעֲנִינוּ לַמּוֹד מִשְׁנָה,
וְהַקָּשֶׁר לְרַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֶּס.

וְנִרְאָה לְהַצִּיעַ בְּדֶרֶךְ אֶפְשָׁר קֹשֶׁר נוֹסֵף בֵּין רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֶּס לְחֲדָשׁ טִבֵּת, עַל דֶּרֶךְ שְׁכַתַּב הַגֵּר"ח פֿלאַג'י בִּ"מֹעֵד לְכָל חִי" (חֲדָשׁ טִבֵּת סִימֵן כח אוֹת ו), "טִבֵּת בְּחִינַת נִצָּח, וַיִּתְאַמֵּץ יוֹתֵר שְׁלֹא לְהִפְסִיק בְּתַלְמוּד וְלֹא יַעֲשֶׂה בְטוֹל תּוֹרָה, וַיִּשְׁתַּדֵּל לְגַמֵּל חֶסֶד עִם הָעֲנָיִים וְתוֹפְסֵי הַתּוֹרָה, וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה לְשִׁמּוּהַ בְּחֲדָשׁ הַזֶּה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁנִּזְהָר בְּשָׂאֵר חֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה, וּבְחֲדָשׁ הַזֶּה מָה טוֹב אִם יִשְׁלִים חִי' פְּרָקִי מִשְׁנָה בְּכָל יוֹם, אֶפִּילוּ אִם אֵין לוֹ פְּנָאֵי יְדֻחַק עֲצָמוֹ, יַעַן שֶׁבִטּוֹ אֲשֶׁר, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב בְּסִפְר עֲמוּדֵי שָׁמַיִם דָּף

פד אַר לַמַּאֲר לְזַכֵּר רַבִּי מַאֲיָר בְּרֹאשׁ הַדָּשׁ טַבַּת

קמט ע"ב, וְאֵשֶׁר שְׁמִנָּה, מִצִּילוֹ מִגִּיהֶנֶם כְּנוֹדָע*, וּמָה גַם בְּיָמִים
הָאֵלֶּה שֶׁהוּא תִקּוֹן גָּדוֹל לְפָנֶיךָ הַבְּרִית כְּדִלְקָמֶן (עֵין שֵׁם לַעֲנִין יְמִי

* כִּנּוּת דְּבָרָיו הַקְדוּשִׁים, שֶׁבְּסִפְרֵים רַמְזוּ בְּכִרְכַּת אֵשֶׁר (בְּרֹאשִׁית מַט, כ) "מִאֲשֶׁר שְׁמִנָּה
לְחֵמוֹ" שְׁמִנָּה אוֹתִיּוֹת מִשְׁנָה. וְכִמּוּכָא בְּ"מִדְרַשׁ תַּלְפִּיּוֹת" (עֵנָף אֶפֶס) בְּשֵׁם סֵפֶר
"מִזְבֵּחַ יַעֲקֹב", בְּשֵׁם הָאֲרִיז"ל, וְהַגָּאֹן חֵיד"א הַזְכִּירָם בְּכִמָּה מְקוֹמוֹת [עֵין "מִדְבַּר
קְדָמוֹת" (מַעֲרַכַת אֹת נֹא – אֵשֶׁר); "עֲבוּדַת הַקֹּדֶשׁ" (– "מוֹרָה בְּאַצְבַּע" סִימָן ב אֹת מֵב); שֵׁם
הַגָּדוֹלִים" (סִפְרֵים מַעֲרַכַת ת' אֹת נֹו) וְעוֹד], שְׁאֵשֶׁר בֶּן יַעֲקֹב עוֹמֵד בְּפֶתַח גִּיהֶנֶם וְכָל
מִי הַלּוֹמֵד מִשְׁנָה הוּא מִצִּילוֹ, וְזֶהוּ מִאֲשֶׁר שְׁמִנָּה לְחֵמוֹ, שְׁמִנָּה אוֹתִיּוֹת מִשְׁנָה.
[וְהִבִּיאֻּם גַּם ה' חִפְּץ חַיִּים" בְּסִפְרוֹ "תוֹרַת הַבֵּית" (פָּרָק ו) וְעוֹד סִפְרֵים] וְעוֹד עֵין
בְּ"שֵׁם הַגָּדוֹלִים" (שֵׁם) בְּהִרְחָבָה בְּסִגְלַת לַמּוֹד הַמְּשֻׁנָּה, וּבִתְנוּף דְּבָרָיו הַבִּיא מִדְבָּרֵי
מוֹרְנוּ הָרַב מוֹהֵר"א נַחוּם, שֶׁפָּאֵשֶׁר נוֹלֵד אֵשֶׁר, אֲמָרָה לֹאֵה אֲמִנּוּ עַלֶיהָ הַשְּׁלוֹם
(בְּרֹאשִׁית ל, יג) "בְּאֵשֶׁרִי כִי אֲשֶׁרוּנִי כִנּוּת", וְכִנּוּתָּה בְּזֶה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁעַל יְדֵי הַמְּשֻׁנָּה
נִצּוֹלִים מִהִגִּיהֶנֶם. וְעוֹד עֵין שֵׁם עַל דֶּרֶךְ זֶה מִדְבָּרֵי הָרַב "אֶסְפָּקְלָרִיא הַמַּאֲרִיָּה"
(בְּסוֹף הַסֵּפֶר) שֶׁעַל יְדֵי הַמְּשֻׁנָּה יְבוֹא מְשִׁיחַ צִדְקָנוּ וְיִהְיֶה הַגִּיהֶנֶם לְגֵן עֵדֶן,
וְאֵתְחִלְתָּא דְּגֵאָלָה – אֵשֶׁר. וּרְמִזִּים נוֹסְפִים עַל דֶּרֶךְ בְּרַכַּת אֵשֶׁר, שֶׁבְּכַחַת הַמְּשֻׁנָּה
נִצּוֹלִים מִהִגִּיהֶנֶם וְנִגְאָלִים. וְעוֹד כְּתַב הַגָּאֹן חֵיד"א בְּהַמְשֵׁךְ דְּבָרָיו "וְכַתַּב הַגָּאֹן
מֵהָר"ר שֶׁעֲפֻטָל בֶּן הַגָּאֹן הָרַב שֶׁל"ה בְּצוּנָא הַנִּדְפָּסַת בְּסוֹף סֵפֶר יֵשׁ נוֹחֵלִין דְּפוֹס
אֲמִשְׁטֶרְדָם, לַמּוֹד גְּמָרָא וּפְרוּשׁ תוֹסְפוֹת חֵיּוֹב כְּמוֹ הַנִּחַת תְּפִלִּין. לַמּוֹד כָּל
הַמְּשֻׁנּוֹת הוּא דְּבָר גָּדוֹל וְקַבְלָה בְּיָדֵי שְׁאִינוּ רוֹאֶה פָּנֵי גִיהֶנֶם מִי שֶׁהוּא בְּקִי
בְּמִשְׁנֵיּוֹת וְצָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּקִי בְּגִמְרָא וּבְפֶרֶט בְּאֵלּוּ הַמִּסְכָּתוֹת: בְּרַכּוֹת עֵנִין גָּדוֹל.
מִסְכָּת שַׁבָּת עֵנִין מְפָאָר. מִסְכָּת כְּתוּבוֹת כּוֹלֵל כָּל הַתְּלָמוֹד. מִסְכָּת חֵלִין מִסְכָּת
עֲבוּדַת אֱלִילִים מִסְכָּת נִדָּה כָּלֵל גָּדוֹל. זֶהוּ תֵרֶף אֲמָרֵי קְדוּשָׁה בְּיוֹם צוּתוֹ עַל בְּנָיו.
וְשֵׁם הָאֲרִיךְ בְּלַמּוֹד הַדִּנִּים עֵין שֵׁם בְּאֲרֵךְ. וּמָה שֶׁכָּתַב שֶׁקַּבְלָה בְּיָדוֹ שֶׁהַבְּקִי
בְּמִשְׁנֵיּוֹת אִינוּ רוֹאֶה פָּנֵי גִיהֶנֶם כֵּן רִאִיתִי בְּסִפְרֵי חֲזוֹן נַחוּם סֵדֶר קְדָשִׁים לְמוֹרְנוּ
הָרַב מֵר קְשִׁישָׁא כְּמֵהֵר"א נַחוּם זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָּה שֶׁמִּצָּא בְּמִדְרַשׁ תַּלְפִּיּוֹת מִשֵּׁם הָרַב
הָאֲר"י זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָּה לְאַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם כְּשֶׁדִּנְיָן אוֹתוֹ לְגִיהֶנֶם קוֹרָא לְכָל
שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט שֶׁיִּצְלִיחוּ וְאֵין עוֹנָה וְכִשְׁקוֹרָא לְאֵשֶׁר מְשִׁיב קָרָאֵת מִשְׁנָה מִמֶּיָּד אִם
אוֹמֵר לוֹ הֵן מִיָּד מוֹצִיא אוֹתוֹ מִגִּיהֶנֶם בְּזִכּוֹת הַמְּשֻׁנָּה, וְזֶה שֶׁאֵמַר הַכְּתוּב מִאֲשֶׁר

לְזַכֵּר רַבִּי מֵאִיר בְּרֹאשׁ הַדָּשׁ טִבֵּת אֶזְרַל לְמֵאִיר פה

הַשּׁוֹבְבִי"ם), וְמָה טוֹב נָמִי שִׁיתָן שְׁמֹן לְמֵאִיר בַּחֲדָשׁ הַזֶּה כְּבִרְכָתוֹ
שֶׁל אֲשֶׁר וַיַּעֲלֶה לְרִצּוֹן".

וְעַל דֶּרֶךְ דִּבְרָיו הַקְדוּשִׁים נִרְאָה לְהַצִּיעַ קֶשֶׁר עִם רַבִּי מֵאִיר:

"סֵתֶם מִשְׁנֵה רַבִּי מֵאִיר"

חֲדָא, מָה שֶׁהִזְהִיר בְּיוֹתֵר בְּלִמּוּד הַמִּשְׁנָה, וְרִמְזוּ בְּבִרְכַּת יַעֲקֹב
אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם עַל כָּךְ, הִנֵּה קִיַּמָּא לָן (סְנֵהֲדִרִין פו ע"א) סֵתֶם
מִשְׁנֵה רַבִּי מֵאִיר. וְשִׁפִּיר הַקֶּשֶׁר בֵּין רַבִּי מֵאִיר לַחֲדָשׁ זֶה.

"מֵאִיר" בְּבִרְכַּת אֲשֶׁר

וְעוֹד, שֶׁחֲדָשׁ טִבֵּת שִׁבְטוֹ אֲשֶׁר, וּבְבִרְכַּת מֹשֶׁה רַבִּינוּ עָלָיו
הַשְּׁלוֹם לְאֲשֶׁר (דְּבָרִים לג, כד), אָמַר "בְּרוּךְ מִבְּנֵי אֲשֶׁר, יְהִי רִצּוֹי
אַחִיר" וְגו', וְכָתַב בְּבִעַל הַטּוֹרִים "מִבְּנֵי אֲשֶׁר יְהִי רִצּוֹי –
רֵאשִׁי תְּבוֹת 'מֵאִיר'. עַל שֵׁם שֶׁהִשְׁמָן שֶׁהוּא מֵאִיר פְּנִיָּהֶם וּמֵאִיר
לְמִנְהָרָה". וְלַעֲנִינֵנוּ נִרְאָה לְהַצִּיעַ רִמְזוֹ גַם לְרַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֶּסֶם

שְׁמֵנָה לַחֲמוֹ אוֹתִיּוֹת מִשְׁנֵה וְהוּא נוֹתֵן מַעֲדָנֵי מֶלֶךְ – עֲדָן שֶׁלְמַעֲלָה וְכו'". עֵין שָׁם
בְּהִרְחָבָה בְּכָל זֶה.

פו אַזר לַמַּאֲר לְזִכַּר רַבִּי מַנְדֵּי בֶּרֶאשׁ הַדָּשׁ טִיבַת

זיע'א. וְאוּלַי אֶפְשָׁר לְהוֹסִיף שְׂגָם מַטְעָם זֶה רָאוּי לְתֵרֵם שֶׁמֶן
לְמָאֹר בְּחֻדָּשׁ זֶה, כְּנִרְמֹז לְעֵיל 'מַאֲר' בְּבִרְכַּת הַשֶּׁמֶן הַמַּאֲר.

תפלות ובקשות

נראה להוסיף כמה תפלות מספרים וסופרים, המזכירים את זכות רבי מאיר בעל הנס בבקשה.

בעת נתינת עזקה

עין לרבי אליעזר פאפו (בעל ה"פלא יועץ") בספרו "חסד לאלפים" (סימן צב) שכתב בתוך דבריו לענין מצות העזקה, "וקדם נתינת העזקה יאמר:

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, הריני נותן
עזקה לעשות נחת רוח ליוצרנו, ולעלוי שכינת
עוזנו, ולכפרת עוונותי ועוונות אבותי, ולעלוי נשמותם,
ולעלוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, כדי שזכות רבי מאיר
בעל הנס יגן בעדינו, שנעבד את בוראנו עבודה שלמה
עבודה תמה, לארך ימים ושנות חיים, אלהא דימאיר
ענני (ע"ז יח, א-ב), 'אני בצדק אחזה פניך' (תהלים יז, טו):

”לַרְפוּאָה וּלְכָל דָּבָר”.

הַגָּאון חיד"א בספרו "עבודת הקדש" (- "כף אחת" לב)

הַרְיָנִי מִתְנַדֵּב שָׁמֶן לַמַּאזָר לְעֵילָיו נִשְׁמָתוֹ נֶשֶׁל רַבִּי
מֵאִיר בַּעַל הַנֶּסֶם, בְּרִי נְשֶׁהֶקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּזִכּוֹת רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֶּסֶם, וַיְצִילֵנִי לִי וּלְאַשְׁתִּי מִכַּף חוֹלִי
וּמִכַּף בָּאֵב, וְנִהְיָה בְּרִיאִים דְּשִׁנִּים וְרַעְנָנִים וְשִׁקְמוּם.
וַיְצִילֵנוּ מִכַּף צָרָה וּמִכַּף מִינִי פּוֹרְעָנוֹת. וַיֹּאדִיר יְמִינוּ
בַּטּוֹב וּשְׁנוֹתֵינוּ בְּנֻעִימִים לְעִבּוּדָתוֹ וְתַפְרָה. אֱלֹהֵא דְרַבִּי*
מֵאִיר עֲנֵנִי (ג"פ). אֶקְרָא לְאֱלֹהִים עֲלִיזוֹן לֹאֵל גּוֹמֵר עָלַי:

חֲנִנִי אֲדֹנִי כִי אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל הַיּוֹם (תְּהִלִּים פו, ג). עֲזָרְנוּ
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר
עַל חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ (שִׁם עט, ט). עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינְךָ, עֲשֵׂה
לְמַעַן תּוֹרַתְךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן קְדוּשַׁתְךָ. יְהִי לְרָצוֹן אִמְרֵי כִי
וְהִגִּיזוֹן לְכִי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי (שִׁם יט, טו).

* יֵשׁ לַגְרוּס "אֶלֶּהָ דְּמֵאִיר עֲנֵנִי" – רָאָה לְעִיל הָעֶרְהָ (בַּעֲמֻד יג).

סגולה למציאת אבדה

מספר "שירת דבורה"

לומר ג' פעמים המדרש (בר"ר נגיד), ולתת צדקה לעלוי
נשמת רבי מאיר

אמר רבי בנימין הכל בחזקת סומין עד שהקדוש
ברוך הוא מאיר את עיניהם, מן הבא (בראשית כא,
יט) ויפקח אלהים את עיניה ... ותלך ותמצא את החמת.

אלהא דימאיר עיני.

אלהא דימאיר עיני.

אלהא דימאיר עיני.

בזכות הצדקה שאני נודב לעלוי נשמת רבי מאיר בעל
הגם זכותו יגן עלינו למצא את האבדה שאבדתנו.

סְגוּלָּה לְזוּוג הַגּוֹן

מספֿר "קול חֲתָן וְקול כֻּלָּה" (פרק ב סגולה ו) וְספֿר "אמרי יחזקאל"

לְתַת צְדָקָה לְעֵלּוּי נְשִׁמַּת רַבִּי מַאִיר בַּעַל הַנֶּסֶם, וְלוֹמַר ג', פְּעָמִים:
אֵלֶּקָא דְּמַאִיר עֲנֵנִי. רַבּוֹן הָעוֹלָמִים הַזֶּמֶן לְבַחּוּרֵי יִשְׂרָאֵל
שְׂדֵיכֹן בְּנִקְלָר וּבְתוֹכֶם אֲנִי פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי.

"לְעוֹרֵר רַחֲמִים אִם יִזְכֶּה לְהוֹלִיד בֶּן זָכָר"

תּפִּלּוֹת שֶׁהֵבִיא הַגָּאֹן חֵיד"א בְּספֿרוֹ "עֲבוּדַת הַקֹּדֶשׁ" - ("כף אחת" ג)

(א) יוֹם שֶׁתִּטְבֹּל הָאִשָּׁה יָתֵן שֶׁמֶן לְעֵלּוּי נְשִׁמַּת רַבִּי מַאִיר, וְיֹאמַר
קִדָּם:

הָרִינִי מְנַדֵּב שֶׁמֶן זֶה לְמַאִיר לְעֵלּוּי נְשִׁמַּת רַבִּי
מַאִיר בַּעַל הַנֶּסֶם. בְּרִי שֶׁהִקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּזִכּוֹת רַבִּי מַאִיר יִזְכֵּנִי לְהוֹלִיד הַלְיָלָה הַזֶּה הַבָּאָה
לְשָׁלוֹם וְתַתְּעִיר אִשְׁתִּי (פְּלוֹנִית בַּת פְּלוֹנִית) מִבֶּן זָכָר

לְחַיִּים מְזֻבִּים וּלְקַיִמָּא זָרַע אֲנָשִׁים לַעֲבֹדְתוֹ וּתְבַרְךָ.
אֱלֹהֵא דְרַבִּי* מֵאִיר עֲנִנִי:

(ב) בְּלִילָה אַחֵר קָרִיאַת שְׁמַע קֹדֶם שִׁישָׁכּב יֹאמַר זֶה ג' פְּעָמִים:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ אֱתִיָּה אֲשֶׁר אֱתִיָּה (יִכּוֹן קִבְּלָתוֹ שִׁישׁ בּוֹ

ד' אוֹתוֹת אֵלֶּף הָא יוֹד הָא כָּחוּ גְדוֹל פְּשׁוּט אוֹ מוֹרַכֵּב לְכָל

דְּבַר. סוּדוֹ אֱתִיָּה מוֹרָה עַל סוּד הָאֱלֹהוֹת הִיָּה הוּא וַיְהִיָּה). שְׁתַּלְּיָלָה תְּזוֹ

תְּתַעֲבֹר אֲשֶׁתִּי זֹו (פְּלוֹנִית בֵּת פְּלוֹנִית) מִבֶּן זָכָר וְחֶבֶם.

וְנָתַתְּ לְאַמְתְּךָ זָרַע אֲנָשִׁים וְנַפְשׁ חֲכָמָה בְּבַחֲךָ הַגְדוֹל

לַעֲבֹדְתְּךָ. בֵּן יְהִי רְצוֹן אָמֵן:

(ג) אִם נִרְאָה שְׁנַתְּעַבְרָה, כָּל מ' יוֹם יוֹם יִתֵּן פְּרוּטָה לְצִדְקָה לְעַלְוֵי

נִשְׁמָתוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר כְּדִי שִׁיְהִיָּה בֶּן זָכָר.

אֱלֹהֵא דְרַבִּי* מֵאִיר עֲנִנִי:

(ד) לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּמִתָּר לוֹ תָּמִיד, וּשְׁנִיָּהֶם יִהְיוּ בְּמַחְשְׁבוֹת טְהוֹרוֹת

לְהוֹלִיד בֶּן זָכָר, וּלְהַמְשִׁיךְ נִשְׁמָה מְבַחֲיִנַת חֹסֶד. וַיִּכְנֹן שֵׁם שְׁדִי

וְצִרוּפִּיו:

* יֵשׁ לְגֵרוֹס "אֱלֹהֵא דְמֵאִיר עֲנִנִי" – רָאָה לְעִיל הָעֶרְהָ (בְּעֶמּוּד יג).

”תְּפִלָּה בְּמָקוֹם סַכָּנָה וְלִסְטִים”

הַגָּאון חיד"א בספרו "עבודת הקדש" (- "כף אחת" יד)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי
אֲבֹרָהֶם אֵיתָן הָאֲזָרְחֵי אִישׁ הַחֶסֶד.
וְאֱלֹהֵי יִצְחָק נֶאֱזָר בְּגִבּוֹרָה הַנֶּעֱקָר עַל גִּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ.
וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב אִישׁ תָּם בְּלִיל תְּבִאֶת אֲשֶׁר קָרָאתָ שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל, וְהַצַּלְתּוֹ מֵעֵשׂוֹ וּמִלֶּכֶן הָאֲרָמִי וּמִכָּל שׁוֹנְאוֹ,
וְהַצַּאתּוֹ מִצָּרָה לְרִנּוּחָהּ וּמֵאֲפִילָה לְאֲזָרָה. כֵּן תַּצִּילֵנִי
הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם מִכָּל פְּנָעִים רָעִים, וּמֵאִישׁ חֲמָסִים
תִּנְצֵרֵנִי, וְאִמְתֵּךְ הַגְדוֹלָה תִּפְּלֵר עַל כָּל הַבָּאִים בְּגִגְדֵי
שָׂרָא יוֹכְלוּ לְהַזִּיק לִי לֹא בְּגוֹפִי וְלֹא בְּמִמּוֹנִי, וּסְתוֹם
פִּינֹת שׁוֹטְנֵי וְשׁוֹנְאֵי וְצוֹרְרֵי. וַיְדַבֵּר דָּוִד לִי אֶת דְּבָרֵי
הַשְּׁוֹרָה הַזֹּאת בְּיוֹם הַצִּיל יי אוֹתוֹ מִכַּף כָּל אֹיְבָיו וּמִכַּף
שָׂאוֹל. וַיֹּאמֶר, יי סִלְעִי וּמַצְדָּתִי וּמִכְלָטִי לִי. אֱלֹהֵי צוּרֵי
אֲחֶסֶה בּוֹ, מְגִנִּי וְקָרֵן יִשְׁעֵי מִשְׁגָּבִי וּמְנוּסֵי מוֹשְׁעֵי
מִחֲמָם תִּשְׁעֵנִי. מְהֵלָּל אֶקְרָא יי וּמֵאֹיְבֵי אוֹשֵׁעַ. אָנָּה יי
הַתְּמַלֵּא רַחֲמִים וְתוֹשִׁיעֵנִי וְתִפְלָטֵנִי כִּי רַחוּם אַתָּה. לֵב

נִשְׁכַּר וְנִדְכָּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. יִהְיוּ לְרִצּוֹן אִמְרֵי פִי
וְהִגִּיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי.

וַיַּפְרִישׁ צִדְקָה לְעַלְוֵי נִשְׁמָתוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי הָרַבִּי*
מֵאִיר עֲנֵנִי. (וַיַּחְשֹׁב כִּי מִכּוֹן לְמָה שֶׁכּוֹן רַבִּי מֵאִיר בָּזָה). וַיֹּאמֶר תְּהִלִּים בְּנַחַת
וְכוֹנֶנָה, וּבִתְפִלָּה שְׂאֵחַר הַתְּהִלִּים יֹאמַר בְּכָל־לֵלָה הַתְּפִלָּה הַנִּזְכָּר וַיִּוָּעֵיל
בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם:

לְהַעֲלִיחַ וּשְׂמִירָה לַיּוֹצֵא לְדֶרֶךְ

מספר "כף החיים" (ארח חיים סימן קי) עין שם כמה הנהגות ליוצא לדרך, ובתוה

דבריו (ס"ק זך) הביא משם "קמח סלת" (ס"ק י"ב) ו"חסד לאלפים".

"ישתדל ההולך שיעשוהו שליח מצוה או יקח בעצמו
איזה מטבע ויעשה בו סימן ויאמר,

לְבִשְׂאֵבֵא לְמָקוֹם פְּלוֹנִי בְּלֹא נֶדָר אֶתֵּן זֶה לְצִדְקָה
לְעַלְוֵי נִשְׁמַת רַבִּי מֵאִיר בְּעַל־הַיָּם.

* יש לגרוס "אֱלֹהֵי דְמֵאִיר עֲנֵנִי" – ראה לעיל הערה (בעמוד יג).

פּוֹטִים לְכַבּוֹד רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַגֶּם זִיע"א

מספר "שירי נעים" אות יב

שיר שחבר הרה"ג סבא דמשפטים ראש"ל כמהר"ר ישא ברכה נר"ו [נצ"ל]

לכבוד התנא רבי מאיר בעל הגם זיע"א

ושמו תתום בראשי הבתים: אגבי יעקב [שאול] אֶלְיֹשֶׁר

א וְלִי שְׁמִיעַתְךָ כְּחִסְדְּךָ, שְׁמַחְתִּי כְּכִי אֶלֶיךָ,

בְּבֹאִי לְקַבּוּרְתְּךָ, וְבוֹתֶךָ יָגֵן בְּעֲדָי,

מִבֶּל צָרָה הַצִּילָנִי, אֶלְקָא דְּמֵאִיר עֲנִי:

ב רַבֵּב שְׂרָעָפִי בְּקִרְבִּי, וְגַם שְׂאוּלִי הוּא הַצֵּב"י,

אֵךְ לְוֹאֵת יַחֲדָר לָבִי, אֵל נָא רַפָּא נָא אֶת עֵינִי,

מִבֶּל צָרָה הַצִּילָנִי, אֶלְקָא דְּמֵאִיר עֲנִי:

א לֹא יִפְעַת הוֹד זִיו תַּפְאֲרֶתְךָ,

בְּפִלְחֵי הַרְמוֹן בְּקִתְּךָ,

וְיָם בְּנִגְרַת חוֹמָתֶיךָ, בְּלִי יָקָר רֵאשִׁית עֵינִי,

מִבֶּל צָרָה הַצִּילָנִי, אֶלְקָא דְּמֵאִיר עֲנִי:

ו יִשְׂרָאֵל יַחֲזוּ פָנֵינוּ, חֲסִדִּי עֲלֵינוּ נְסִיכָמוּ,

וְבוֹתָם יִסָּךְ עֲלֵינוּ, מִצָּרָה חוֹשֶׁה וּפְדָנִי,

מִבֶּל צָרָה הַצִּילָנִי, אֶלְקָא דְּמֵאִיר עֲנִי:

ח חֲזָקִי עִמִּי חֲרִימוֹ נָם,

עַל צִיּוֹן רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַגֶּם,

גְּדִחִי יִשְׂרָאֵל וְכֻנָּם, יִבְנֶה בֵּיתִי וְאַרְמוֹנִי,

מִבֶּל צָרָה הַצִּילָנִי, אֶלְקָא דְּמֵאִיר עֲנִי:

א דוֹן עוֹלָם וְאִין שְׁנִי, בְּךָ מַחְסִי צוֹר מְנִי,

מִבֶּל צָרָה הַצִּילָנִי, אֶלְקָא דְּמֵאִיר עֲנִי:

ג כִּסְפָּה נֶפֶשׁ עֲנִיָּה, אֵל כָּרָם חֲמֵד מְבֹרֶה,

מְתִי אֲבוֹא וְאוֹדָה יְהִי, מַחֵר קִרְשׁוֹ עֲנִי,

מִבֶּל צָרָה הַצִּילָנִי, אֶלְקָא דְּמֵאִיר עֲנִי:

ד לֹא בְּדַמְעוֹת עֵינִי, אִשָּׁא בְּשָׂרִי בְּשֵׁנִי,

שְׁמִיעַתְךָ קוֹל תַּחֲנוּנִי, שְׁנַעְתִּי וְתַרְפָּאִי,

מִבֶּל צָרָה הַצִּילָנִי, אֶלְקָא דְּמֵאִיר עֲנִי:

ה יִרְדֵּתִי אֵל תוֹךְ אֲנִיָּה, בַּעֲמֻקֵּי שְׂאוּל וְתַחֲתִיתָהּ,

וְתוֹצִיאֵנִי לְרִנָּה, מִכָּרָם אֶקְרָא יַעֲנִי,

מִבֶּל צָרָה הַצִּילָנִי, אֶלְקָא דְּמֵאִיר עֲנִי:

ו חֵיד אֲנִי וְגַע, בְּאֶרְצֵי מִדְבָּר אִשׁוּעַ,

וּמֵאִיבֵי אִשָּׁשׁ, בְּרוּ שׁוֹחֶה לְלִבִּי,

מִבֶּל צָרָה הַצִּילָנִי, אֶלְקָא דְּמֵאִיר עֲנִי:

ז עַל פִּשְׁעֵי נָא תַעֲבֹר, אַךְ אֲפִים מַגְבֹּר,

וְנִרְצִינוּ אֵל תוֹךְ חֲבוֹר, וְאֵךְ חֶשֶׁךְ יִשׁוּפְנִי,

מִבֶּל צָרָה הַצִּילָנִי, אֶלְקָא דְּמֵאִיר עֲנִי:

מספֿר "תולדות אהרן ומשה" (סי' מאיר בעל הנס)

בְּאֶזֶר הַחֲמֶה יֵאִיר. הַתֵּנָא רַבִּי מֵאִיר: בְּאֶזֶר הַחֲמֶה יֵאִיר. צְדִיק זֶה רַבִּי מֵאִיר:

עַתָּה פְּדָה חֲשֹׁבוֹתָ. אַחֲזִיתָ שָׁל פְּרוּרָה.
עָשׂוּ לֹא גַם מִשְׁמִינָא. צְדִיק זֶה רַבִּי מֵאִיר:

לָּ בּוּ מֵלֵא תְּבוּנָה. לְמֹד מוֹסֵר וּבִינָה.
הָיָה מִגֵּן וְצִנָּה. הַתֵּנָא רַבִּי מֵאִיר:

הָ אִיר לָעַם נְבוֹנִים. גִּזְרֵי לָהֶם דִּין בְּנִים.
בְּמֵלֵא אֶת הַמִּשְׁמִינִים. צְדִיק זֶה רַבִּי מֵאִיר:

גִּי רַ הָיָה לְאַפְלִים. אִישׁ חֵי רַב פְּעֻלִּים.
מִיִּשְׁלֵל בְּמֵה מִשְׁלִים. הַתֵּנָא רַבִּי מֵאִיר:

ס וְכִי מְהִיר בַּתּוֹרָה. בְּקִרְשָׁה וְטָהֳרָה.
דְּרָבּוּ דְּרָךְ יִשְׂרָאֵל. צְדִיק זֶה רַבִּי מֵאִיר:

מֵאִיר עֵינֵי חֲכָמִים, בְּהִלְבוֹת וּשְׁעָמִים,
הוּא אִישׁ צְדִיק וְחָכָם. הַתֵּנָא רַבִּי מֵאִיר:

א מְרוּ צְדִיק בִּי מֵזֶבֶד. נִפְלְאִים מַעֲשָׂהוּ.
אֲשֶׁרִי עֲזָן רִאֲתָהּ. צְדִיק זֶה רַבִּי מֵאִיר:

י חִיר בְּדוּרָהּ. נִפְשׁוּ וְכָה וְנִקְיָה.
זֶה מִבְּנֵי עֲלִיָּה. הַתֵּנָא רַבִּי מֵאִיר:

ך מִזֵּן מֵצֵא לְקִרְאָתוֹ. זָרַק אֶת קִלְפָּתוֹ.
רַק תּוֹכּוּ אֲבָל אוֹתוֹ. צְדִיק זֶה רַבִּי מֵאִיר:

כּ רַךְ ה' אֶת חִילוֹ. וְרָצָה אֶת פְּעֻלּוֹ.
אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ וְחִבְלּוֹ. הַתֵּנָא רַבִּי מֵאִיר:

מספֿר "השבת וזמירותיה" (לגר"א זכאי שליט"א ראש ישיבת "אור יום טוב")

(סימן אני מאיר חזק)

א פֶּתַח בִּי בְּרֵנָה, בְּשִׁיר וְנִגִּינָה.
לְכָבוֹד זֶה הַתֵּנָא, הוּא רַבִּי מֵאִיר:

ב כָּבֵד מִבֵּל נִבְרָא, רֵאשׁ וְעִמְרָה.
פּוֹקֵד פֶּלַע עֲקָרָה, הוּא רַבִּי מֵאִיר:

ג חֵד פֶּלַע חֲבֵרָתוֹ, לֹא יָדְעוּ דַּעְתּוֹ.
מֵרֵב חֲכָמָתוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר:

ד מִפְּאֵר בְּחִבְּמָה, בַּעֲמֻקֵּי נֶמֶה.
כֶּל מִשְׁנֶה סְתוּמָה, הוּא רַבִּי מֵאִיר:

ה הַנֶּפֶשׁ מְרֵה, זַעַם וְעִבְרָה.
יְדוּר בְּעֵת צָרָה, לְרַבִּי מֵאִיר:

ו עַן עַל פֶּלַע פְּנִים, לָנוּ דִין בְּנִים.
הַסְבִּימוּ נְבוֹנִים, לְרַבִּי מֵאִיר:

ז בִּי הוּא דְּאֵתִי, לְעִדְיָתָהּ.
מִשׁוּם חֲזִיטָהּ, לְרַבִּי מֵאִיר:

ח זָכוּ וְזִמְרוּ, שִׁירִים תֹּאמְרוּ.
וְגַם תִּזְהָרוּ, בְּרַבִּי מֵאִיר:

ט כִּי בְּזִמְרָתוֹ, וְחִמְנָתוֹ.
כְּתוּב בְּתוֹרָתוֹ, שֶׁל רַבִּי מֵאִיר:

ך בִּין פּוֹזְרֵנוּ, לְעִיר קִדְשָׁנוּ.
מִחֲרָה עֲנֵנוּ, אֶלְהָא דְּרַבִּי מֵאִיר:

מאת המחבר המלקט יצ"ו

(ע"ס א-ת ב"ש)

א ור קדשתי ואיר קני, תורתו תגן עלינו
בני אל חי נתנו, לשם פנים וקרא עלינו.

גם יחיד הוועק לאדקינו, רצונו יעשה וירפאהו
דעת סברתו תקנתנו, קדשתי תטיב אחריתנו.

הלכה בגזרותיו קבעוהו צדיק גזור והשם וקומנו
ו יגור אלקא דמאיר יענו, פתח הצלה ומציאנו.

ז בנותו תגן עלינו, עיני חכמתו ואירו עינו
חכם וסופר וקראוהו, סודו ולסוף דעתו לא נגיעו.

טוב אורו מאיר עינו, נחור נחוראי ופענו
י מליץ טוב בערינו מאת השם אדקינו
כ תנות אור ולבשנו, לבוש צדקה ועמנו.

